

ს ა ი მ ე რ ე

|

ს ა ი მ ე ღ ო

Etibarlı mənbə

ქართული ენის სახელმძღვანელო

აზერბაიჯანულენოვანი

მოსახლეობისათვის

**Azərbaycanlılar
üçün gürcü dili dərsliyi**

სავარჯიშოების კრებული, აუდიომასალა, ლექსიკონი და
მეთოდური მითითებანი მასწავლებელთათვის

**Çalismalar məcmuəsi, audiotapşırıqlar,
lügət və müəllim üçün metodiki göstərişlər**

გამომცემლობა „საიმელო“

თბილისი

2009

საგარჯიშოების კრებული, აუდიომასალა, ლექსიკონი და
მეთოდური მითითებანი მასწავლებელთათვის

**Çalismalar məcmuəsi, audiotapşırıqlar,
lügət və müəllim üçün metodiki göstərişlər**

სახელმძღვანელოს ავტორები:

ნინო შარაშენიძე
კახა გაბუნია

აზერბაიჯანული ნაწილი

ლელია ბაბაევა

Dərsliyin müəllifləri:

Nino Şaroşenidze, Kaxa Qabuniya

Azərbaycan hissəsi:

Leyla Babayeva

სახელმძღვანელო გამოიცემა ეუთოს ეროვნულ უმცირესობათა დარგში
უმაღლესი კომისრის ოფისისა და „სამოქალაქო ინტეგრაციისა და
ეროვნებათშორისი ურთიერთობების ცენტრის“ ერთობლივი პროექტის -
„ენის კურსები - საჯარო მოხელეთათვის ქვემო ქართლში“ ფარგლებში.

Dərslik Atət-nin milli sahəsində milli mədəniyyətin ali komissar şirkətinin və
vətəndaş inteqrasiyasının və millətlərarası əlaqələr mərkəzində nəşir edilmişdir.

გამომცემლობა „საიმედო“

თბილისი

2009

ს ა ი მ ე ლ ო

ამ წიგნს ასე დაეარქვით, რადგან გვეჯერა, იგი საიმედო შუამავალი იქნება ქართველთა და არაქართველთა შორის.

იმედი მომავლის რწმენაა, ხოლო საიმედო – იმედის მომცემს ნიშნავს. აი, როგორაა ეს სიტყვა ახსნილი ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის რეატომეულში:

„საიმედო – ¹ ეხის ან რისი იმედიც აქვთ, იმედის მომცემი, იმედის აღმზრდელი.

² უშიშარი, უენებელი, დაცული.

ყველა ერის ცნობიერებაში ეს სიტყვა მომავლისკენაა მიმართული და ოპტიმიზმს ბადებს. ის, რაც, საიმედოა, თავისთავად, „უშიშარი, უენებელი და დაცულია“... ეს კი იმას ნიშნავს, რომ საქართველოს მკვიდრი და ქართულის მცოდნე აქ კარგად და დაცულად იგრძნობს თავს, თუ იგი ერის ყველაზე დიდი საუნჯის – ენის – თანამფლობელი იქნება. აი, ეს იმედი დევს ამ წიგნში. ეს წიგნი ალბათ გარკვეულ მისიას შეასრულებს ამ დიდ საქმეში.

ასე რომ, იგი საიმედოა ჩვენთვისაც და საიმედოა თქვენთვისაც, ანუ ყველა იმისთვის, ვისაც ქართულ ენობრივ სამყაროში შემოსვლა უნდა. ეს სამყარო თავისთავადია. იგი ბევრს საინტერესოს მოიცავს, ბევრს ჩვეულებრივს და ბევრსაც არაჩვეულებრივს. ენა საკომუნიკაციო საშუალებაა, მაგრამ, ამასთანავე, სამყაროს აღქმის თავისებური სისტემაა: ენით გამოხატავს ადამიანი ფიქრებსა და განცდებს, ენით უკავშირდება საზოგადოებას, ენის მეშვეობით შეიმეცნებს გარესსამყაროს და ენით აცნობიერებს დროს, რომელიც თავის არსში მოიცავს ერის წარსულს, აწმყოსა და მომავალს.

ყოველი ენა ახალი სამყაროა და ამ ახალ სამყაროში შესვლა პიროვნებას უთუოდ ამდიდრებს.

ასე რომ, ყველას დაუფლოცავთ იმ გზას, რომელიც მას ქართულ ენობრივ სამყაროში შემოიყვანს.

ჩვენი დევიზი კი ასეთია:

ვისწავლოთ ქართული!

E t i b a r l ı m ə n b ə

Bu kitabı belə addandırmaqla ümüdvəriq ki, o gürcülər və milli xolqlar arasında six əlaqə yaradacaq.

ümüd gələcəyə inamdir,ümüdvar olmaq ümüd vermək deməkdir.Bu gürcü dilinin izahlı lügətində belə izah edilir:

qorxmaz,qorunmuş,ziyansız.

Bütün millətlərin həyatında bu söz gələcəyə istiqomətdir və optimizm doğurur. etı barlı olan hər bir şey „qorxmaz,ziyansız və qorunmuşdur.Bunun mənası isə odur ki,gürcüstan vətəndaşı olan və gürcü dilini bilən özünü burada rahat və qorunmuş hiss edir.belə bir ümüd isə məhz bu kitabdadır .bu kitab belə böyük bir isdə yəqin ki böyük bir missiyani yerinə yetirəcəkdir.

Demək olar ki bu kitab həm bizim və sizin üçün, həm də gürcü dili aləminə daxil olmaq istəyəhlər üçün də etibarlı dir.Bu aləmin bir çox xüsusiyyətləri var .Onda bir çox maraqlı, adi əhvalatlar əhatə olunmuşdur.Dil ünsiyyət vasitəsidir.İnsan dil vasitəsi ilə fikirlərini ifadə edir və cəmiyyətlə əlaqə yaradır. Dil vasitəsi ilə ətraf mühiti mənimsəyir dillə vaxtı müəyyənləşdirir. Öz mənliyində millətin keçmişini, indisini, gələcəyini əhatə edir.

Hər bir dil yeni aləmdir və bu yeni aləmə daxil olmaq insani zənginləşdirir.

Biz insanları gürcü dili aləminə daxil edən yolu alqışlayırıq.

Bizim şuarimiz budur:

Gürcü dilini öyrənək!

၂ ၆ ၇ ၁ ၆ ၀

၁

၃

၃

၆

၇

၇

၈

၉

၉

၁၀

၁၀

၁၁

၁၁

၁၂

၁၂

၁၃

၁၃

၁၄

၁၄

၁၅

၁၅

၁၆

၁၆

၁၇

၁၇

၁၈

၁၈

၁၉

၁၉

၂၀

၂၀

၂၁

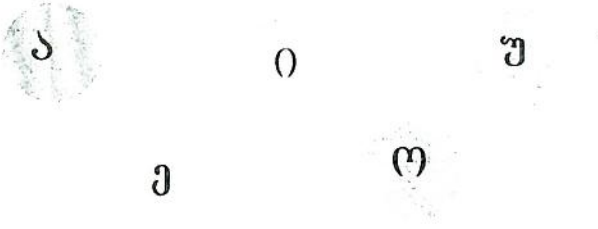
၂၁

2. თანხმორგებია: Samitlär:

ბ	გ	დ	ე	ზ	თ	კ	ლ	მ	ნ	პ	ჟ	რ	ს
ტ	ფ	ქ	ღ	ყ	შ	ჩ	ც	ძ	წ	ჭ	ხ	ჯ	ჰ

3. ხმორგებია: Saitlär:

4. მოიხმონეთ და აღწინეთ, თანხმორგებია თუ ხმორგებია?

Dinlāyin vā qeyd edin, saitdir yoxsa samit?

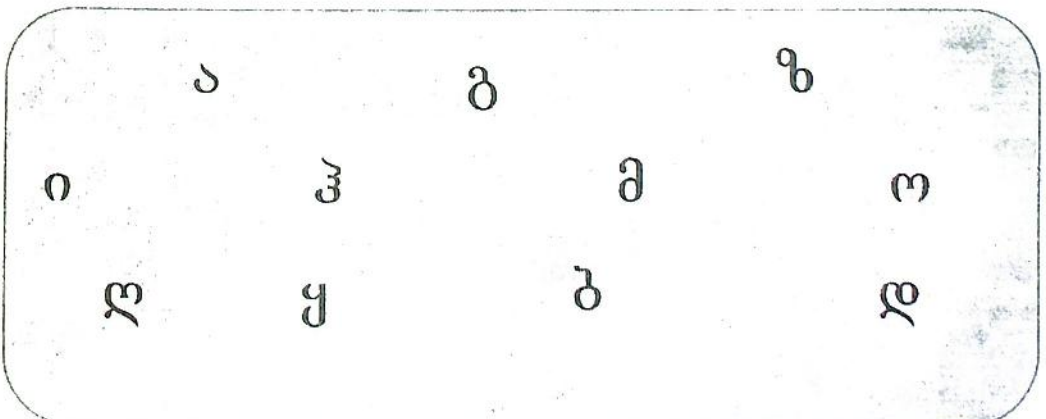
ბ, უ, ლ, მ, ტ, ა, ბ, ე, დ, ი, ჯ, რ, ო

5. მოიხმონეთ და დაიმახსოვრეთ, როგორ წარმოითქმის ბგერები ქართულში.

Dinlāyin vā yadda saxlayin, saslär necä täləffüz edilir.

ხმოვნები: Saitlär:	ა, ე, ი, ო, უ
თანხმოვნები: Samitlär	ბ, გ, დ, ვ, ზ, თ, კ, ლ, მ, ნ, პ, ჟ, რ, ს, ტ, ფ, ქ, ღ, ყ, შ, ჩ, ც, ძ, წ, ჭ, ხ, ჯ, ჰ

6. ივარჯიშეთ კითხვას: Qiraǝtdǝ məşg edin:

ბა ბე ბი ბო ბუ
 გა გე გი გო გუ
 და დე დი დო დუ
 ვა ვე ვი ვო ვუ
 ზა ზე ზი ზო ზუ
 თა თე თი თო თუ
 კა კე კი კო კუ
 ლა ლე ლი ლო ლუ
 მა მე მი მო მუ
 ნა ნე ნი ნო ნუ
 პა პე პი პო პუ
 ჟა ჟე ჟი ჟო ჟუ
 რა რე რი რო რუ
 სა სე სი სო სუ
 ტა ტე ტი ტო ტუ
 ფა ფე ფი ფო ფუ
 ღა ღე ღი ღო ღუ
 ყა ყე ყი ყო ყუ
 ცა ცე ცი ცო ცუ
 ძა ძე ძი ძო ძუ
 წა წე წი წო წუ
 ჭა ჭე ჭი ჭო ჭუ
 ხა ხე ხი ხო ხუ
 ჯა ჯე ჯი ჯო ჯუ
 პა პე პი პო პუ

თ	ს	წ	ჟ
ძ	ნ	ფ	ჩ
ქ	მ	ჯ	ც

7. წაკითხეთ: Oxuyun:

ბა-ბუ. გუ-გა. ღა-ღი. მა-მა. დე-და. ზა-ზა. თი-თი. ნა-ნა. პა-პა. რე-რო. სა-სა. ტა-ტო. ტა-ფა. ფა-ფა. ყე-ლი. ცე-ლი. ძე-რა. წი-ლი. ჭა-ჭა. ხა-ხა. ჰა-ჰა-კი.

ბა ბუ გუ გა ღა ღი მა მა დე და ზა ზა თი თი ნა ნა პა პა რე რო სა სა ტა ტო ტა ფა ფა ფა ყე ლი ცე ლი ძე რა წი ლი ჭა ჭა ხა ხა ჰა ჰა კი

ბაკვეთილი 2

Dars 2

ქართული ენის სპეციფიკური თანხმოვნები Gürcü dilində olan xüsusi samitlər

1. მოუსმინეთ და ივარჯიშეთ წარმოთქმაში.

Dinləyin və tələffüzdə təkrar edin.

2. წაკითხეთ და წარმოთქვით სწორად.

Oxuyun və düzgün tələffüz edin.

ს - ზ

სოლი - ზოლი

სარი - ზარი

ნესვი - ნეზვი

სარი - ზარი

თ - ტ

თარი - ტარი

თარო - ტარო

ჩითი - ჩიტი

თუში - ტუში

ქ - კ

ქარი - კარი

ქული - კული

ქერა - კერა

ქულა - კულა

ქაქანი - კაკანი

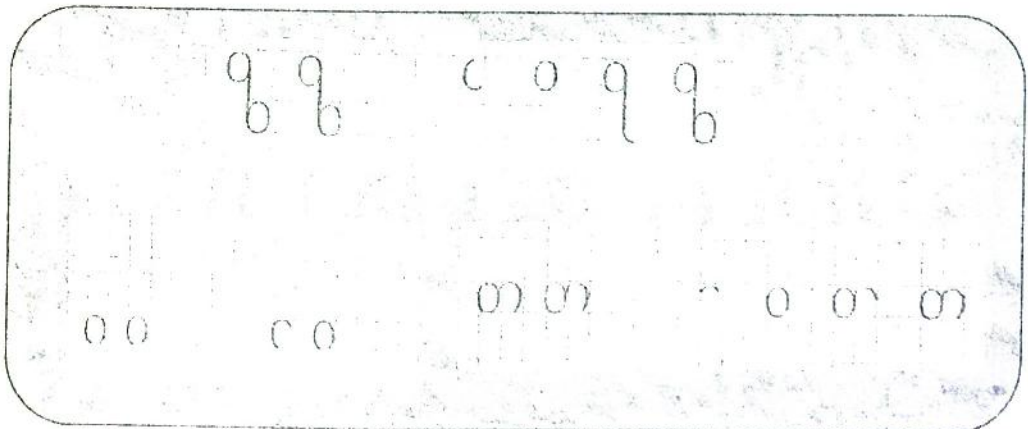
ფ - პ
ფაფა - პაპა
ფური - პური
ფირი - პირი
ფაქტი - პაქტი

ც - წ
ცელი - წელი
ცურავს - წურავს

ჩ - ჭ
ჩაღა - ჭაღა
ჩია - ჭია
ჩირი - ჭირი

ბ - ღ
გვარი - ღვარი
გოში - ღოში
ბუბუნი - ღუღუნი
გონიერი - ღონიერი
გორი - ღორი

ღ - ყ
ღრუ - ყრუ
ღია - ყია
ღრმა - ყრმა
ღორი - ყორე

ყ - ხ
 ყელი - ხელი
 ყვაეი - ხვაეი
 ყმა - ხმა
 ყანა - ხანა

3. იმარჯიშეთი წარმოთჰმაში: *Tələffüz edərkən təkrar edin:*

ყელი ყაყაჩო ყვითელი ყანჩა ყვაეილი
 ბაყაყი წყალი ყვაეი

4. წაიკითხეთ და წარმოთჰვით: *Oxuyun və tələffüz edin:*

პაპა	-	ფაფა	ქუდი	-	კუდი
თარო	-	ტარო	გორი	-	ღორი
		ხარი	-	ზარი	
დრუ	-	ვრუ	ყელი	-	ხელი
ღია	-	ყია	ყვაეი	-	ხვაეი
ღრმა	-	ყრმა	ყმა	-	ხმა
ღორი	-	ყორე	ყანა	-	ხანა

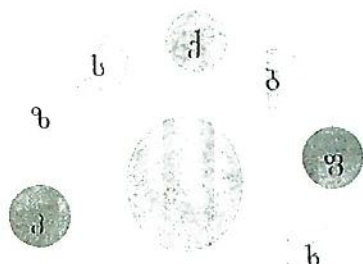
5. წაიკითხეთ და წარმოთჰვით სწორად. *Oxuyun və düzgün tələffüz edin.*

ბაბა	-	ფაფა	-	პაპა	ღარი	-	თარი	-	ტარი
გუღა	-	ქუდი	-	კუდი	ქერა	-	ცერა	-	წერა
		ჯარი	-	ჩირი	-	ჭირი			

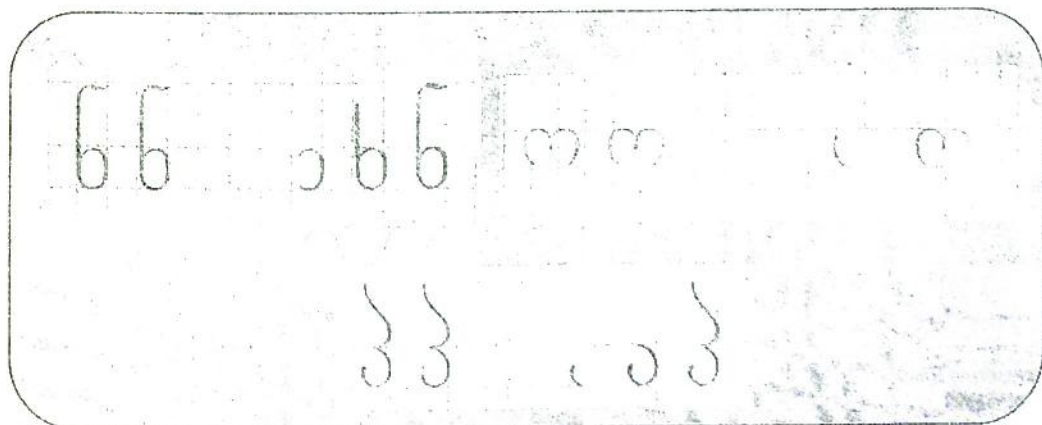
6. წაკითხეთ და ააბეთ სიტყვები. **Oxuyun va sözləri qurun**

7. მოუსმინეთ რამდენიმე სიტყვას და ივარჯიშეთ წარმოთქმავში:

Bir neçə sözü dinləyin və tələffüz edin:

სოკო, უთო, ია, თხა, ბურთი, მაგიდა, ხე, წიწილა, სკამი,
ჩიტე, გემი, ხიდი, ბარტყი, პეპელა, მუხა, ლომი, ირემი,
ხარი, ძროხა, წიგნი, რვეული, კალამი

გაკვეთილი 3

Dars 3

სიტყვა და წინადადება Söz və cümle

1. წაკითხეთ და წარმოთქვით სწორად:

Oxuyun və düzgün tələffüz edin:

თითი. ათი თითი. ადამიანს ათი თითი აქვს.

თასი. აი თასი. თასში ღვინო ასხია.

ათასი. ათასი გვერდი. წიგნში ათასი გვერდია.

ტატო. ტატო ბიჭია. ტატო ძალიან კარგი ბიჭია.

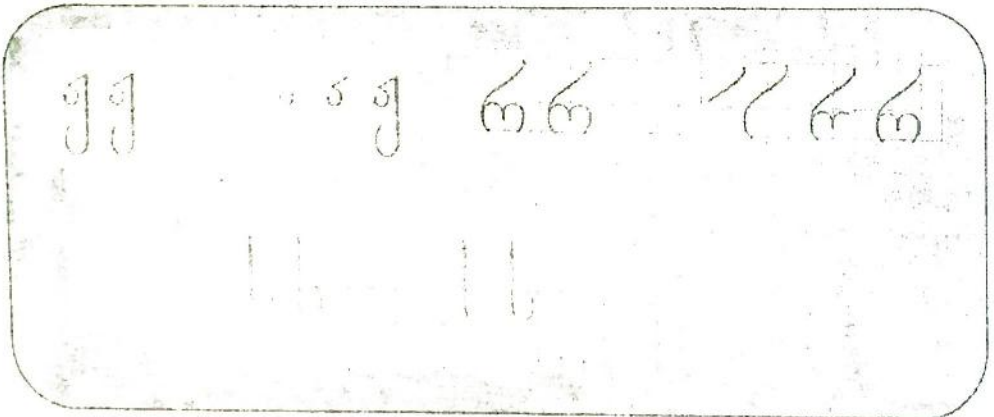
ტასო. ტასო გოგოა. ტასო ძალიან კარგი გოგოა.

ტურა. ტურა ცხოველია. ტურა გარეული ცხოველია.

ქუდი. დიდი ქუდი. ეს ქუდი ძალიან დიდია.

ქარი. ძლიერი ქარი. დღეს ძლიერი ქარია.

ქერა. ქერა თმა. ტასოს ქერა თმა აქვს.

ღორი. დიდი ღორი. ეს ძალიან დიდი ღორია.

ღოში. ღოში გემრიელია. ეს ღოში ცხელია.

ღონიერი. ღონიერი კაცი. ტატოს მამა ძალიან ღონიერია.

ქ

ყანა. დიდი ყანა. ზურაბს დიდი ყანა აქვს.

ყაყაჩო. ყაყაჩო ყვაავილია. ყაყაჩო ძალიან ლამაზი ყვაავილია.

ბაყაყი. ბაყაყი მწვანეა. ბაყაყი წყალში ყიყინებს.

პ

პეპელა. პეპელა ლამაზია. ჭრელი პეპელა ძალიან ლამაზია.

პაპა. პაპა მოხუცია. პეტრე პაპა ძალიან მოხუცია.

პური. პური გემრიელია. ცხელი პური ძალიან გემრიელია.

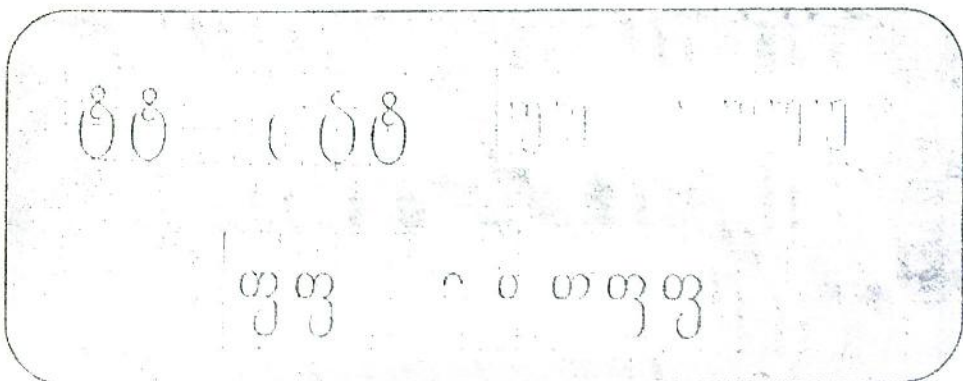
პირი. დიდი პირი. ბავშვმა დიდი პირი დააღო.

ჟ

ჟუჟუნა. ჟუჟუნა ქალია. ჟუჟუნა ქალის სახელია.

ჟამი. ჟამი დროა. კარგი ჟამი დადგა.

ჟღერს. ზარი ჟღერს. ეს ზარი ძალიან კარგად ჟღერს.

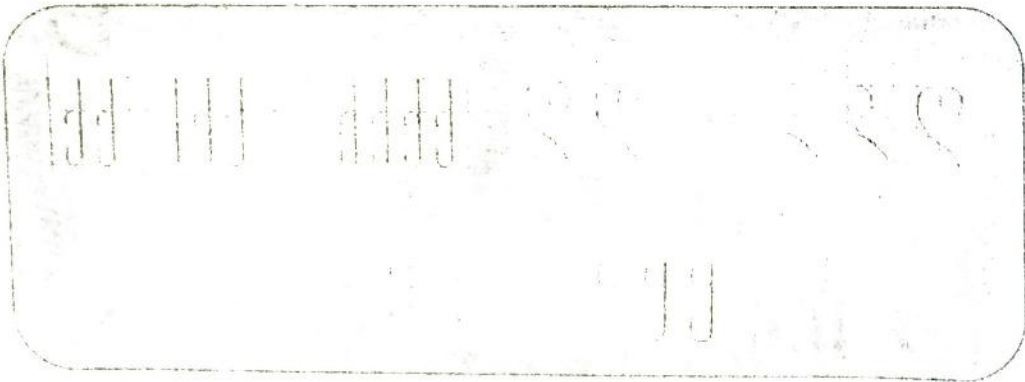

ფაფა. ფაფა გემრიელია. ბავშვს გემრიელი ფაფა აჭამეს.
 ფეხი. ფეხი სტკივა. პეტრე პაპას ფეხი სტკივა.
 ოფოფი. ოფოფი ფრინველია. ოფოფს ფერადი ბუმბული აქვს.

ძიძია. ძიძია ქალია. ძიძია ქალის ქართული სახელია.
 ძროხა. ძროხა ცხოველია. ძროხა შინაური ცხოველია.
 ძეხვი. ძეხვი გემრიელია. ზურას ძეხვი ძალიან უყვარს.

წიწილა. პატარა წიწილა. პატარა წიწილა ძალიან წივის.
 წყარო. ცივი წყარო. ამ წყაროს წყალი ძალიან ცივია.
 წამალი. მწარე წამალი. ბავშვმა მწარე წითელი წამალი დალია.

ჭა. ღრმა ჭა. ჭაში ძალიან ცივი წყალია.
 ჭაჭა. ბევრი ჭაჭა. ჭაჭისგან არაყს ამზადებენ.
 ჭამს. ბევრს ჭამს. დიდი ღორი ბევრ საჭმელს ჭამს.
 ჭრიჭინა. ჭრიჭინა პატარაა. ზაფხულში ჭრიჭინა ჭრიჭინებს.

კატაკატი. კატაკატი ფრინველია. კატაკატი ტყეში ცხოვრობს.
სატყმელი. გემრიელი სატყმელია. ბავშვმა სატყმელი შეჭამა.

ჯ

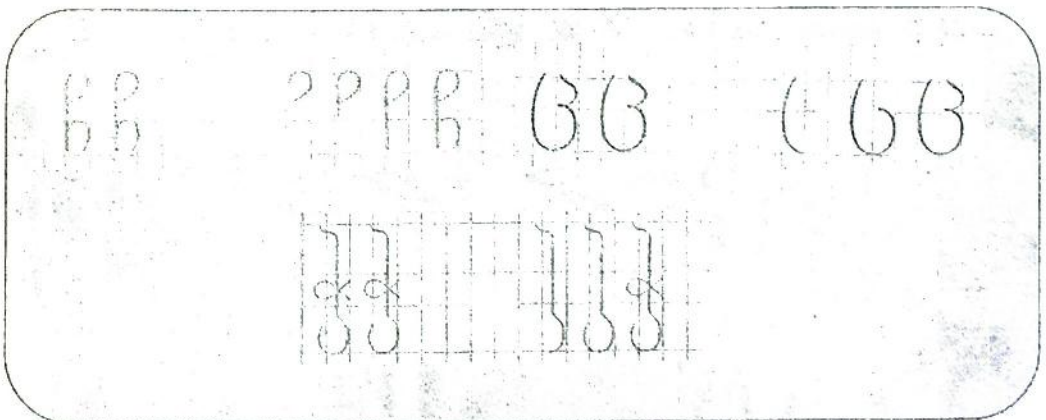
ჯაბა. ჯაბა ბიჭია. ჯაბა ძალიან ღონიერი ბიჭია.
ჯოხი. გრძელი ჯოხი. ჯაბამ გრძელი ჯოხი შორს გადააგდო.
უჯრა. დიდი უჯრაა. ჯაბამ უჯრაში ჯაყვა ჩადო.
ფანჯარა. ფართო ფანჯარა. ჯაბამ ფინჯანი ფანჯრიდან გადააგდო.

ხ

ხარი. დიდი ხარი. ხარი შინაური ცხოველია.
ხელი. დიდი ხელები. ხათუნას დიდი ხელები აქვს.
ხმა. მაღალი ხმა. ხათუნას ხმამდლა ლაპარაკი უყვარს.

ქ

ქავა. თბილი ქავა. საქართველოში თბილი ქავაა.
ქაერი. კარგი ქაერი. მთაში კარგი ქაურია.
ჰამაკი. კარგი ჰამაკი. ჰამლეტს კარგი ჰამაკი ჰქონდა.

2. წაიკითხეთ და დაიმახსოვრეთ: Oxuyun və yadda saxlayın:

ქალი კაცი

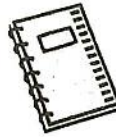
ბავშვი მასწავლებელი

ქალაქი

წიგნი

რვეული

კალამი

ხარი

ძროხა

ცხენი

თხა

მაგიდა

სკამი

ხე

სოფელი

ივარჯიშეთ წერასა და კითხვაში: Yazı və oxuda məşq edin:

პეპელა

ბარტყი

ირემი

ხარი

ძროხა

წიგნი

რვეული

კალამი

ლომი

თემა 2

Mövzu 2

ბაკვეთილი 1

Dərs 1

მისალმების ფორმები

Salamlamaq formaları

1. საუკუნეების მანძილზე ბრძოლაში მყოფი ქართველი ერი ყველაზე მეტად „მშვიდობას“ და „გამარჯვებას“ აფასებს. ეს ყველაზე სასურველი ცნებებია ქართველებისთვის და ამიტომაც მისალმებისა და გამომშვიდობების ფორმებში სწორედ ეს სიტყვები ჩანს:

Əsrlər ərzində mübarizədə olan gürcü milləti ən çox „Sülh və Qələbəni“ dəyərləndirir. Bu gürcülər üçün ən əsas əlamətlərdir. Ona görə də bu sözlər salamlaşanda və vidalaşanda daha çox nəzərə çarpır:

გამარჯობა! – მისალმების ეს ფორმა

ხშირად გამოიყენება როგორც თანატოლების, ისე განსხვავებული ასაკის ადამიანთა ურთიერთობისას.

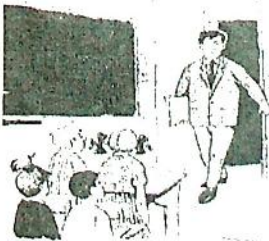
Salamlamanın bu forması ən çox həmyaşıdlar. Və yaşlı dövründən təqvi adamlarla əlaqədə istifadə edilir.

გაგიმარჯოს! – ეს ფორმა, როგორც წესი, საპასუხოდ იხმარება.

Bu üsul qayda olaraq cavab üçün istifadə edilir.

რას ამბობენ ისინი?

Onlar nə deyirlər?

მაშასადამე: **Deməli:**

– გამარჯობა!

– გაგიმარჯოს!

გამარჯობა! ფორმას პასუხად ზოგჯერ ისევ **გამარჯობა!** მოსდევს:
გამარჯობა! **Salam! Sözüna cavab olaraq bəzən yenə də salam! Deyirlər:** „გამარჯობა!“

– გამარჯობა!

– გამარჯობა!

2. საუბრისას, ზრდილობის, განსაკუთრებული პატივისცემის გამოხატვის ნიშნად გამოიყენება **გამარჯობათ!** ფორმა, რომელიც შეპირ მეტყველებაში შეიძლება ვიხმართ, მაგრამ სალიტერატურო ქართულისთვის ნორმა არაა.

Səhbət edərkən tərbiyə,xüsusən hörmət ifadə etmək üçün Salam! istifadə edilir. Sifahi nitqdə istifadə edilə bilər, lakin gürcü bədii dilin norması deyil.

დილა მშვიდობისა! – მისალმების ეს ფორმა გამოიყენება დილით. ადამიანები ერთმანეთს მშვიდობიან დღეს უსურვებენ.

Sabahın xeyir!-bu forma səhərlər istifadə edilir. İnsanlar bir-birinə xeyirli günlər arzulayırlar.

საღამო მშვიდობისა! – მისალმების ეს ფორმა საღამოს გამოიყენება.

Axşamın xeyir! bu forma axşamlar istifadə edilir.

სალამი! – იშვიათად გამოიყენება მისალმების ეს ფორმაც, ძირითადად თანატოლების, ზოგჯერ მოსწავლეებისა და მასწავლებლების ურთიერთობისას სკოლაში.

შეარჩიეთ, რომელი ფრაზები მიესადაგება ნახატებს.

Şəkilə uyğun gələn frazalari seçib əlaqələndirin.:

“Salam”-nadir hallarda istifadə edilir əsasən yaşlılar, bəzən, şagirdlər və müəllimlərim məktəbdə ünsiyyət zamanı istifadə edilir.

3. Məişət:

Dinləyin:

- გამარჯობა!	- გამარჯობა!	
- გამარჯობა!	- გაგიმარჯოს!	
- დილა მშვიდობისა!	- გამარჯობა!	- დილა მშვიდობისა!
- დილა მშვიდობისა!	- დილა მშვიდობისა!	- გამარჯობა!
- საღამო მშვიდობისა!	- გამარჯობა!	- საღამო მშვიდობისა!
- საღამო მშვიდობისა!	- საღამო მშვიდობისა!	- გამარჯობა!
- საღამო		
- საღამო		

4. საღამო! ფორმის ნაცვლად შეიძლება გამოვიყენოთ

Salam-formasi əvəzinə istifadə edə bilərik

მოგესალმებით!

მისალმების ეს ფორმა უფრო ხშირად საზოგადოებრივ შეკრებებზე – აუდიტორიის წინაშე გამოსვლისას გამოიყენება:

Salamlaşmanın bu forması daha çox ictimail toplantılarda-auditoriya qarşısına çıxan zaman istifadə edilir.

- მოგესალმებით!
- გამარჯობათ!

5. გაგიმეორეთ:

Тәkrar edәk:

მისაღმების რა ფორმები იცით? ჩამოთვალეთ.

Salamlashmanın hansı formalarını bilirsiniz,sadalayın..

როგორ მივესალმებით თანატოლს?

Yaşdlarımızla necə salamlaşaq?

როგორ მივესალმებით ასაკით ჩვენზე უფროსს?

Böyüklerlə necə salamlashmalıyıq?

რა ფორმას ვხმარობთ დილით მისაღმებისას?

Səhər salamlashanda hansı üsuldən istifadə edirik?

რა ფორმას ვხმარობთ საღამოს მისაღმებისას?

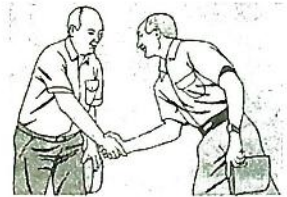
Axşam görüşəndə necə salamlışırdıq?

გამომშვიდობების ფორმები

Vidalaşma

6. ნახვამდის! – გამომშვიდობების ეს ფორმა ყველაზე ხშირად გამოიყენება და იგი გულისხმობს, რომ მომავალი შეხვედრა მალე შედგება.

Xudahafiz! deyərkən aydın olur ki, gələcəkdə tez görüşəcəyik.

შეარჩიეთ, რომელი ფრაზა მიესადაგება ნახატს.

Şəkilə uyğun olanı seçin.

კარგად ბრძანდებოდეთ! – ეს ფრაზა განსაკუთრებით საპატივცემულო პიროვნების მიმართ გამოიყენება.

Xudahafiz! –Bu söz şəxsiyyətə hörmət bildirir.

კარგად იყავი! (კარგად იყავით!) -

ეს ფორმა კი ახლობლებს, თანატოლებს შორის იხმარება.

Yaxşı yol! Bu söz yaxınların və həmyaşdlar arasında istifadə edilir.

მშვიდობით! – გამომშვიდობების ეს ფორმა იშვიათად გამოიყენება და მხოლოდ მაშინ, თუ შეხვედრა დიდი ხნით ან სამუდამოდ გადადებულია.

Hələlik!-nadir işləən formadır və görüş uzun müddətli olduqda istifadə edilir.

მომავალ შეხვედრამდე! – გამომშვიდობების თავაზიანი ფორმაა და მალე შეხვედრის იმედს გულისხმობს.

Çəln görüsdək!nəzakətli vidalaşma formasıdır, və tezliklə görüşə ümüd yaradır.

მშვიდობით ბრძანდებოდეთ! – ეს იგივეა, რაც კარგად ბრძანდებოდეთ, მაგრამ განშორება უფრო ხაზგასმულია, გამკვეთრებულია.

Xoş getdiniz! – Bu frazada daha çox ayrılıq nəzərdə tutulur.

რა ფრაზებით შეიძლება დაგვემშვიდობონ ისინი?

7.

ღამე მშვიდობისა!

Gecəniz xeyrə qalsın və

ოფიციალური ფორმებია დამშვიდობებისა
xeyirli gecələr! vıdalaşmanın xüsusi formalarıdır.

მშვიდობიან ღამეს გისურვებთ!

ძილი ნებისა! – დამშვიდობების ეს ფორმა ძილის წინ გამოიყენება.

Şirin yuxular! bu forma yatmadan əvvəl istifadə edilir.

8. ყურადღება მიაქციეთ და დაიმახსოვრეთ:

Diqqət edin və yadda saxlayın:

ღილა მშვიდობისა! და საღამო მშვიდობისა! - მისაღმების
ფორმებია; ღამე მშვიდობისა! კი - გამომშვიდობებისა.

Sabahın xeyir və axşamın xeyir. Salamlaşma formasıdır

Gecən xeyrə qalsın vıdalaşmadır.

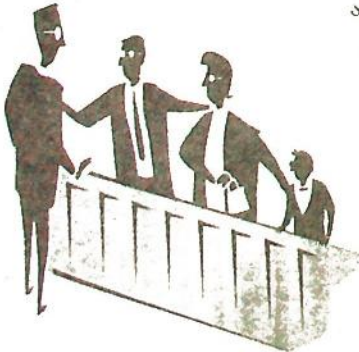
9. მოისმინეთ:

Dinləyin:

- ნახვამდის!	- ნახვამდის!
- ნახვამდის!	- კარგად იყავი!
- კარგად ბრძანდებოდეთ!	- ნახვამდის

ააგეთ დიალოგები:

Dialogları qurun:

- ნახვამდის!
- ღამე მშვიდობისა!
- ღამე მშვიდობისა!
- ღამე მშვიდობისა!
- კარგად იყავით!

- მომავალ შეხვედრამდე!
- ნახვამდის!
- ღამე მშვიდობისა!
- ღამე მშვიდობისა!
- კარგად ბრძანდებოდეთ!

ბაკვეთილი 2

Dərs 2

1. გაეიმეოროთ: Təkrar edək

მისაღმების რა ფორმები იცით? ჩამოთვალეთ.

Salamlaşmanın hansı formalarını bilirsiniz? Sadalayın.

გამომშვიდობების რა ფორმები იცით? ჩამოთვალეთ.

Vidalaşmanın hansı formalarını bilirsiniz?

როგორ გამოემშვიდობებით ასაკით თქვენზე უფროსს?

Yaşca sizdən böyük olanlarla neçə vidala şarsız?

როგორ გამოემშვიდობებით თანატოლს?

Yaşdlarınızla necə vidalaşarsız?

რა ფორმას ვხმარობთ დამშვიდობების დროს მცირე ხნით განშორებისას?

Qısa müddət ərzinə ayrılarkən vidalaşanda hansı formadan istifadə edirik.

რა ფორმას ვხმარობთ დამშვიდობების დროს დიდი ხნით განშორებისას?

Uzun zaman müddətinə ayrılarkən vidalaşanda hansı formadan istifadə edirik?

2. მოკითხვის შორმები: Əhval – ruhiyyəni sorma formaları:

როგორ ხარ? – მოკითხვის ფორმა ახლობელ ადამიანთა შორის.

Necəən? Yaxın admlardan əhval sorma formasıdır.

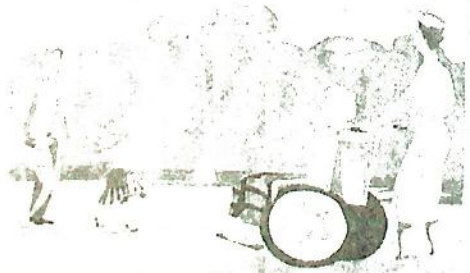
როგორ ბრძანდებით? – მოკითხვის ფორმა საპატივცემულო ადამიანის მიმართ.

Necəsiniz – hörmətlə əhval sorma formasıdır.

ააგეთ დიალოგები

Dioloqları qurun

როგორ გიკითხოთ? – ეს ფორმაც განსაკუთრებულ პატივისცემას გულისხმობს. -

Əhvalınız necədir? Bu formada xüsusi hörmət anlayışı var.

3. საპასუხო ფორმები: Cavab vermə formaları:

კარგად! Yaxşı! არა მიშავს! Eybi yoxdur!

ისე რა! Elə - belə! ნელ-ნელა! Yavaş – yavaş

ცუდად! Pis!

4. მოისმინეთ, გაიმეორეთ და დაიმახსოვრეთ:

Dinləyin təkrar edin və yadda saxlayın:

– გამარჯობა!

– გაგიმარჯოს!

– გამარჯობა!

– გამარჯობათ!

– როგორ ბრძანდებით?

– მე კარგად!

– ნახვამდის!

– ნახვამდის!

– როგორ ხარ?

– კარგად!

– გამარჯობა!

– დილა მშვიდობისა!

– როგორ გიკითხოთ?

– ისე რა!

როგორ მოიკითხავენ ისინი ერთმანეთს?

Onlar bir - birinin əhval – ruhiyyəsini necə soruşurlar?

4. მაღლიერების ფორმები

Təşəkkür

formalari

მაღლი სიკეთეს ნიშნავს. მაღლიერების გამომხატველ ფორმაში ჩადებულია ის აზრი, რომ მოქმელი მეორე ადამიანს სიკეთედ უთვლის ნამოქმედარს.

Təşəkkür xeyirxahlıq deməkdir. Təşəkkür formasında belə bir fikir var ki, deyən şəxs qarşısındakı şəxsin hərəkətini xeyirxah sayır.

გმაღლოლი – მაღლიერების გამომხატველი ფორმა.

იწ ol! – təşəkkür edirəm! – təşəkkür ifadə edən formasıdır.

გმაღდე მაღლიერებასთან ერთად თავაზიანობასა და პატივისცემა-საც გულისხმობს.

Sağ olun! Minnətdaram! Təşəkkür və ehtiram anlayışı bildirir.:

მაღლობელი ვარ! // მაღლიერი ვარ!

- მაღლობის გამოსახატავად ეს ფორმებიც გამოიყენება.
- Təşəkkür ifadə etmək üçün bu formalardan da istifadə edilir:

საპასუხო ფორმაა:

არაფურის!

რას ამბობენ ისინი?

Onlar nə deyirlər?

ბაკვეთილი 3

Dərs 3

1. მოგოდიშების ზორმეპი

Üzr istəmə formaları

ბოდიში! – ეს ფორმა გამოიყენება თანატოლებს ან ახლობლებს შორის.

Bagışla! – bu forma yaşıdlar və yaxınlar arasında işlənilir.

მაპატიეთ! – დიდ მორიდებასა და მოწიწებას გულისხმობს.

Üzr istəyirəm!

უკაცრავად! – ეს ფორმა მეტად თავაზიანია და გამოიყენება პატივისცემისა და ჩადენილის მონანიების განცდით.

Lütfən! Bu forma həddindən artıq təvazökarlıq bildirir. Peşmançılıq və üzr zamanı istifadə edilir.

საპასუხო ფორმა:

Cavab vermə formaları

არა უშავს!

2. მოისმინეთ:

Dinləyin

- გამარჯობა!
- გაგიმარჯოს!
- როგორ ხარ?
- კარგად! შენ?

- გამარჯობა!
- გამარჯობათ!
- როგორ ბრძანდებით?
- გმადლობთ, კარგად. თქვენ

აბგეთ დიალოგი

Dialogu qurun.

- მე არა მიშავს.
- კარგად იყავი!
- ნახვამდის!

როგორ გიკითხოთ?

- გმადლობთ.
- კარგად ბრძანდებოდეთ!

- საღამო მშვიდობისა!
- გამარჯობა!
- როგორ ხართ?
- კარგად. შენ?
- არა მიშავს.

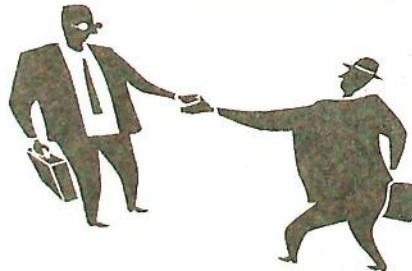
 3. აღწერეთ სურათები. გამოიყენეთ თქვენ მიერ ნასწავლი მისაღმება-გამომშვიდობებისა და შადლიერება-მობოდიშების გამომხატველი ფორმები.

Şakilləri təsvir edin. Öyrəndiyiniz salamlama – vidalaşma və təşəkkür – üzr istəmə formalarından istifadə edin.

აბგეთ დიალოგი.

Dialogu qurun.

4. უპასუხეთ კითხვებს:

Suallara cavab verun:

I. რას უსურვებენ გამომშვიდობებისას ქართველები ერთმანეთს?

Gürcü xalqı vidalaşarkən bir – birinə nə arzulayırlar?

II. როგორ ესალმებიან ქართველები ერთმანეთს?

Gürcü xalqı bir biri ilə necə salamlışırlar?

III. რომელია მისალმების თავაზიანი ფორმა?

Salamlaşmanın təvazökar forması hansıdır?

IV. როგორ ვესალმებით საღამოს ერთმანეთს?

Axşamlar bir birimizlə necə salamlışırdıq?

V. როგორ ემშვიდობებიან ღამით ერთმანეთს?

Gecə bir – biri ilə necə vidalaşırlar?

VI. რომელია მობოდიშების ფორმები? ჩამოთვალეთ.

Üzr istəmə formaları hansıdır? Sadalayın

VII. ჩამოთვალეთ მადლიერების გამომხატველი ფორმები.

Təşəkkür ifadə edən formaları sadalayın.

VIII. რომელია მოკითხვის ფორმები?

Əhval – ruhiyyə sorma formaları hansılardır?

IX. როგორ პასუხობენ მოკითხვის ფორმებზე?

Əhval – ruhiyyə sorma zamanı necə cavab verirlər?

5. გამოარჩიეთ ჯგუფიდან პიროვნება და გაესაუბრეთ მას უკვე ნასწავლი ფრაზებით.

Grupdan şəxsi seçin və onunla öyrəndiyimiz frazalardan istifadə etməklə dialoq qurun.

რას ამბობენ ისინი?

Onlar nə deyirlər ?

თემა 3
Mövzu 3

გაკვეთილი 1

Dərs 1

რიცხვითი სახელები:

Saylar:

1. რიცხვითი სახელები 0-დან 10-მდე ქართულად ასე გამოითქმის:

0 – dan 10-a qədər olan miqdar sayları belə tələffüz edilir.

0 - ნული

1 – ერთი

6 - ექვსი

2 – ორი

7 - შვიდი

3 – სამი

8 - რვა

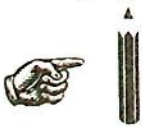
4 – ოთხი

9 - ცხრა

5 – ხუთი

10 – ათი

ფანქარი

აი ფანქარი

ხუთი ფანქარი

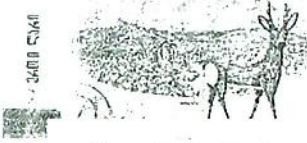

აი ხუთი ფანქარი

რამდენია?

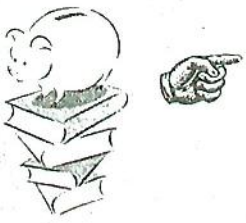
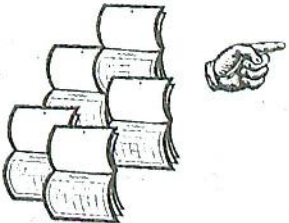
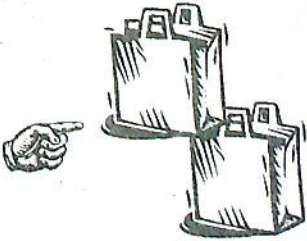
2. საქართველო დამოუკიდებელი ქვეყანაა და მას საკუთარი ფულის ერთეული აქვს; ეს არის ლარი. ქართული ფული შემდეგ ასიგნაციებს შეიცავს:

Gürcüstan müstəqil dövlətdir. Onun istifadə etdiyi əmtəə ləri adlanır. Gürcü pulu aşağıdakı isiqnasiyanı əhatə edir:

აი ერთი ლარი			ერთი ლარი
აი ორი ლარი			ორი ლარი
აი ხუთი ლარი			ხუთი ლარი
აი ათი ლარი			ათი ლარი

 მოუსმინეთ:
Dinləyin:

რამდენია?

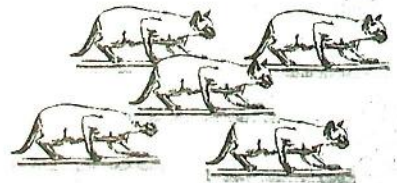
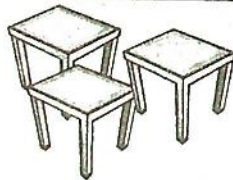

 ერთი, ორი, სამი, ოთხი, ხუთი ექვსი, შვიდი, რვა, ცხრა, ათი

 3. აღწერეთ სურათი. ჩამოთვალეთ, რამდენი ნივთია სურათზე.
Տակի տեսիր edin, Տაკիլდა ნეՇა აՏյա olduĐunu qeyd edin:

რამდენია?

ბაკვეთილი 2

Dərs 2

1. გავიმეოროთ:

Təkrar edək

ჩამოთვალეთ რიცხვითი სახელები ერთიდან ათამდე.

1-დან – 10- ა ვადარ ოლნ მივდარ სარლაროი ვედ დინ.

2. ათიდან 19-მდე რიცხვითი სახელები ქართულში ნაწარმოებია ფუძეების შეერთებით. იმისათვის, რომ ადვილად დავიმახსოვროთ რიცხვითი სახელები, წარმოვადგენთ მათი წარმოების წესს.

10 – dan 19-ა ვადარ ოლნ მივდარ სარლაროი კოკლარინ ბირლჸმოსინდან ომოს ვაღმისვდირ.

Onların ომოს ვაღმოს ვადარსოი ვედ დირიკ.

3. ზვენ უკვე ვიცოთ რიცხვითი სახელი ათი; მას ვმატება მეორე რიცხვითი სახელი და სიტყვა *მეტი*, რომელიც ვამოხატავს ათს დამატებულ ოდენობას; იგივეა, რაც აზერბაიჯანული *çox*.

Biz artıq on rəqəmini bilirik; ona ikinci say rəqəmi və *meti* sözü əlavə edilir, hansı ki, ona əlavə olunan rəqəmi bildirir, Azərbaycan dilində də *çox* mənasını bildirir.

ახე რომ, რიცხვითი სახელები ათიდან 19-მდე შემდეგნაირად იწარმოება:

Beləliklə, 10-dan 19-a qədər olan saylar bu cür ომოს ვაღმირ:

წარმოთქვით ქართულად:

8

5

6

1

0

10

9

4

2

7

3

- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19

	ერთ(ი)			{ <ul style="list-style-type: none"> თერთმეტი თორმეტი ცამეტი თოთხმეტი თხუთმეტი თექვსმეტი ჩვიდმეტი თვრამეტი ცხრამეტი
	ორ(ი)			
	სამ(ი)			
	ოთხ(ი)			
	ხუთ	+	მეტი	
	ექვს	+	=	
	შვიდ			
	რვა			
	ცხრა			

რიცხვითი სახელი 20 სულ სხვა ფუძით გადმოიცემა:

20 rəqəmi başqa köklə verilir:

20 – ოცი

4. მოუსმინეთ:

Dinləyin:

აი ოცი ლარი

აი თხუთმეტი თეთრი

აი ცხრამეტი თეთრი

წარმოთქეით ქართულად

9	16	20	14	19	11	
	12	4	18	10	13	
7		17	15	3	8	0

ბაკვეთილი 3

Dars 3

1. გაგიშვოთ:

Təkrar edək:

ჩამოთვალეთ რიცხვითი სახელები ერთიდან ათამდე.

Birdən ona qədər sayaq

ჩამოთვალეთ რიცხვითი სახელები ათიდან ოცამდე.

Birdən iyirmiyə qədər sayaq

რომელი სიტყვის დამატებით იწარმოება რიცხვითი სახელები 10-დან

20-მდე?

Hansı sözü əlavə etməklə 10-dan 20-yə qədər saylar əmələ gəlir?

2.

ხე

აი ორი ხე

აი ხუთი ხე

ეს არის ხე

→

ეს ხეა

არ არის → არაა

წარმოთქვით შემოკლებით:

ეს არის კაცი.

ეს არის კატა.

ეს არის ფანქარი.

ეს არის ღედა.

ეს არ არის კაცი.

ეს არ არის კატა.

ეს არ არის ფანქარი.

ეს არ არის ღედა.

3.

აი ათი ფანქარი.

ათი ფანქარი ცოტა არ არის.

ათი ფანქარი ცოტა არაა.

რამდენი ფანქარია?

ათი ფანქარია.

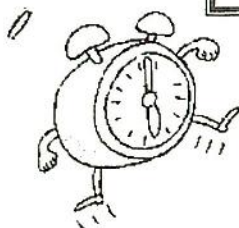
აი საათი.

ეს არის საათი.

ეს საათია.

- რომელი საათია?

- ექვსი საათია.

- რომელი საათია?

- ოთხი საათია

ეს საათი არის პატარა.

ეს პატარა საათია.

ეს საათი პატარაა.

ეს საათი დიდი არ არის.

ეს საათი დიდი არაა.

ეს საათი არის დიდი.

ეს დიდი საათია.

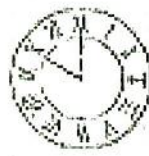
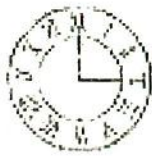
ეს საათი დიდია.

ეს საათი პატარა არ არის.

ეს საათი პატარა არაა.

რომელი საათია?

5. მოუსმინეთ:

ანტონიმებია:

ბერი - ცოტა

გრძელი - მოკლე

დიდი - პატარა

ცოტა ფანქარი;

ბერი ფული;

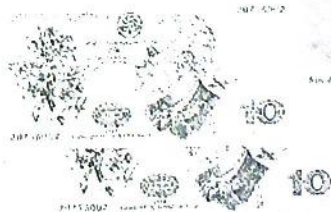
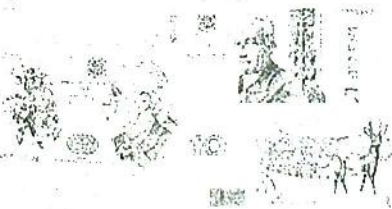
გრძელი ხიდი;

მოკლე კალამი;

დიდი საათი;

პატარა ხე.

რამდენია?

თემა 4

Mövzu 4

ბაკვეთილი 1

Dars 1

1. გავიმეოროთ:

Təkrar edək:

ჩამოთვალეთ ანტონიმები.

Antonimləri sadalayın.

რომელი კითხვა დაესმის რიცხვით სახელებს?

Miqdar saylarına hansı sual verilir ?

რომელ კითხვით სიტყვას ვხმარობთ მაშინ, როცა დროის გაგება გვინდა?

Vaxtı bilmək üçün hansı sualdan istifadə edirik?

როგორია არის ზმნის შემოკლებული ფორმა?

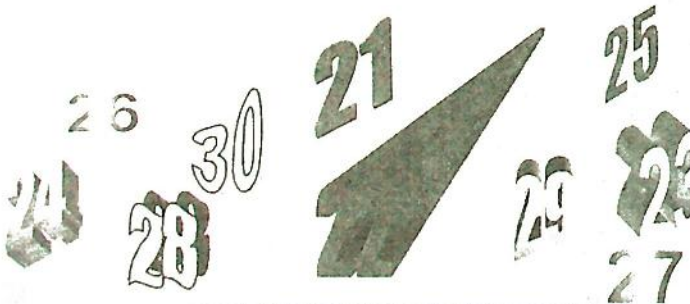
“Var” felinin qısaldılmış forması hansıdır?

2. შეადგინეთ წინადადებები ნაცნობი სიტყვების გამოყენებით.

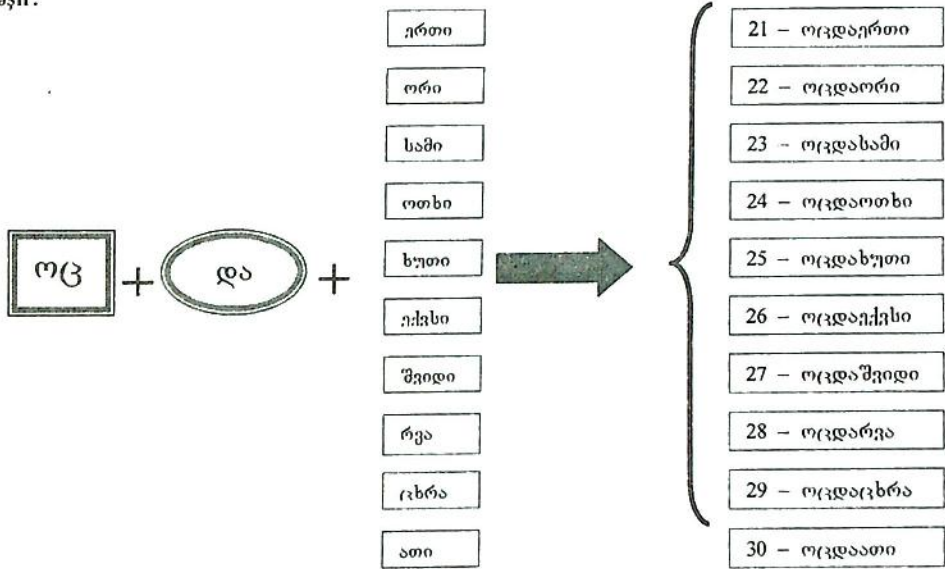
Tanış olan sözlərdən cümlələr qurun.

წარმოთქვით ქართულად:

3. ოცის ზემოთ რიცხვითი სახელებიც ქართულში ნაწარმოებია ფუძეების შეერთებით, თუმცა განსხვავებულია წარმოების ტიპი: ორი რიცხვითი სახელი ერთმანეთს და კავშირის საშუალებით უერთდება:

20 – დან yuxari olan miqdar sayları da gürcü dilində kökkərin birləşməsi ilə əmələ gəlmişdir ,lakin əmələ gəlmə forması fərqlidir iki miqdar sayı bir birinə və bağlayıcısı vasifəsi ilə birləşir.

4. დავიზახსოვროთ რიცხვითი სახელები, რომლებიც განსხვავებულად იწარმოება:

ნაწარმოებულია.

40 – ორმოცი → (50 – ორმოცდაათი)

60 – სამოცი → (70 – სამოცდაათი)

რამდენია?

7

3

18

15

14

20

12

13

17

1

5

9

80 - ოთხმოცი → (90 - ოთხმოცდაათი)

100 - ასი → (200 - ორასი, 500 - ხუთასი, 1000 - ათასი)

1000000 - მილიონი.

5. მოუსმინეთ:

Dinlayin:

50 ლარი

ასი ლარი

50 თეთრი

25 ლარი და ორმოცი თეთრი

6. მოუსმინეთ:

Dinlayin:

- აი ფანქარი.
- რამდენი ფანქარია?
- ხუთი.
- ეს ფანქარი მოკლეა?
- არა, ეს ფანქარი მოკლე არ არის. ეს ფანქარი გრძელია.

- რამდენია?
- ორი ლარი და ორმოცდაათი თეთრი.
- ეს ბევრია?
- არა, ბევრი არ არის.

რამდენია?

$$2 + 2 + 2 = ?$$

$$5 + 2 + 1 = ?$$

$$3 + 3 + 4 = ?$$

$$3 + 5 + 6 = ?$$

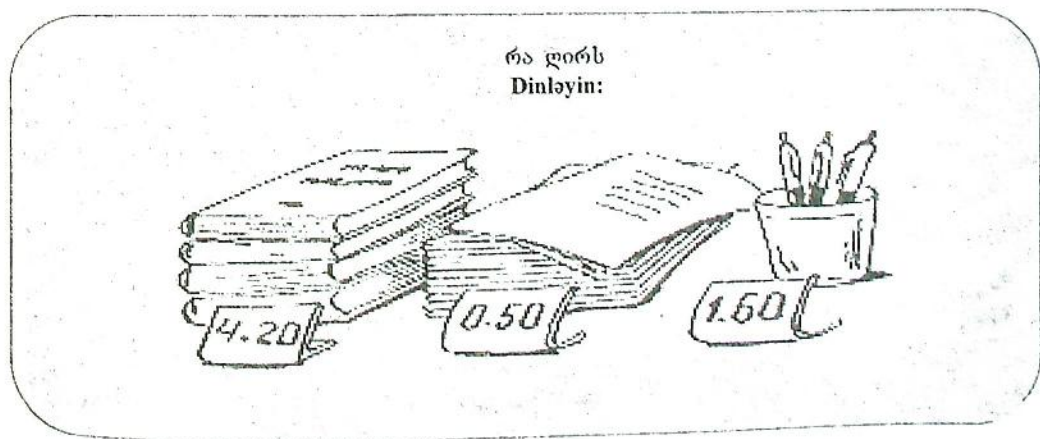
$$4 + 4 + 4 = ?$$

7. მოუსმინეთ:

Dinleyin:

ორმოცი, ორმოცდაათი, სამოცი, სამოცდაათი, ოთხმოცი,
ოთხმოცდაათი, ასი, ორასი, ხუთასი, ათასი, მილიონი, მილიარდი.

ბაკვეთილი 2

Dars 2

1. გაიმეორეთ და დაიმახსოვრეთ რიცხვითი სახელები:

Miqdar saylarını təkrar edin və yadda saxlayın.

100 – ასი
1000 – ათასი
1000000 – მილიონი
1000000000 – მილიარდი

100 წელი
ერთი საუკუნე

1000 წელი
ერთი ათასწლეული

2. როული რიცხვითი სახელებია: Mürəkkəb miqdar sayları:

137 – ას ოცდაჩვიდმეტი.

1238 – ათას ორას ოცდათურამეტი.

1957 – ათას ცხრაას ორმოცდაჩვიდმეტი.

1984 - ათას ცხრაას ოთხმოცდაოთხი.

1996 - ათას ცხრაას ოთხმოცდათექვსმეტი.

2002 – ორი ათას ორი.

დაახახეულთ თარიღი:

2002

1008

1745

1948

2000

1047

1015

437

1495

1905

1801

1997

1941

1870

1267

1941

457

1870

3. უბასუსეთ კითხვებს:

Suallara cavab verin:

რომელი წელია ახლა?

İndi neçənci ildir?:

როდისაა თქვენი დაბადების დღე?

Sizin ad gününüz nə vaxtdır?

romel wels daibadeT?

Neçənci ildə doğuldunuz?

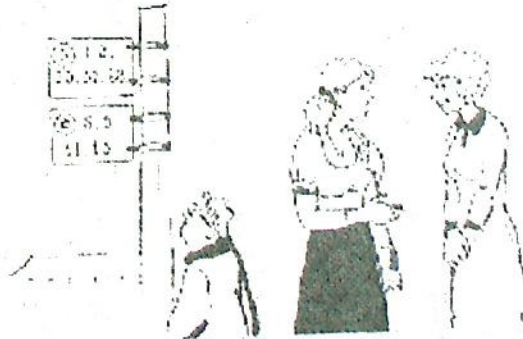
დაასახელეთ თქვენი ერთ-ერთი მეგობრის დაბადების წელი.

Sizin hər hansı bir dostunuzun doğulduğu ili adlandırın.

დაასახელეთ თქვენი ოჯახის წევრების დაბადების წლები.

Ailə üzvlərinizin doğulduğu ili adlandırın.

აღწერეთ სურათი:
Şəkli təsvir edirin

ბაკვეთილი 3

Dars 3

1.	რომაული ციფრები	არაბული ციფრები
	Roma raqamlari	Ərəb raqamları
I	პირველი	1-ლი
II	მეორე	მე-2
III	მესამე	მე-3
IV	მეოთხე	მე-4
V	მეხუთე	მე-5
VI	მეექვსე	მე-6
VII	მეშვიდე	მე-7
VIII	მერვე	მე-8
IX	მეცხრე	მე-9
X	მეათე	მე-10
XI	მეთერთმეტე	მე-11
XII	მეთორმეტე	მე-12
.....		
XX	მეოცე	მე-20
XXI	ოცდამეერთე	21-ე
XXII	ოცდამეორე	22-ე
XXIII	ოცდამესამე	23-ე
XXIV	ოცდამეოთხე	24-ე
.....		
XXXVIII	ოცდამეთორამეტე	38-ე
XXXIX	ოცდამეცხრამეტე	39-ე
.....		
LIX	ორმოცდამეხუთმეტე	55-ე
.....		
LXXXIX	ოთხმოცდამეცხრე	89-ე

რომელი რიგია? რომელი ადგილია?

პარკანოშვილის სახელობის თეატრი

დასაწყისი IX 00

რთვა 6
აღვლას 35

2. მოუსმინეთ:

Dinləyin: Roma rəqəmləri

პირველი, მეორე, მესამე, მეოთხე, მეხუთე, მეექვსე, მეშვიდე, მერვე, მეცხრე, მათე, მეთერთმეტე, მეთორმეტე, მეცამეტე, მეოთხმეტე, მეთხუთმეტე, მეექვსმეტე, მეზვიდმეტე, მეოვრამეტე, მეცხრამეტე, მეოცე, ოცდამეერთე, ოცდამეორე, ოცდამეხუთე, ოცდამეცხრე, ოცდამათე.

3. დაიმასხოვრეთ:

Yadda saxlayın:

თვის პირველი დღე ასე აღინიშნება:

Ayın birinci gününü belə qeyd edilir:

დანარჩენი დღეები კი ჩვეულებრივ:

Qalan günlər isə adidir:

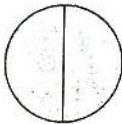
1 იანვარი –
პირველი იანვარი.

2, 3, 4, 16. 25 . . . იანვარი.

ასევე ითქმის:

4. Belə deyilir:

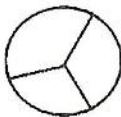
პირველი საათია

ნახევარი

1 / 2

ერთი მეორედი

მესამედი

1 / 3

ერთი მესამედი

წარმოთქვით ქართულად:

T. 6-17-58

T. 385-26-15

1 405 551 384

T. 32-15-35

M. 8-99 18-02-05

XIX საუკუნე

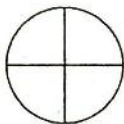
1753 წელი

21-ე საუკუნე

1765

1985 წ. 1. 01.

1006 წელი

მეოთხედი

1 / 4

ერთი მეოთხედი.

მეხუთედი (1 / 5), მეექვსედი (1 / 6), მეთხუთმეტედი (1 / 15), მეოცედი (1 / 20)...

5. მოუსმინეთ:

Dinlāyin:

ნახევარი, მეორედი, მესამედი, მეოთხედი, მეხუთედი, მეექვსედი, მეშვიდედი, მერედი, მეცხრედი, მათედი, მეთერთმეტედი, მეთორმეტედი, მეთოთხმეტედი, მეთექვსმეტედი, მეთვრამეტედი, მეოცედი, ოცდამეერთედი, ოცდამეხუთედი, ოცდამეცხრედი, ოცდამათედი.

6. დიალოგი:

Dialog:

- დილა მშვიდობისა!
- გამარჯობა!
- უკაცრავად, რომელი საათია?
- ცხრა საათია.
- გმადლობთ!
- არაფრის!

- გამარჯობა!
- გაგიმარჯოს!
- როგორა ხარ?
- არა მიშავს.
- რომელი საათია?
- თერთმეტი საათია.
- კარგად იყავი!
- ნახვამდის!

რამდენია?

17

3

4 / 7

1 / 12

2 / 25

35

3 / 8

137

3789

5/138

15 / 149

1300

7. გაიყავით ჯგუფებად და დაუსვით ერთმანეთს კითხვები.

Gruplara ayırın və bir - birinə sual verin.

8. წინა გაკვეთილებზე ნასწავლი სიტყვების გამოყენებით აღწერეთ სურათი.

Əvvəlki dərstdə öyrəndiyiniz sözlərdən istifadə edərək şəkli təsvir edin.

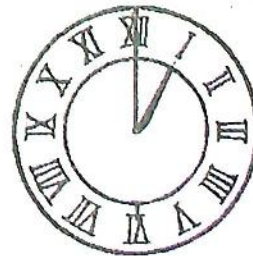

როდის რომელი რიცხვითი სახელი გამოიყენება?

1 იანვარი

21 მარტი

XIX საუკუნე

თემა 5 Mövzu 5

ბაკვეთილი 1

Dars 1

1. წელიწადის დროები

İlin fəsiləri

წელიწადში ოთხი დროა: გაზაფხული, ზაფხული, შემოდგომა, ზამთარი. წელიწადში არის ოთხი თვე. თვეების სახელებია:

იანვარი,
თებერვალი, მარტი,
აპრილი, მაისი,
ივნისი, ივლისი,
აგვისტო, სექტემბერი, ოქტომბერი, ნოემბერი, დეკემბერი.

ზამთრის თვეებია:

დეკემბერი, იანვარი და თებერვალი.

გაზაფხულის თვეებია:

მარტი, აპრილი და მაისი.

დაბასხელეთ თარიღი:
Tarixi qeyd edin:

14

იანვარი

20

იანვარი

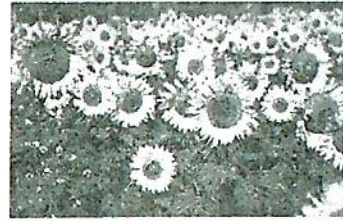

17

ნოემბერი

ზაფხულის თვეებია:

ივნისი, ივლისი და აგვისტო.

შემოდგომის თვეებია:

სექტემბერი, ოქტომბერი და ნოემბერი.

ზამთარში ცივა, ზაფხულში ცხელა,

გაზაფხულზე თბილა, შემოდგომაზე გრილა.

ზამთარში მოკლე დღეები და გრძელი ღამეებია.

2. გავიმეოროთ:

Təkrar edək:

ზაზაფხული

თბილა

იუზხული

ცხელა

შამოდგომა

გრილა

ზამთარი

ცივა

3. დავიმასხოვროთ:

Yadda saxlayaq:

დაასახელოთ თარიღი:

Tarixi qeyd edin:

ზამთარ-ში
ზაფხულ-ში

გაზაფხულ-ზე
შემოდგომა-ზე

4. მოუსმინეთ და დაასრულეთ წინადადება:

Dinləyin və cümləni tamamlayın:

ზამთრის თვეებია: .....
..... გაზაფხულის თვეებია.
ზაფხულის თვეებია: .....
..... შემოდგომის თვეებია.

იანვარი და თებერვალი ..... თვეებია.
ივლისი და აგვისტო ზაფხულის .....
სექტემბერი ..... თვეა.
მარტი გაზაფხულის .....

5. გავისხენოთ უკვე ნასწავლი კითხვითი სიტყვები და დავეუმატოთ კიდევ ერთი:

Öyrəndiyimiz sual sözlərini yada salağ və birini yəna əlavə edəik:

რამდენი?

რომელი?

როდის?

წელიწადის რა დროა?

Август 2002

2002

ბაკვეთილი 2

Dars 2

1. გაეიმეოროთ:

Təkrar edək:

რამდენი დროა წელიწადში?

რამდენი თვეა წელიწადში?

როდის არის დღე მოკლე?

როდის არის ღამე გრძელი?

წელიწადის რომელი დროა მარტი?

წელიწადის რომელი დროა იანვარი?

როდის ცხელა?

როდის თბილა?

როდის გრილა?

rodis civa?

2. წაიკითხეთ, მოისმინეთ და დაიმახსოვრეთ:

შვიდი დღე ერთი კვირაა. ოთხი კვირა ერთი თვეა. სამი თვე ერთი კვარტალია. თორმეტი თვე ერთი წელია. 365 დღე ერთი წელია. წელიწადში ორმოცდარვა კვირაა. თვეში ოცდაათი ან ოცდათერთმეტი დღეა. თებერვალში ხან ოცდარვა დღეა, ხან - ოცდაცხრა დღე.

კვირაში შვიდი დღეა. კვირის დღეებია: *ორშაბათი, სამშაბათი, ოთხშაბათი, ხუთშაბათი, პარასკევი, შაბათი და კვირა*. კვირა კვირის ბოლო დღეა.

დაახახეღეთ თარიღი:

1984, 18. IV.

337 წ.

2002 წ., 20 VI

1495, 5 I

1252 წ. 25 VIII

1755, 16 I

1648, 20 XII

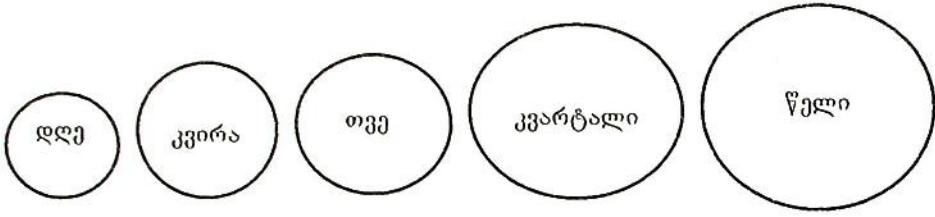
1904, 5 III

1963 წ. 30.11

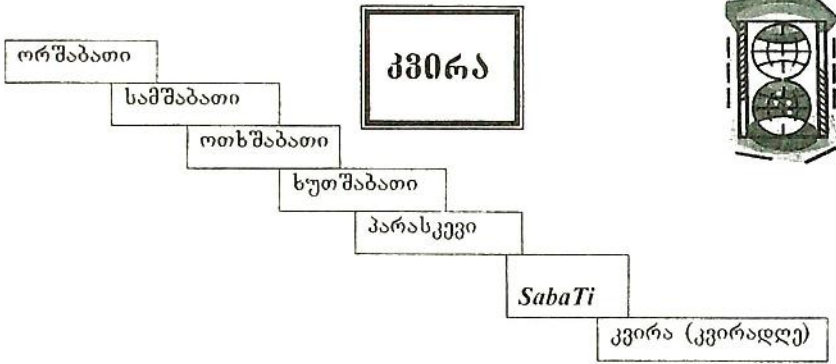
1964 წ. 6. 09

1967 წ. 12 VIII

02. 02. 2002

7 დღე - 1 კვირა   4 კვირა - 1 თვე   3 თვე - 1 კვარტალი   12 თვე - 1 წელიწადი

3. შეადგინეთ წინადადებები ამ სიტყვების გამოყენებით:

Bu sözlərin istifadəsi ilə cümlələr qurun:

დღე, კვირა, ერთი, შვიდი, დღე, ორშაბათი, სამშაბათი, ოთხშაბათი, ხუთშაბათი, პარასკევი, შაბათი, კვირა.

როგორი ამინდია?

ღრუბლიანი დღეა	აედარია	ჭექა-ქუხილი და ელვაა
თოვს	წვიმს	ქარია
		დარია

ბაკვეთილი 3

Dars 3

1. გავიმეოროთ:

Takrar edak:

- რამდენი ღლეა კვირაში?
- რამდენი კვირაა თვეში?
- რამდენი თვეა კვარტალში?
- რამდენი თვეა წელიწადში?
- რომელია კვირის ღლეები?
- რამდენი ღლეა თვეში?

2. მოისმინეთ:

Dinleyin:

- რა ღლეა *ღლეს*?
- ღლეს ხუთშაბათია.
- რა ღლე იყო *გუშინ*?
- გუშინ ოთხშაბათი იყო.
- რა ღლე იყო *გუშინწინ*?
- გუშინწინ სამშაბათი იყო.
- რა ღლე იქნება *ხვალ*?
- ხვალ პარასკევია.
- რა ღლეა *ზეგ*?
- ზეგ შაბათია.
- რა ღლეა *მაზეგ*?
- მაზეგ კვირაა.

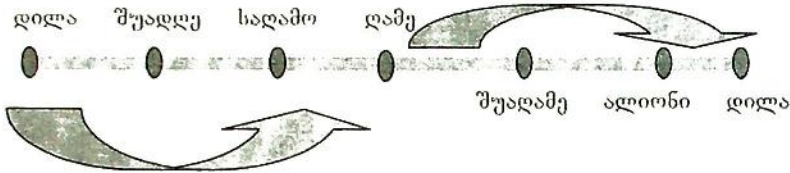
ააგეთ დიალოგი.
Dialogu qurun.

Октябрь
2002

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

3. დღე-ღამეში შემდეგი მონაკვეთებია:

Ceca - gündüzdəki hissələr..

4. მოისმინეთ და გადმოუცით ის, რასაც გაიგებთ;

Dinləyin və başa düşdüklerinizi ifadə edin;

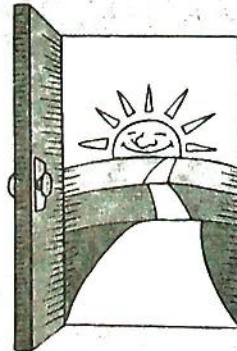

პასუხი გაუცით შემდეგ კითხვებს:

verilmiş suallara cavab verin

- I. რის შესახებაა ტექსტი?
Mövzu nə haqdadır?
- II. წელიწადის რომელი დრო მოსწონს მას?
İlin hansı fəslə onun xoşuna gəlir?
- III. როგორ ამინდება ვლის ამ დროს?
İlin bu fəslində havalar necədir?

აღწერეთ სურათები: Şəkli təsvir edirlər

თემა 6
Mövzu 6

ბაკჰეტილი 1

Dars 1

1.

გიორგი

დავითი

სერგო

თამარი

ელენე

ანა

ეს მე ვარ

ეს შენ ხარ

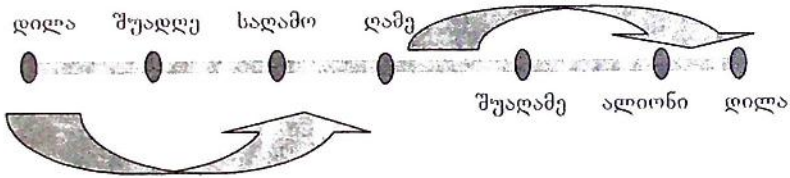

ის არის დავითი

ეს ჩვენ ვართ!
 ჩვენ მეგობრები ვართ.

3. დღე-ღამეში შემდეგი მონაკვეთებია:

Cecə - gündüzdəki hissələr.

4. მოისმინეთ და გადმოეცით ის, რასაც გაიგებთ;

Dinləyin və başa düşdüklerinizi ifadə edin;

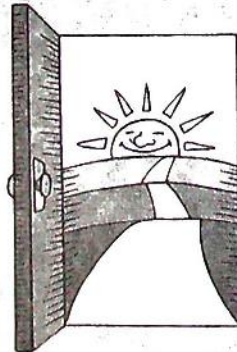

პასუხი გაეცით შემდეგ კითხვებს:

verilmiş suallara cavab verin

- I. რის შესახებაა ტექსტი?
Mövzu nə haqdadır?
- II. წელიწადის რომელი დრო მოსწონს მას?
İlin hansı fəslə onun xoşuna gəlir?
- III. rogori amindebia wlis am dros?
İlin bu fəslində havalar necədir?

აღწერეთ სურათები: წაკლი təsvir edirnlr

თემა 6

Mövzu 6

ბაკვეთილი 1

Dars 1

1.

გიორგი

დავითი

სერგო

თამარი

ელენე

ანა

ეს მე ვარ

ეს შენ ხარ

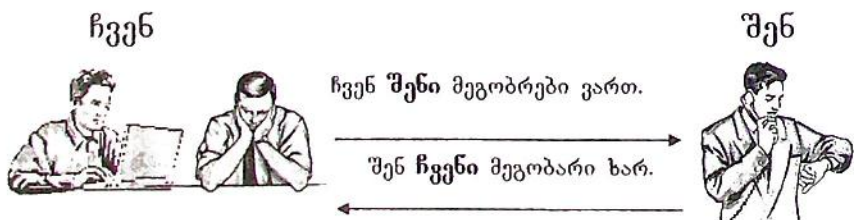
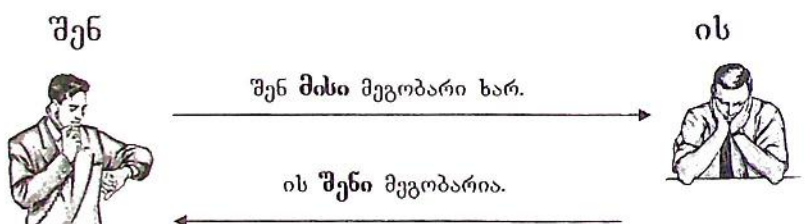
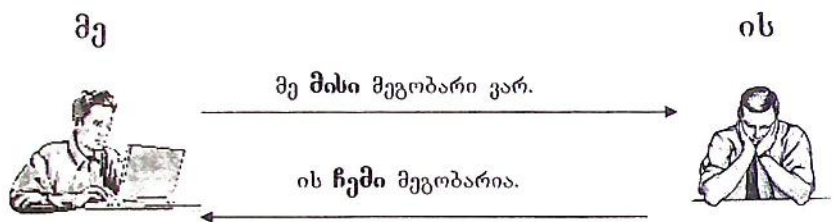
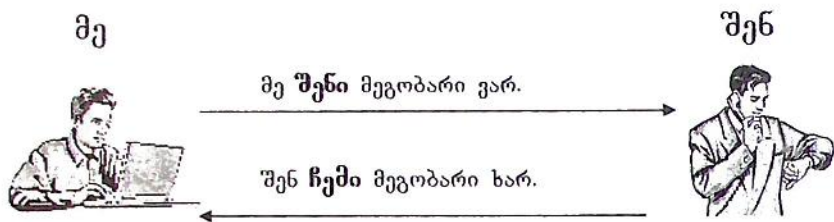
ის არის დავითი

ეს ჩვენ ვართ!

ჩვენ მეგობრები ვართ.

ეს არის ჩემი. ჩემია.	ეს არის შენი. შენია.	ეს არის მისი. მისია.

ჩვენ

ჩვენ მისი მეგობრები ვართ.

ის ჩვენი მეგობარია.

ის

თქვენ

თქვენ მისი მეგობრები ხართ.

ის თქვენი მეგობარია.

ის

ისინი

ისინი ჩემი მეგობრები არიან.

მე მათი მეგობარი ვარ.

მე

ისინი

ისინი შენი მეგობრები არიან.

შენ მათი მეგობარი ხარ.

შენ

ეს არის ჩვენი.

ჩვენია.

ეს არის თქვენი.

თქვენია.

ეს არის მათი.

მათია.

2. წაკითხეთ, მოისმინეთ და დაიმახსოვრეთ:

Oxuyun, dinləyin və yadda saxlayın:

მე დავითი ვარ. მე ვარ ქართველი - საქართველოს მოქალაქე. გიორგი ჩემი მეგობარია. გიორგიც ქართველია - საქართველოს მოქალაქე.

ალი ჩვენი მეგობარია. ის აზერბაიჯანელია - საქართველოს მოქალაქე.
ჩვენ მეგობრები ვართ.

თამარი ჩემი დაა. ის მოსწავლეა. ლეილა და ანა მისი მეგობრები არიან. ისინიც მოსწავლეები არიან. ალი ლეილას ძმაა. ჩვენ მეგობრები ვართ.

3. შეადგინეთ წინადადებები *მე, შენ, ის, ჩვენ, თქვენ, ისინი, ჩემი, შენი, მისი, ჩვენი, თქვენი, მათი* ნაცვალსახელების გამოყენებით.

Əvəzləklərdən istifadə etməklə cümlələr qurun.

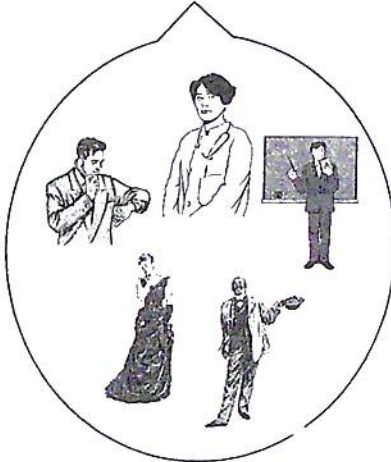
	მხოლოდითი რიცხვი	მრავლობითი რიცხვი
1	ჩემი	ჩვენი
2	შენი	თქვენი
3	მისი	მათი

5. გავიუმოროთ ორი კითხვითი სიტყვა:

İki sual sözüni təkrar edək:

ვინ?

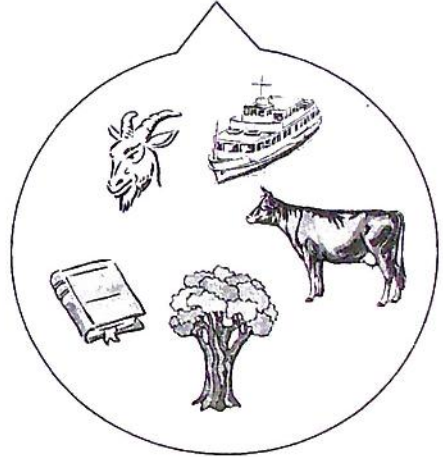

ვინ არის ეს?

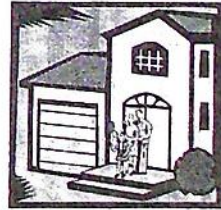

ეს არის ელენე.
ელენე ჩვენი მეგობარია.

რა?

რა არის ეს?

ეს არის სახლი.
ეს ჩემი სახლია.

გვარი - _____

სახელი - _____

დაბადების თარიღი - _____

დაბადების ადგილი - _____

სქესი - _____

მდედრობითი

მამრობითი

გაკვეთილი 2

Dars 2

მე, გიორგი და ალი სტუდენტები ვართ. ჩვენ ეკონომისტები ვიქნებით. გიორგის მამა ინჟინერია, მამაჩემი ისტორიკოსია, ალის მამა კი ეკონომისტია. ალის ბაბუაც ეკონომისტი იყო. ეკონომიკა საინტერესო და საჭირო დარგია.

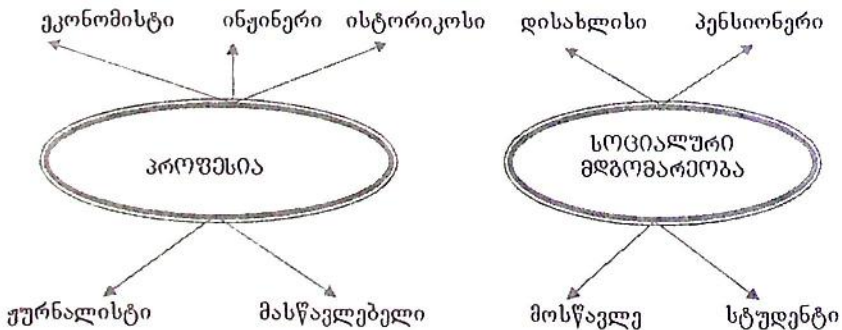
დედაჩემი ჟურნალისტია, გიორგის დედა მასწავლებელია, ალის დედა კი დიასახლისია.

ჩემი ოჯახი დიდია – მამა, დედა, მე, ჩემი და, ჩემი პატარა ძმა, ბებია და ბაბუა. ბებია და ბაბუა პენსიონერები არიან. მამა ისტორიკოსია, დედა ჟურნალისტია, ჩემი და-ძმა მოსწავლეები არიან.

გიორგის და ალის ოჯახებიც არ არის პატარა.

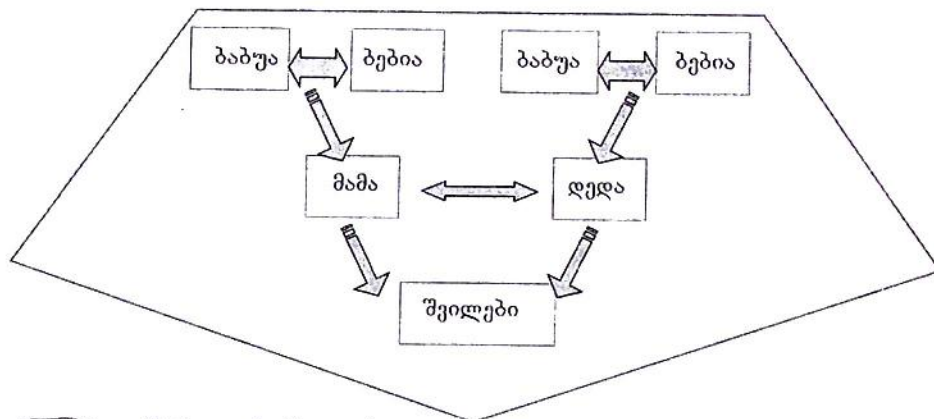
2. პროფესიები:

İxtisaslar:

3. თჯახი:

ჩემი თჯახი

4. აღწერეთ თქვენი თჯახი.

Ailinizi təsvir edin

5. ისახუბრეთ პროფესიებზე. თქვენი ნაცნობებიდან ვის რა პროფესია აქვს?

İxtisaslar haqqında danışın, tanışlarınızdan kimin nə ixtisasi var?

6. დაუსვით სწორი კითხვა:

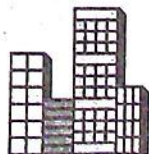
Düzgün cavab verin:

ვინ?

რა?

ვინ? - ბავშვი

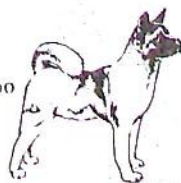
რა? - სახლები

რა? - წიგნი

რა? - ჩიტი

რა? - ძაღლი

ვინ? - კაცი

ინუინერი	კატა
მამა	ხე
ძაღლი	გიორგი
მე	პროფესია
მეგობარი	სახლი

2. წაიკითხეთ, მოისმინეთ და დაიმახსოვრეთ:

Oxuyun dinlayin və yadda saxlayin:es Cemi megobaria?

- ვინ არის ის?
- ის აღის მეგობარია?
- ვინ არის გიორგი?
- გიორგი ჩემი მეგობარია?
- ვინ არის თამარი?
- თამარი ჩემი დაა.

ააგეთ დიალოგი:

Dialogu qurun.

ბაკვეთილი 3

Ըարს 3

1. ჩამოთვალეთ შირის ნაცვალსახელები.

Տახს օავზლიկլարინი սօլային.

ჩამოთვალეთ კუთენილებითი ნაცვალსახელები.

Müayyanlik bildirən օავზლიկլარი syölayin.

აღწერეთ თქვენი თჯახი ახალი სიტყვების გამოყენებით.

Yeni sözlərin istifadəsi ilə ailonizi təsvir edin.

2. დიალოგი

– გამარჯობა, გიორგი!

– გამარჯობათ!

– როგორა ხარ?

– გმადლობთ, კარგად. ლევანი

როგორ არის?

– კარგად. თამარი როგორ ბრძანდება?

– კარგად, გმადლობთ.

– ნახვამდის!

– კარგად ბრძანდებოდეთ!

მოლარე

ფოტოგრაფი

მოსამართლე

2. საათის ცნობა

- რომელი საათია?
- ოთხი საათია.

- რომელი საათია?
- ახლა ხუთის ხუთი წუთია.

უურადღება მიაქციეთ: როცა ისარი თორმეტიდან გადავა, იწყება მომდევნო საათი, ამიტომ ის წუთები მისი კუთვნილებაა. ამ შემთხვევაში გამოიყენება ნათესაობითი ბრუნვის ფორმა.

Diqqət edin əqrəb 12 – ni keçərsə yeni saat başlayır, buna görə o dəqiqələr onun müəyyənliyini bildirir. Belə hallarda yiyəlik haldan istifadə edilir.

ხუთის ათი
წუთია

ხუთის თხუთმეტი
წუთია

ხუთის ოცი
წუთია

ხუთის ოცდახუთი
წუთია

ხუთის ნახევარია – ამბობენ ქართულში იმის ნაცვლად, რომ ითქვას: ხუთის ოცდაათი წუთია.

Beşin yarısıdır – Gürcü dilində beşə otuz dəqiqə isləyib əvəzinə belə deyirlər.

რომელი საათია?

15. 30

18. 15

20. 20

11. 25

11. 30

19.20

10. 30

16. 10

14. 15

18. 20

4. გავიმეოროთ:

Təkrar edək:

საათის ზუსტი ჩვენებისთვის გამოიყენება სახელობითი ბრუნვის ფორმა:

Saatın dəqiq göstərişini qeyd etmək üçün adlıq haldan istifadə edilir:

სუთი საათია; ათი საათია, თორმეტი საათია...

მომდევნო საათის დაწყებისას იხმარება ნათესაობითი ბრუნვის ფორმა:

Yeni saat başlarkən yiyəlik haldan istifadə edilir:

სუთის ათი წუთია

5. მოისმინეთ. დაასახელეთ, ვინ საუბრობს.

Dinləyin. Kimin danışdığını adlandırın.

რომელი საათია?

17. 10

21. 15

06. 20

00. 25

13. 30

19. 10

18. 15

23. 20

22. 05

თემა 7 Mövzu 7

ბაკვეთილი 1

Dars 1

1. ეს ალია. ის მარნეულში ცხოვრობს. სწავლობს ეკონომიკის ფაკულტეტზე, პედაგოგიური უნივერსიტეტის მარნეულის ფილიალში. მისი ოჯახი დიდია. მამა ზაური სკოლის დირექტორია, დედა კი პედაგოგია. ალი, ჩვეულებრივ, ადრე, რვა საათზე იღვიძებს, პირს იბანს, იცვამს და ათის ნახევარზე საუზმობს. საუზმეზე სვამს ჩაის ან ყავას, ჭამს ყველს და პურს.

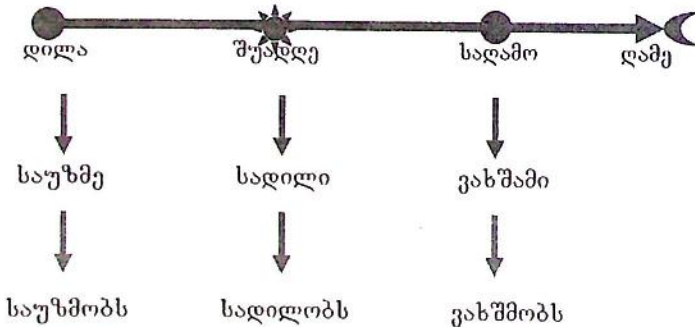
2.

ის ჭამს

ის სვამს

ისინი საუზმობენ.

3. გაგისხენოთ:

რვა საათი → რვა საათზე.

ათის ნახევარი → ათის ნახევარზე.

თორმეტის თხუთმეტი წუთი → თორმეტის თხუთმეტ წუთზე.

4. დაიმახსოვრეთ:

როდის? კითხვითი სიტყვაა, აღნიშნავს დროს.

როდის? {

- რვა საათზე,
- ათის ნახევარზე,
- თორმეტის თხუთმეტ წუთზე.

5. როდის საუზმობთ თქვენ?

რას სვამთ და ჭამთ საუზმეზე?

6. მოისმინეთ და დაიმახსოვრეთ:

სერგო რვა საათზე იღვიძებს, პირს იბანს, იცვამს და ათის ნახევარზე საუზმობს. საუზმეზე სვამს ჩაის ან ყავას, ჭამს ყველს და პურს.

ცხოვრობს, სწავლობს, იღვიძებს, იბანს, იცვამს, საუზმობს, სვამს, ჭამს,

როდის ?

როდის საუზმობთ? _____

როდის ვახშობთ? _____

როდის სადილობთ? _____

ბაკვეთილი 2

Dars 2

1. დიალოგი:

- სერგო, რომელ საათზე იღვიძებ?
- ადრე ვიღვიძებ, 8 საათზე.
- როდის საუზმობ?
- ათის ნახევარზე ვსაუზმობ.
- საუზმეზე რას მიირთმევ?
- ჩაის ან ყავას ვსვამ. ეჭამ ყველს და პურს.
- როდის სადილობ?
- ხან როდის, ხან როდის. ძირითადად ოთხ ან ხუთ საათზე.
- სადილზე რას მიირთმევ?
- რას? - ხორცს, ბოსტნეულს, სალათს, ლობიოს, ხილს. ვსვამ ხილის წვენს.
- როდის ვახშმობ?
- გვიან არ ვვახშმობ; 8 საათზე.
- რას მიირთმევ?
- ჩაის, ნამცხვარს, ან ყველს და პურს.

ჭამ // მიირთმევ

ჭამს // მიირთმევს

ქართულში განსხვავდება ჩვეულებრივი და თავაზიანი მიმართვის ფორმები. თავაზიანი და პატივისცემის გამომხატველი ფორმაა:

მიირთვიო! (თქვენ)

მიირთმევს (ის),

მიირთმევ (შენ).

Gürcü dilində adi və nəzakətli müraciət formalari bir birindən fərqlidir. Nəzakətli və hörmətli ifadə edən formalar.

ჭამს თუ სვამს?

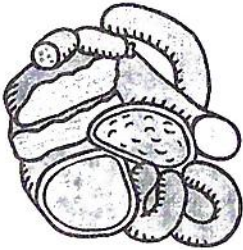

ანტონიმები: Antonimler:

ადრე - გვიან

ცოტა - ბევრი

2. სასმელ-საჭმელი

წყალი

Su

რძე

süd

კაკაო

kakao

ჩაი

çay

სასმელი

Rvino

rab

ვსვამ

(მიცემითი ბრუნვა)

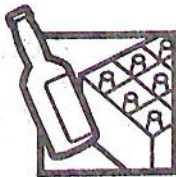
ლიმონათი

limonat

ყავა

qahva

რა სასმელია?

კომბოსტო

კარტოფილი

ბადრიჯანი

სტაფილო

ბოსტნეული

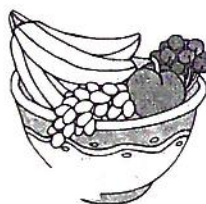
ლობიო

ვჭამ

პამიდორი

(მიცემითი ბრუნვა)

კიტრი

ჭერამი

გარგარი

ვაშლი

მსხალი

ხილი

ატამი

მარწყვი

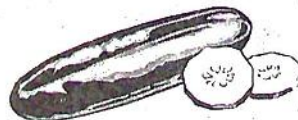
ვჭამ

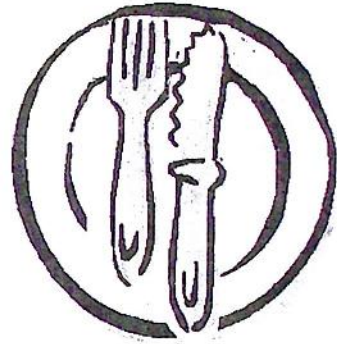
ბალი

(მიცემითი ბრუნვა)

ყურძენი

რა ბოსტნეულია?

მაგიდაზე თეფშებია, თეფშებზე დანა-ჩანგალია.

სასმელს ვსვამთ ჭიქით, საჭმელს ვჭამთ დანა-ჩანგლით.

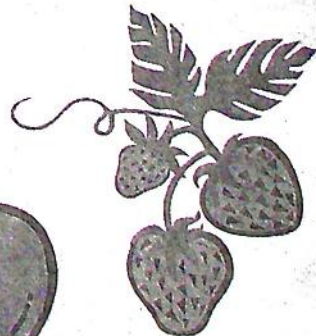
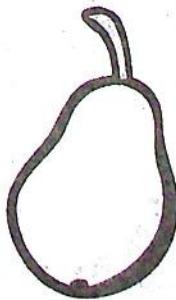
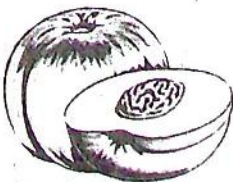
3. როდის? – კითხვითი სიტყვაა, აღნიშნავს დროს.

na vaxt?-sual sözüdür,vaxtı ifadə edir.

როდის? // რომელ საათზე?

- რომელი საათია?
- ახლა ხუთს აკლია თხუთმეტი წუთი.
- შენ რომელ საათზე ხადილობ?
- ხუთ საათზე. შენ?
- მეც ამ დროს ვსადილობ.
- ძალიან კარგი.

რა ხილია?

4. დავიმახსოვროთ:

შვიდს აკლია 25 წუთი.

შვიდს აკლია 20 წუთი.

შვიდს აკლია 15 წუთი.

შვიდს აკლია 10 წუთი.

შვიდს აკლია 5 წუთი.

შვიდ-ს

მიცემითი ბრუნვა

5. მოისმინეთ და დაიმახსოვრეთ:

კომბოსტო, პამიდორი, კარტოფილი, ბადრიჯანი, სტაფილო, ღობიო, ჭარხალი, კიტრი – ბოსტნეულია.

ჭერამი, გარგარი, ვაშლი, მსხალი, ატამი, ბალი, მარწყვი, ყურძენი – ხილია.

წყალი, კაკაო, ჩაი, რძე, ღვინო, ლიმონათი, ყავა – სასმელია.

რომელი საათია?

4⁴⁰

6⁴⁵

17¹⁵

2²⁵

12⁵⁵

3⁵⁰

7⁵⁵

22³⁵

14¹⁵

2⁰⁰

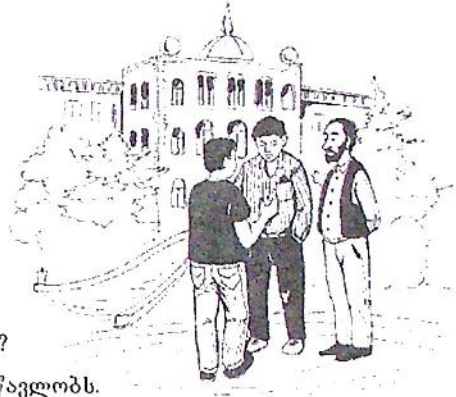
ბაკვეთილი 3

Dars 3

1. დიალოგი:

- ალი, სად სწავლობ?
- მე ვსწავლობ უნივერსიტეტში.
- რომელ ფაკულტეტზე სწავლობ?
- ეკონომიკის ფაკულტეტზე.
- შენი და რომელ ფაკულტეტზე სწავლობს?
- ჩემი და ჟურნალისტიკის ფაკულტეტზე სწავლობს.
- შენი მეგობრები სად სწავლობენ?
- ჩემი მეგობრები საინჟინრო სპეციალობაზე სწავლობენ.

2. სად?

ახ

რომელ ფაკულტეტზე?

} სწავლობ?

სად? კითხვითი სიტყვაა, აღნიშნავს საგნის მდებარეობას. გამოიყენება აგრეთვე პიროვნების მოღვაწეობის სფეროს მისათითებლად.

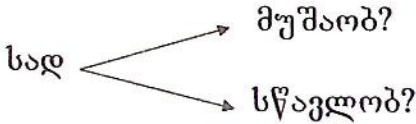
Harada?suâl sözüdür,aşyanın yerleşdiyi yeri bildirir,həm də şəxsin yaradıcılıq göstərdiyi sahəni qeyd etmək üçün istifadə edilir.

ეკონომიკის ფაკულტეტი
იურიდიული ფაკულტეტი
ფილოლოგიის ფაკულტეტი
ისტორიის ფაკულტეტი
უცხო ენების ფაკულტეტი
ჟურნალისტიკის ფაკულტეტი

3. დიალოგი:

- გამარჯობა, ალი.
- გაგიმარჯოს, დავით, როგორ ხარ?
- კარგად, გმადლობ. შენ როგორ ხარ?
- მეც კარგად.
- ახლა სად მუშაობ?
- მე ქალაქის მერიაში ვმუშაობ.
- შენი მეუღლე სად მუშაობს?
- ჩემი მეუღლე სკოლის პედაგოგია.
- ჩემი ძმაც მერიაში მუშაობს.
- მართლა? ძალიან კარგი.
- აბა, კარგად იყავი.
- ნახვამდის.

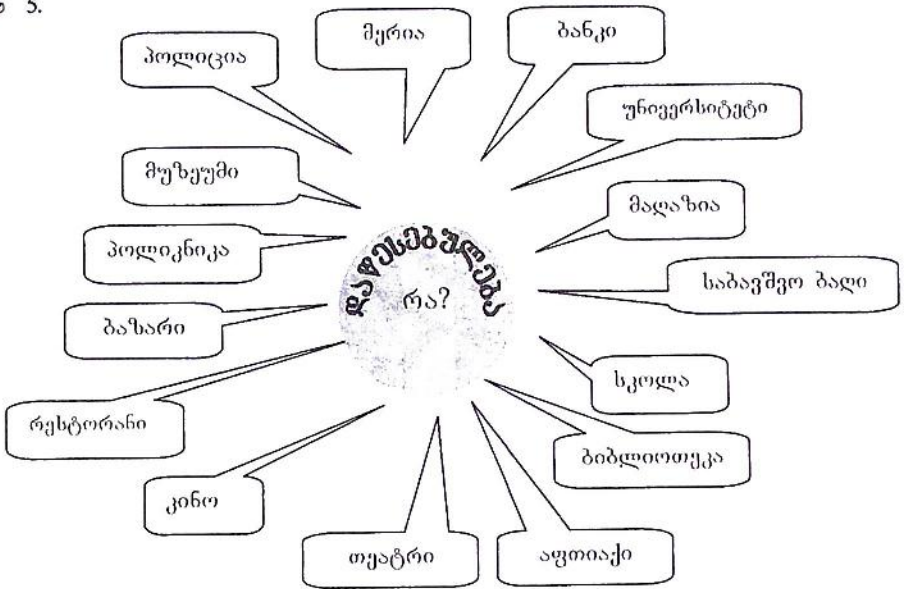
4. მოისმინეთ და დაიმახსოვრეთ:

- სად მუშაობ?
- მე ქალაქის მერიაში ვმუშაობ.
- შენი მეუღლე სად მუშაობს?
- ჩემი მეუღლე სკოლის პედაგოგია.

საერთაშორისო სამართლის ფაკულტეტი
 აღმოსავლური ენების ფაკულტეტი
 ფიზიკის ფაკულტეტი
 ქიმიის ფაკულტეტი
 ინფორმატიკის ფაკულტეტი
 ბიოლოგიის ფაკულტეტი

5.

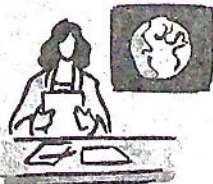

რომელი სად მუშაობს?
Hansı burada işləyir?

ბანკში სკოლაში

რესტორანში

ბაზრობაზე

თემა 8

Mövzu 8

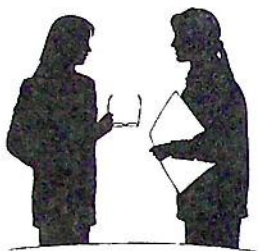
ბაკვეთილი 1

Dars 1

დიალოგი

- გამარჯობა, ელენე.
- დილა მშვიდობისა, ანა.
- როგორ ხართ?
- ნელა-ნელა. თქვენ?
- ჩვენც არა გვიშავს.
- შენ მუშაობ?
- კი, ვმუშაობ.
- სად?
- სკოლაში, პედაგოგი ვარ. შენ სად მუშაობ?
- მე *საბავშვო ბაღის* პედაგოგი ვარ..
- შენი შვილი სწავლობს?
- კი, უნივერსიტეტში სწავლობს.
- რომელ ფაკულტეტზე?
- იურიდიულ ფაკულტეტზე. ის სტუდენტია. იურისტი იქნება.
- ძალიან კარგი. *მოკითხვა გადაეცე.*
- გმადლობ. კარგად იყავი.
- კარგად იყავით.

სად და რად მუშაობს?

პოლიციელი

მოსამართლე

ექიმი

მოკითხვა გადაეცე

მომიკითხე

ან

2.

თავაზიანი მიმართვის ფორმაა. გამოიყენება ნაცნობისათვის გახსენების, მოკითხვის გადაცემის დროს. კეთილ სურვილებს გამოხატავს.

სად მუშაობ?

უნივერსიტეტ-ში

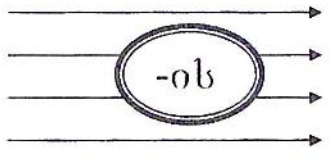
სკოლა-ში

მერია-ში

ვმუშაობ

მე ვარ

უნივერსიტეტ
სკოლა
ქალაქ
ბაღ

ლექტორი
მასწავლებელი
მუნიციპალიტეტის თანამშრომელი
პედაგოგი

ორივე ეს კონსტრუქცია თანაბრად შეიძლება გამოვიყენოთ საუბარში.

Danıqda hər iki üsuly bərabər istifadə edə bilərsiniz.

პ. მოისმინეთ და გაიმეორეთ:

მე უნივერსიტეტში ვმუშაობ. – მე ვარ უნივერსიტეტის ლექტორი.

შენ სკოლაში მუშაობ. – შენ სკოლის მასწავლებელი ხარ.

ის მერიაში მუშაობს. – ის მერიის თანამშრომელია (ის მუნიციპალიტეტის თანამშრომელია).

მსგავსი ფრაზების გამოყენებით ააგეთ წინადადებები.

Oxşar sozlərin istifadəsi ilə cümlələr qurun.

ჯგუფი ვაიყოს ორ ნაწილად და ჯგუფის წევრებს შორის აიგოს დილოგები მსგავსი ფრაზების გამოყენებით (ზეპირად და წერიითი ფორმით).

Grup 2 hissəyə ayrılın və qrup üzvləri arasında dialoq qurulsun. Dialoqları oxşar cümlələrin istifadəsi ilə (şifahi və yazılı formada) qurun

4. ვაგიმეორეთ და ვისწავლეთ ახალი:

Təkrar edək və yenilik öyrənək:

ჩვენ უკვე ვისწავლეთ ვინ? და რა? კითხვითი სიტყვები:

Biz artıq kim? və nə? sual sözlərini öyrəndik:

ვინ არის ის?

რა არის ის?

ვინ არის ის? – ის არის პედაგოგი.

მაგრამ ამ ფორმის ნაცვლად შეიძლება გამოვიყენოთ ამგვარი კონსტრუქცია:

Ancaq bu formanın əvəzinə belə bir üsuldən istifadə edə bilərik

სად და რად მუშაობს?

პარიკმახერ-სტილისტად

საპარიკმახეროში

მუსიკოსად

ოპერაში

ფოსტალიონად

ფოსტაში

რად მუშაობს? – პედაგოგად მუშაობს.

რად მუშაობს?

- პედაგოგად
- დირექტორად
- ლექტორად
- იურისტად

7. დიალოგი:

- გამარჯობა, მარია!
- სადამო მშვიდლობისა, ბატონო შოთა, როგორ ბრძანდებით?
- გმადლობთ, კარგად.
- ბატონო შოთა, თქვენ იურისტად მუშაობთ?
- ჰო, იურისტად ვმუშაობ.
- მე პედაგოგად ვმუშაობ სკოლაში, ჩემი ქმარი კი დირექტორად. ეს პრობლემა არაა?
- არა, ეს პრობლემა არაა.
- დიდი მადლობა. კარგად ბრძანდებოდეთ!
- კარგად ბრძანდებოდეთ!

ბატონო!

- მიმართვის თავაზიანი ფორმა
Müraciətın nazakətli forması

8. შეგაჯამოთ და გავიმეოროთ ფორმები:

Cümlələri toplayaq və təkrar edək:

ის არის დირექტორი – ის დირექტორია.

ის არის სკოლის დირექტორი – ის სკოლის დირექტორია.

მე წყალს ჭიქით ვსვამ.

ხუთს აკლია ხუთი წუთი.

გიორგი დირექტორად მუშაობს, დავითი კი – ეკონომისტად.

სად მუშაობთ?

რად მუშაობთ?

თქვენი მონაცემები:

გაკვეთილი 2

Dars 2

1. რესტორანში

ალი ბოლნისში ცხოვრობს. ის სტუდენტია. სტუდენტები ხშირად ერთად არიან.

სტუდენტები მეგობრობენ.

სტუდენტები რესტორანში არიან.

2. ალის ნაცნობი რესტორანში ოფიციალტად მუშაობს.

ეს მაგიდა დაკავებულია?

- .....
- ვერ გავიგე, თუ შეიძლება გაიმეორეთ.
- არა, თავისუფალია, დაბრძანდით.
- გმადლობთ.

მენიუ

ცხელი კერძები

ქაბაბი	3. 00
ტოლმა	2. 50
მწვადი	3. 00
ხინკალი	0. 30
შემწვარი კარტოფილი	1. 00

ცივი კერძები

ხალათი	2. 00
სოკო	3. 00

სასმელი

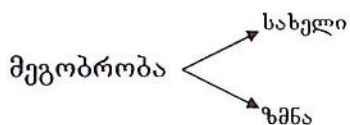
ლიმონათი	0. 50
ხილის წვენი	2. 00
ბორჯომი	1. 00
ღვინო	2. 00

დესერტი

ხილი	3. 00
ნამცხვარი	0. 80

- აი, მენიუ. რას შეგვიკვეთავთ?
- თუ შეიძლება, მოიტანეთ მწვადი, ხინკალი, ქაბაბი, შემწვარი კარტოფილი და სალათი.
- სასმელი?
- ბორჯომი, ლიმონათი და ერთი ბოთლი ღვინო.
- დესერტი?
- დესერტად ხილი და თითო ნაჭერი ნამცხვარი.
- ყველაფერი ოც წუთში იქნება.
- გმადლობთ.

3.

მე ვმეგობრობ	ჩვენ ვმეგობრობთ
შენ მეგობრობ	თქვენ მეგობრობთ
ის მეგობრობს	ისინი მეგობრობენ

4. მოისმინეთ და დაიმახსოვრეთ ფრაზები:

Dinləyin və cümləri yadda saxlayın:

ვერ გავიგებ, თუ შეიძლება, გაიმეორეთ! - Başa düşmədim olarsa təkrar edin!

მაგიდა თავისუფალია? - Stol tutulmayıb?

რას შეგვიკვეთავთ? - Nə sifariş edirsiniz?

მოგვიტანეთ მენიუ, თუ შეიძლება. - Olarsa menyunu verin.

მიიღეთ შეკვეთა. - Sifarişə qəbul edin.

რამდენ წუთში იქნება? - Neçə dəqiqəyə hazır olar?

ოც წუთში ყველაფერი მზად იქნება. - İyirmi dəqiqəyə hər şey hazır olar.:

აღწერეთ სურათი:

Şəkli təsvir edin

თუ შეიძლება – თხოვნის გამომხატველი ფრაზა

Xahiş bildiren cümle

5. ააგეთ დიალოგები ამ ფრაზების გამოყენებით:

Bu cümlelərdən istifadə etməklə dialoq qurun::

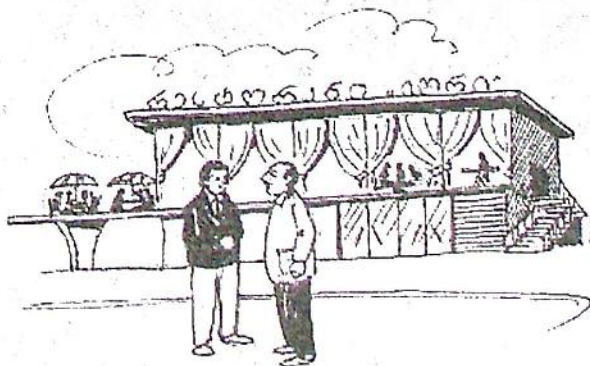
6. მოისმინეთ:

Dinləyin

- გამარჯობა
- გამარჯობა.
- უკაცრავად, ეს რა შენობაა?
- ეს რესტორანია.
- დიდი ხანია, აქ რესტორანია?
- უკვე ორი წელია.
- თუ იცით, მისი დირექტორი აქაა?
- არ ვიცი, ვერ გეტყვით.
- სხვა თანამშრომელი არის?
- კი, აი, ეს მოლარეა, იქით კი ოფიცინანტი. მიბრძანდით.
- გმადლობთ.
- არაფრის.

აღწერეთ სურათი:

Şakli təsvir edirn

ბაკვეთილი 3

Dars 3

1. მებობრები რესტორანში

- ლევონ, გუშინ სად იყავით?
- გუშინ მე და ჩემი მეგობრები რესტორანში ვიყავით.
- იქ ისადილეთ?
- ჰო, იქ ვისადილეთ.
- მუსიკაც იყო?
- კი, ძალიან კარგი მუსიკა იყო.
- რა მიირთვით?
- მწვადი, ხინკალი, ქაბაბი, შემწვარი კარტოფილი, ცოტა ღვინო.
ბორჯომიც იყო.
- გიორგიც იყო?
- ჰო, გიორგიც იყო.
- ელენეც?
- არა, ელენე არა.
- ხვალ სად იქნები?
- ხვალ უნივერსიტეტში ვიქნები.
- დავითიც იქ იქნება?
- ჰო, დავითიც იქნება.
- ძალიან კარგი. ნახვამდის, ხვალამდე.
- კარგად იყავი.

გაიხსენეთ მოცემულ სიტყვასთან აზრობრივად დაკავშირებული სიტყვები:

ბაზარი

2. დადასტურების ფორმები: უარყოფის ფორმები:

Təsdiq formaları!

İnkar formaları.

ჰო

არა

კი

ვერა

დიახ - °

3. ისაუბრეთ თემაზე: ჩემი დღე.

Mövzu haqqında danışın: mənim günüm.

4. შეხსიერების გასაფიქრებელი საგარჯიშოები:

Yaddaşlıq inkişaf etdirən cümlələr:

ა. გაიყავით ორ ჯგუფად. თითოეული ჯგუფიდან თითოეული ამბობს ერთ ქართულ სიტყვას. მეორე ჯგუფის წევრი საპასუხოდ სხვა ქართულ სიტყვას იხსენებს. ასე გრძელდება მანამ, სანამ რომელიმე ჯგუფი სიტყვის დასახელებას ვეღარ შეძლებს და ის ჯგუფი ჩაითვლება დამარცხებულად.

İki qrupa bölünün . Hər bir gruptan hər biri gürcü dilində söz deyir. İkinci qrupun üzvü cavab vermək üçün yadına başqa gürcü sözü salır. Bu hər hansı bir qrupun söz ifadə edə bilmədiyə zamana qədər davam edir və həmin qrup məğlub edilmiş olur.

ბ. მასწავლებელმა ახსნას რამდენიმე სიტყვა ქართულად ისე, რომ არ დაასახელოს თვით ეს სიტყვა. ჯგუფმა უნდა გამოიცნოს იგი.

Müəllim sözü efsə izah etməlidir ki, əşyanı adlandırmasın. Qrup əşyanı özü tapmalıdır.

გაიხსენეთ მოცემულ სიტყვასთან აზრობრივად დაკავშირებული სიტყვები:

რესტორანი

5. აღწერეთ სურათი:

Տակի təsvir edin:

6. შოისმინეთ და გაიმეორეთ:

მე არტური ვარ. რესტორანში ოფიციანტად ვმუშაობ. ეს კარგი სამსახურია. ხელფასიც კარგი მაქვს. აქ ხშირად მოდიან ჩვენი ქალაქის ცნობილი ადამიანები და ჩვენს გემრიელ კერძებს მიირთმევენ. მე კმაყოფილი ვარ ჩემი პროფესიით და ჩემი სამსახურით.

ხელფასი
პენსია
პრემია
ჰონორარი

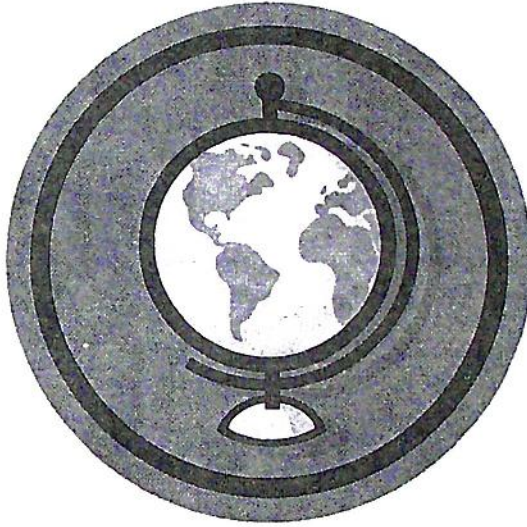

თემა 9

Mövzu 9

ბაკვეთილი 1

Dərs 1

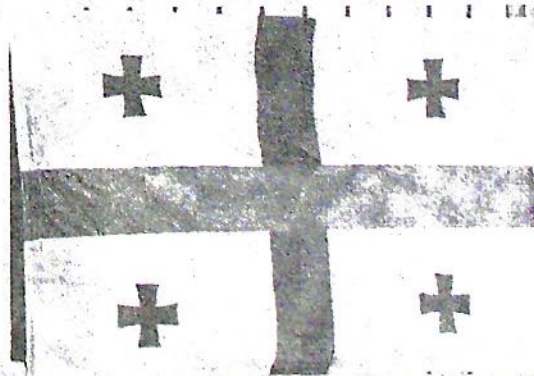

1. ეს გლობუსია. იცით რომელიმე ქვეყნის ქართული სახელწოდება?
ჩამოთვალეთ.

Bu qlobusdur. Hər hansı bir ölkənin gürcü dilində adlandırılmasını bilirsinizmi? Sadəlyın.

საქართველოს

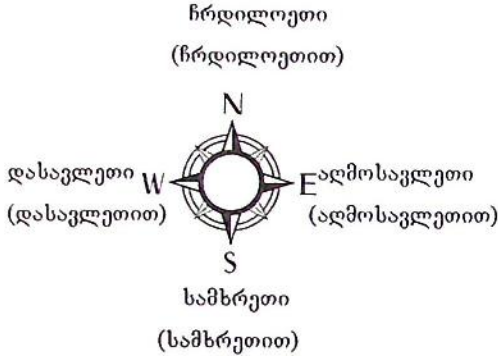
დროშა

2. რა პქვია იმ ქვეყანას, სადაც თქვენ ცხოვრობთ (თქვენს ენაზე, სხვა ენაზე, ქართულად)?

Sizin yaşadığınız ölkə necə adlanır? (Öz dilinizdə, gürcü dilində və başqa dildə).

ამერიკაეკასია

საქართველო

3. საქართველო ამერიკაეკასიის ცენტრში და ევროპა-აზიის საზღვარზე მდებარეობს. იგი მთაგორიანი ქვეყანაა. ჩრდილოეთით კაეკასიონის ქეღია, დასავლეთით კი - შავი ზღეა. საქართველოში ბევრია საკურორტო ადგილი.

საქართველო უძველესი კულტურის ქვეყანაა. ამ ტერიტორიაზე ჩვენს წელთაღრიცხვამდე ორი დიდი სამეფო იყო - კოლხეთი და იბერია. კოლხეთის სამეფოს უკავშირდება მითი არგონავტებისა და ოქროს საწმისის შესახებ.

საქართველოს ბერბი

საქართველოს დედაქალაქია თბილისი. ქალაქებია: ბათუმი, სოხუმი, ქუთაისი, ფოთი, გორი, თელავი, სიღნაღი, ზესტაფონი, ახალციხე, ახალქალაქი, ნინოწმინდა, მესტია, ჭიათურა, საჩხერე, სამტრედია, ზუგდიდი, სენაკი, ოზურგეთი, მარტვილი, ცაგერი, ბოლნისი, დმანისი.

ფოთი საპორტო ქალაქია, სამტრედია – უდიდესი სარკინიგზო ცენტრია. რუსთაველი სახელგანთქმული მეტალურგიული ქარხანაა.

საქართველო რესპუბლიკაა. მას ჰყავს პრეზიდენტი და პარლამენტი, აქვს საკუთარი ფული – ლარი.

საქართველოს სახელმწიფო ენა ქართულია.

ეროვნული დამოუკიდებლობის დღეა 26 მაისი.

საქართველოს

უდიდესი

ქალაქები

4. უბასუხეთ კითხვებს:

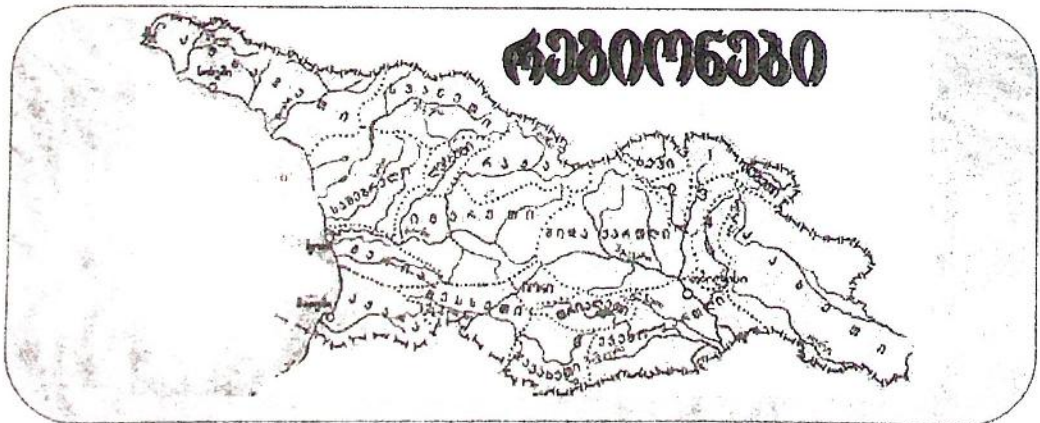
Suallara cavab verin:

- რა იცით საქართველოს შესახებ?
Gürcüstan haqqında nə bilirsiniz?
- რა შეგიძლიათ თქვათ საქართველოს ქალაქების შესახებ?
Gürcüstanın şəhərləri haqqında nə deyə bilərsiniz?
- რა შეგიძლიათ თქვათ საქართველოს დედაქალაქის შესახებ?
Gürcüstanın paytaxtı haqqında nə deyə bilərsiniz?

5. მოისმინეთ და გაიმეორეთ: Dinləyin və təkrar edin.

საქართველო პატარა და ლამაზი ქვეყანაა. თბილისი საქართველოს დედაქალაქი და უდიდესი ქალაქია. აქ არის ოპერის ძალიან კარგი შენობა, რუსთაველის სახელობის თეატრი, კოტე მარჯანიშვილის სახელობის თეატრი, ფილარმონია და ბევრი სხვა კულტურული დაწესებულება. მხოლოდ თბილისშია მეტრო. აქ მეტროპოლიტენის ორი ხაზი მუშაობს, ვაგზლის მოედანზე კი გადასასვლელი სადგურია. თბილისში არის აეროპორტი და დიდი სარკინიგზო სადგური. თბილისზე გადის ამიერკავკასიის საავტომობილო გზა.

6. სიტყვაწარმოება

Sözün əməli gəlməsi.

სა - ო თავსართ-ბოლოსართი აწარმოებს გეოგრაფიულ სახელებს:

Sa - O ön - son şəkilçilər coğrafi adlar bildirir.

სა-ქართველ-ო

სა-ო აწარმოებს აგრეთვე დანიშნულების სახელებს:

Sa - O eyni zamanda təyin olunmuş adlar bildirir.

სა-პორტ-ო - ე. ი. პორტისთვის განკუთვნილი (ქალაქი)

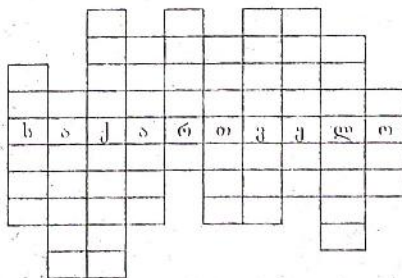
Dənəli dəniz sahilinə aid olan şəhər.

სა-რკინიგზ-ო - ე. ი. რკინიგზის (რკინიგზისთვის განკუთვნილი) ცენტრი.

Dənəli dəmiryolu (ona aid dan) mərkəz.

შეავსეთ კროსვორდი საქართველოს ქალაქების სახელებით:

ბაკვეთილი 2

Dars 2

საქართველო

1. საქართველო დიდი ქვეყანა არაა. მისი ტერიტორიაა 72 ათასი კმ². მოსახლეობა 5 მილიონია.

საქართველო მრავალეროვანი ქვეყანაა. აქ ცხოვრობენ ქართველები, სომხები, ებრაელები, აზერბაიჯანელები, ბერძნები, რუსები, ქურთები.

საქართველო სხვადასხვა *კუთხეებისგან* შედგება. ეს კუთხეებია:

(მოიხმინეთ და გაიმეორეთ)

ქართლი	სამეგრელო	ხევი
კახეთი	აჭარა	ხევსურეთი
მესხეთი	სვანეთი	ფშავი
ჯავახეთი	ღეჩხუმი	თუშეთი
იმერეთი	რაჭა	აფხაზეთი
გურია	მთიულეთი	

2. ქართულ ენაში გამოიყოფა 16 *დიალექტი*. აქედან 4 დიალექტი საქართველოს *გარეთ* არის გავრცელებული. ესენია: ინგილოური (აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე), იმერხეული, ლაზური (თურქეთის ტერიტორიაზე) და ფერეიდნული (ირანის ტერიტორიაზე).

საქართველოს კუთხეების წარმომადგენლებს ამგვარად *ჰქვიათ*.

(მოისმინეთ და გაიმეორეთ):

ქართლი - ქართლელი

კახეთი - კახელი

მესხეთი - მესხი

ჯავახეთი - ჯავახი

იმერეთი - იმერელი

გურია - გურული

სამეგრელო - მეგრელი

აჭარა - აჭარელი

სვანეთი - სვანი

ლენხუმი - ლენხუმელი

რაჭა - რაჭველი

მთიულეთი - მთიული

ხევი - მოხვეე

ხევსურეთი - ხევსური

ფშავი - ფშაველი

თუშეთი - თუში

აფხაზეთი - აფხაზი

საინგილო - ინგილო

ფერეიდანი -

ფერეიდნელი

ლაზეთი - ლაზი

იმერხევი - იმერხვეელი

3. თქვენი აზრით, რა მაწარმოებლები გამოიყოფა ამ სახელწოდებებში?

Bu adda hansı sözdüzdici şakilçi var?

ამრიგად, -ელ მაწარმოებელი გვიჩვენებს პიროვნების სადაურობას,

-ურ (-ულ - თუ სიტყვაში რ ბერაა) კი აღნიშნავს ამ რეგიონის პროდუქტს (იქნება ეს დიალექტი თუ სხვა რამ საგანი).

Demeli-el-sözdüzdici şakilçisi insanin yerini,harali oldugunu bildirir. -ur- (ul-sözdə r samiti varsa) ərazinin ərzağını bildirir (dialekt və şivə də olarsa).

შეჯამება:

ქართლი - ქართლელი - ქართლური

კახეთი - კახელი -

ჯავახი - ჯავახური

ხევი - მოხვეე -

საინგილო - - ინგილოური

იმერეთი -

სამეგრელო - მეგრელი -

გურია - - გურული

- მესხი - მესხური

აჭარა - აჭარელი -

4. ქართული ენის დიალექტებია:
(მოიხმინეთ და გაიმეორეთ):

ქართლური
კახური
მესხური
ჯავახური
იმერული
გურული
მეგრული

აჭარული
სვანური
ლენხუმური
რაჭული
მთიულური
მოსხური
ხევსურული

ფშაური
თუშური
აფხაზური
ინგილოური
ფერეიდნული
ლაზური
იმერხეული

5. გამოყავით მაწარმოებლები.
Sözdüzaldici şakilçileri ayırın

ხევსურული, რაჭული, აჭარელი, ქართლელი, მთიულეთი, კახური, აფხაზეთი,
საინგილო, ჯავახეთი, მესხური.

ბაკვეთილი 3

Dars 3

საქართველოს მოსაზღვრე ქვეყნები

1. საქართველო ამიერკავკასიის ცენტრშია. ჩრდილოეთით მას რუსეთის ფედერაცია ესაზღვრება, აღმოსავლეთით – აზერბაიჯანი, სამხრეთით – სომხეთი და თურქეთი, დასავლეთით – შავი ზღვა.

სომხეთის დედაქალაქია ერევანი, აზერბაიჯანის დედაქალაქია ბაქო, ხოლო თბილისი საქართველოს დედაქალაქია.

ამ ქვეყნების წარმომადგენლების სახელწოდებებია:

ადამიანის წარმომავლობა	
რუსეთი	რუსი
სომხეთი	სომეხი
აზერბაიჯანი	აზერბაიჯანელი
თურქეთი	თურქი

პროდუქტის (საგნის) წარმომავლობა	
რუსეთი	რუსული
სომხეთი	სომხური
აზერბაიჯანი	აზერბაიჯანული
თურქეთი	თურქული

საქართველოს მოსაზღვრე ქვეყნებში არის საქართველოს საელჩოები. მათში საქართველოს წარმომადგენლობაა.

2. ისაუბრეთ, რა იცით ამიერკავკასიის ქვეყნების შესახებ.

Zaqafqaziya ölkələri haqqında bildiklərinizi danışın.

შეავსეთ:

რუსეთი	-		-	რუსული
	-	სომეხი	-	სომხური
აზერბაიჯანი	-	აზერბაიჯანელი	-	
თურქეთი	-		-	თურქული
	-	ქართველი	-	ქართული

3. დიალოგი

- გამარჯობა, გიორგი, როგორ ხარ?
- კარგად, გმადლობ.
- ეს დღეები სად იყავი?
- მოსკოვში სტუდენტთა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია იყო.

სტუდენტები იყვნენ აზერბაიჯანიდან, თურქეთიდან, სომხეთიდან, საქართველოდან და სხვა რესპუბლიკებიდან.

- საინტერესო იყო?
- ძალიან საინტერესო იყო მოხსენებებიც და შეხვედრებიც.
- ასეთი კონფერენცია კიდევ იქნება?
- კი, გაისად ამიერკავკასიის რომელიმე რესპუბლიკის ქალაქში იქნება.
- ძალიან კარგი.

4. ყურადღება მიაქციეთ:

საერთაშორისო

სამეცნიერო

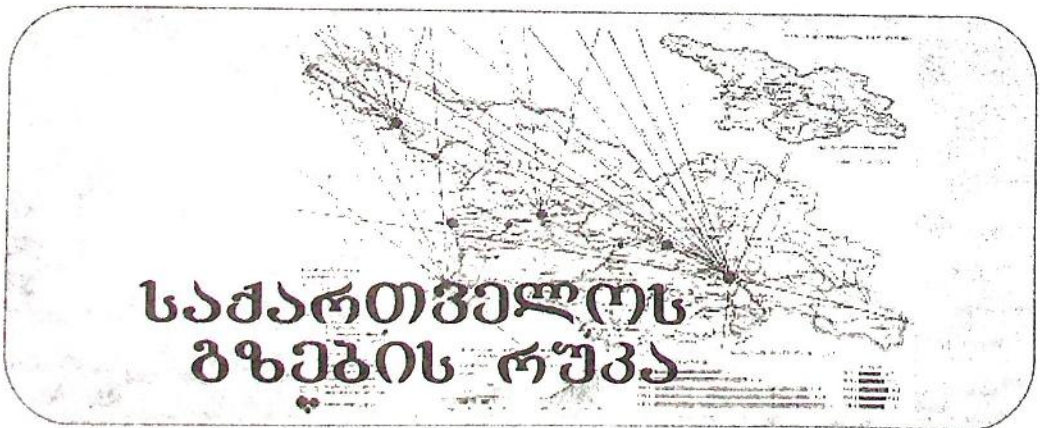
5. გამოყავით მაწარმოებლები.

Sözdüzdici şakilçilərini ayırın

5. დაიმსხვრეთ:

Yadda saxlayın:

შეადგინეთ წინადადებები ამ სიტყვების გამოყენებით. სწორად იხმარეთ არის ზმნის ფორმები.

ნ. მოუსმინეთ კითხვებს და უპასუხეთ:

1. შარშანწინ ზაფხულში სად იყავი?
2. შარშან ზამთარში სად იყავი?
3. წელს სად იქნები?
4. გაისად ზაფხულში სად იქნები?
5. მერმისს სად იქნები?
6. დღეს სად ხარ?
7. გუშინ სად იყავი?
8. გუშინწინ სად იყავი?
9. ხვალ სად იქნები?
10. ზეგ სად იქნები?
11. მაზეგ სად იქნები?

რომელია წარსული, ახლანდელი, მომავალი?: Geçmiş, indiki, gelecek hansıdır?

შარშან

დღეს

გაისად

გუშინწინ

ზეგ

შარშანწინ

გუშინ

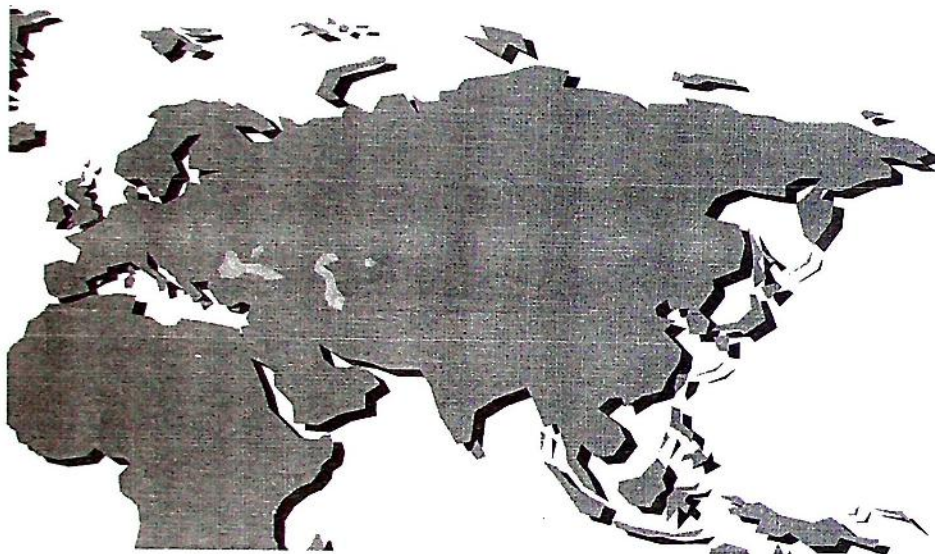
მერმისს

თემა 10

Mövzu 10

გაკვეთილი 1

Dars 1

1. ევრაზია დიდი კონტინენტია. მისი ერთი ნაწილი ევროპაა, მეორე ნაწილი კი აზია. ევროპის სახელმწიფოებია:

ისაუბრეთ. გამოიყენეთ სიტყვები:

სახლვარი
დარღვევა
ვიზა
საეიზო რეჟიმი
პასპორტი
უცხოეთის პასპორტი
პირადობის მოწმობა

2. მოუსმინეთ: Dinlayin:

ინგლისი (დიდი ბრიტანეთი) გერმანია
 ჩეხეთი საბერძნეთი ავსტრია
 საფრანგეთი პოლონეთი სლოვაკეთი
 ნორვეგია უნგრეთი იტალია ესპანეთი
 ბულგარეთი ფინეთი
 პორტუგალია ირლანდია

3. მიუთითეთ, რომელი ქვეყანაა და დაასახელეთ, ევროპის რომელ მხარესაა ეს ქვეყანა – ჩრდილოეთით, სამხრეთით, აღმოსავლეთით თუ დასავლეთით.

Hansi ölkə oldugunu adlandırın və isarə edin. Bu ölkə Avropanın hansı qütbündə yerləşir - Şimal, şərq cənub,qərb

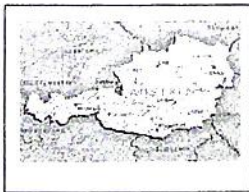
საფრანგეთი

ინგლისი

ესპანეთი

ავსტრია

საბერძნეთი

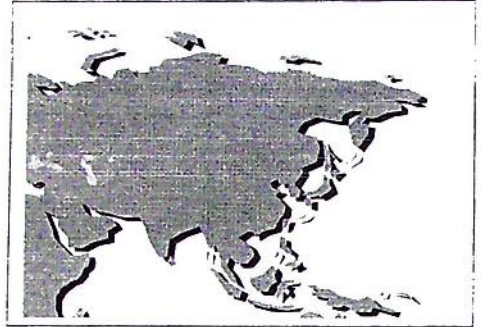

იტალია

საქართველოს რესპუბლიკა
 ქ. თბილისი
 ყიფშიძის ქ. № 21, III სართ. ბ. 11
 აბაშიძე ზურაბს

4. აზიაში ბევრი სახელმწიფოა:

ირანი	სირია	ინდოეთი	ჩინეთი
თურქეთი	ვიეტნამი	ერაყი	
ავღანეთი	იაპონია	ტაივანი	
პაკისტანი	ნეპალი	მონღოლეთი	
კორეა	ღაოსი	ბირმა	

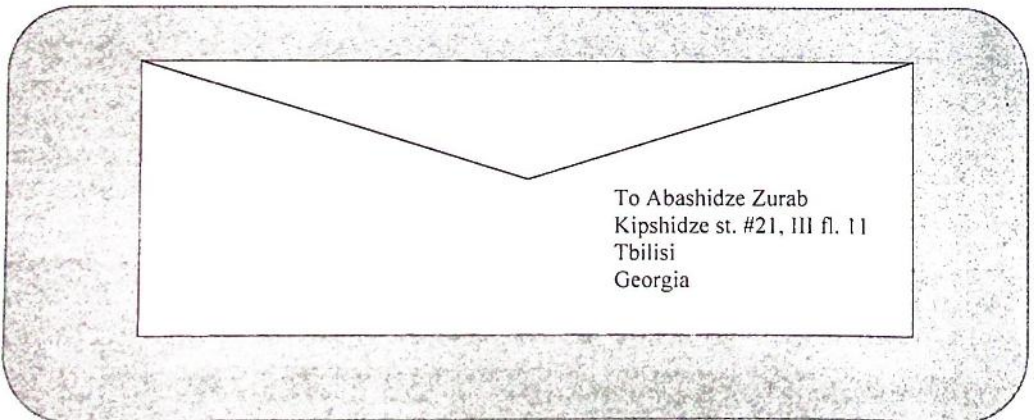
5. მოუსმინეთ:

მე მოგზაურობა ძალიან მიყვარს. ვყოფილვარ ბევრ ქვეყანაში. ყველაზე მეტად იტალია მომეწონა. იტალიელები საოცარი ხალხია. რაღაცით კავკასიელებსაც პგვანან. რომი... ო, რომი ძალიან ლამაზია. ისტორიაც და თანამედროვეობაც ამ ქალაქისა შეუდარებელია. კიდევ? კიდევ ინგლისი მომეწონა. ღონღონი ლამაზია... ლამაზია, მაგრამ თითქოს ცივია. მე რომ ვიყავი, სულ ღრუბლიანი დღეები იყო, მაგრამ არ წვიმდა...

ო, მოგზაურობა ძალიან მიყვარს...

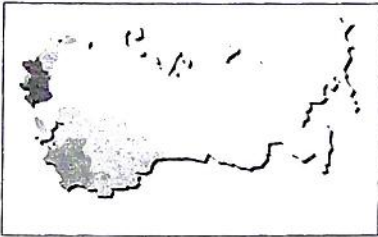

1. რაზეა საუბარი ტექსტში?
2. რომელ ქვეყნებშია ავტორი ნამყოფი?
3. რომელი ქვეყანა მოეწონა ყველაზე მეტად?

4. რომელი ქვეყნის წარმომადგენლები მოსწონს? რატომ?
5. როგორი ამინდებია ხშირად ინგლისში?
6. რა არის მისი პოზი?

6. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ ჩნდება ახალი დამოუკიდებელი სახელმწიფოები:

საქართველო სომხეთი აზერბაიჯანი
 რუსეთი ლიტვა ლატვია ესტონეთი
 თურქმენეთი უზბეკეთი ტაჯიკეთი
 უზბეკეთი ყირგიზეთი უკრაინა
 ბელარუსი მოლდოვა

რუსეთის ფედერაცია უდიდესი სახელმწიფოა.

ისაუბრეთ: Danışın

რომი - იტალია

ვარშავა - პოლონეთი

პარიზი - საფრანგეთი

ოტავა - კანადა

დედაქალაქი

მადრიდი - ესპანეთი

ბერლინი - გერმანია

ვენა - ავსტრია

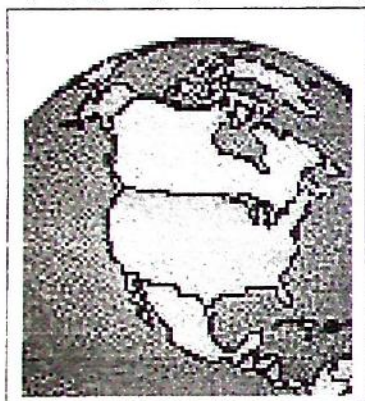
ათენი - საბერძნეთი

ბაკვეთილი 2

Dars 2

1. ამერიკა დასავლეთ ნახევარსფეროშია.

ჩრდილოეთ ამერიკის სახელმწიფოებია:

კანადა პანამა მექსიკა ამერიკის
შეერთებული შტატები გვატემალა
სალვადორი
ნიკარაგუა კოსტა-რიკა

2. სამხრეთ ამერიკის სახელმწიფოებია:

ბრაზილი არგენტინა ჩილე
პეკადორი ბოლივია ვენესუელა
პერუ პარაგუაი ურუგვაი
კოლუმბია

ისაუბრეთ :

სოფია - ბულგარეთი

დუბლინი - ირლანდია

ბუდაპეშტი - უნგრეთი

ლონდონი - ინგლისი

ამსტერდამი - ჰოლანდია

ოსლო - ნორვეგია

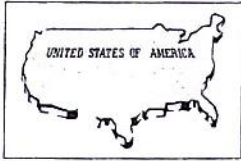
ჰელსინკი - ფინეთი

დედაქალაქი

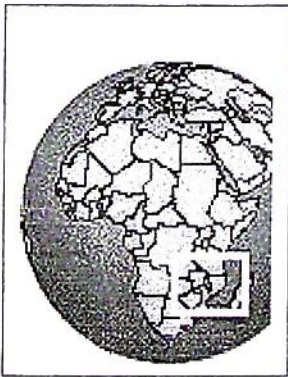
ამერიკის კონტინენტის უდიდესი სახელმწიფოებია:

ყველაზე დიდია კანადა.

3. აფრიკის კონტინენტი აღმოსავლეთ ნახევარსფეროშია. აფრიკის კონტინენტზე უამრავი სახელმწიფოა:

ეგვიპტე ალჟირი წადი ნიგერია
 ღიბია სუდანი ანგოლა ნიგერია
 კამერუნი

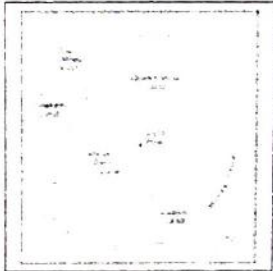
ისაუბრეთ :

თბილისი - საქართველო

ერევანი - სომხეთი	<div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; width: 60%; height: 60%; margin: 0 auto; display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> დედაქალაქი </div>	ვილნიუსი - ლიტვა
ტაშკენტი - უზბეკეთი		ბაქო - აზერბაიჯანი
აღმა-ატა - ყაზახეთი		მინსკი - ბელორუსი
	კიევი - უკრაინა	

4. ავსტრალია კონტინენტი-სახელმწიფოა. ავსტრალიის კონტინენტზე მხოლოდ ერთი სახელმწიფოა, რომელსაც ასევე ავსტრალია ჰქვია.

ავსტრალიასა და აზიას შორის უამრავი კუნძულია. ამ კუნძულებზე არის სახელმწიფო, რომელსაც ინდონეზია ჰქვია.

5. დედამიწის სამხრეთით არის ანტარქტიდა. იგი ყინულითაა დაფარული და დაუსახლებელია.

6. დაიმახსოვრეთ:

სინონიმები ერთი ან ძალიან მსგავსი მნიშვნელობის მქონე სხვადასხვა სიტყვებია. სინონიმების არსებობა ენას ამდიდრებს.

Sinonimler bir və yaxud eyni mənanı ifadə edən nüxtəlif sözlərdir. Sinonimler dili zənginləşdirir.

სინონიმებია:

ბევრი // უამრავი

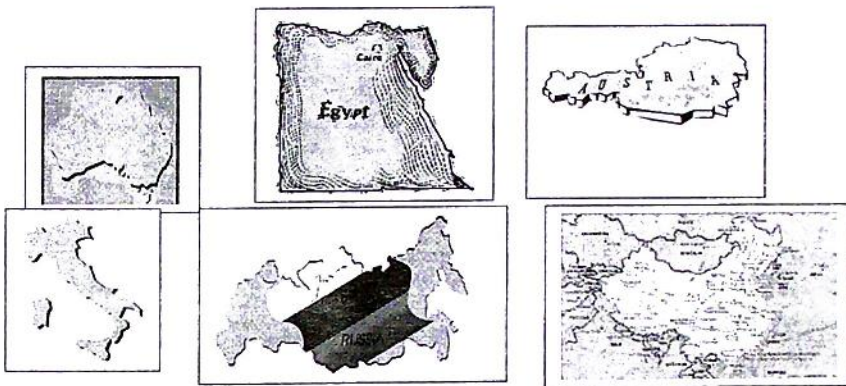
ისაუბრეთ:
კომინიოვი - მოლდავეთი

ტაღინი - ესტონეთი	რიგა - ლატვია
პრალა - ჩეხეთი	დუშანბე - ტაჯიკეთი
დედაქალაქი	
ვაშინგტონი - აშშ	ბუენოს-აირესი - არგენტინა

7. დაასახელეთ ამ სახელმწიფოების სახელები: რომელ ნახევარსფეროშია, რომელ მხარესაა (ჩრდილოეთით, სამხრეთით).

Bu ölkələrin adlarını söyləyin. Hansı yarımkürədə, hansı qütbədə yerləşir (şimal, qərb)

ისაუბრეთ:

თეირანი - ირანი

დამასკო - სირია

პეკინი - ჩინეთი

თელ-ავივი - ისრაელი

დედაქალაქი

ანკარა - თურქეთი

დელი - ინდოეთი

ციურიხი - შვეიცარია

ბაკვეთილი 3

Dars 3

1. დიალოგი

- გამარჯობა, გიორგი!
- გაგიმარჯოს, არმენ!
- როგორა ხარ?
- კარგად. შენ?
- გმადლობ, მეც კარგად ვარ.
- არმენ! შენი ძმა სად ცხოვრობს?
- ჩემი ძმა ამერიკაში ცხოვრობს.
- და სადაა?
- და ინგლისში სწავლობს.
- მათ ოჯახები ჰყავთ?

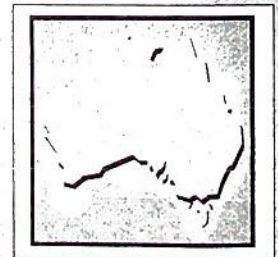
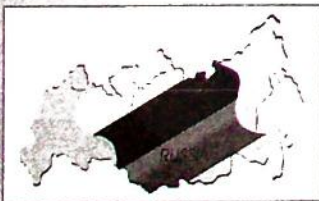

A4

- კი, ჩემს ძმას ჰყავს ცოლი და ორი შვილი. ისინი ამერიკის შეერთებულ შტატებში ცხოვრობენ, ლოს-ანჯელესში. იქ საკუთარი სახლი აქვთ. ჩემს ძმას მანქანა ჰყავს. ცოლსაც კარგად ცხოვრობენ.

- დას ოჯახი ჰყავს?
- არა, მაგრამ ჩემს დას საქმრო ჰყავს. ისინი უნივერსიტეტში ერთად სწავლობენ. სამსახური ჯერ არა აქვთ.
- ძალიან კარგი. შენს და-ძმას მოკითხვა გადაეცი.
- გმადლობთ.
- კარგად იყავი, არმენ!

რომელი ქვეყანაა? გამოიცანით და დაასახელეთ:

2. დაიმახსოვრეთ:

მომიკითხე = მოკითხვა ბაღაუცი - სინონიმებია

3. მოისმინეთ. გამოიცანით, რომელ ქვეყანაზეა საუბარი.

Dinləyin və tapun, hansı ölkədir.

- I. ეს ქვეყანა კუნძულებზეა. იგი უძლიერესი სახელმწიფო იყო და ჰქონდა ბევრი კოლონია – მსოფლიოში უდიდესი კოლონიალისტური ქვეყანა იყო. ჰქვია ორი სახელი. დღესაც მას სამეფო დინასტია მართავს. ჰყავს დედოფალი. ამ ქვეყანაში ცივი კლიმატია. ხშირადაა ნისლი და ღრუბელი.
- II. ეს სახელმწიფო ამერიკის კონტინენტზეა. ჰყავს მსოფლიოში საუკეთესო საფეხბურთო გუნდი. სახელგანთქმულია ცეკვის ესტივალებით. აქ უდიდესი ჯუნგლებია და მოდის კარგი ყავა.
- III. უდიდესი ისტორიის ქვეყანაა. უძველესი იმპერია. ქვეყანა ნახევარკუნძულზეა. აქაურებს უყვართ მაკარონი და პიცა. ჰყავთ კარგი ფეხბურთელები.
- IV. ეს ქვეყანა აღმოსავლეთშია, კუნძულზე. პატარაა, მაგრამ მსოფლიოში უძლიერესი ტექნიკა აქვთ. ტრადიციული ქვეყანაა. გამორჩეულად უყვართ ეროვნული ტანსაცმელი. კუნძულზე ხშირია მიწისძვრები.

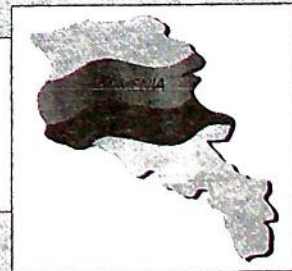
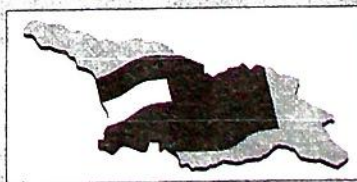
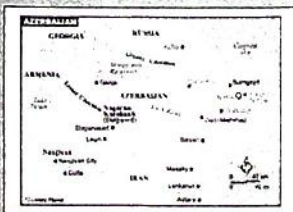

4. დაიმახსოვრეთ:

აქ – იქ

აქაური – იქაური

რომელი ქვეყანაა? გამოიცანით და დაასახელეთ:

5. მეხსიერების სავარჯიშო: გაიყმა:

გააგრძელეთ დახასიათება უკვე ნასწავლი ქვეყნებისა. შეძლებისდაგვარად ახასიათებს ერთი მსმენელი. გამოიყენებს მეორე (მონაცვლეობით).

Öyrəndiyiniz ölkələri təhlil edin. Biri təhlil edir digəri tapir (yerlərini dəyişməklə)

ააგეთ თქვენი აზრი ამ მონაცემების მიხედვით:

Verilmişlər əsasında düşüncələrinizi qurun.

- როგორია ტერიტორიულად ეს ქვეყანა? დიდი თუ პატარა? კუნძულზეა თუ კონტინენტზე? ჩრდილოეთით თუ სამხრეთით? რომელ ნახევარსფეროშია?
- Ərazisinə görə necə ölkədir? Böyük yoxsa balaca? Kontinentdədir yoxsa adada? Hansı yarımküredədir? Hansı qütbədir?
- რა იცით მისი ისტორიიდან?

Onun tarixi haqqında nə bilirsiniz?:

- როგორია მისი ტრადიციები? Onun əhəmələri haqqında danışın?:
- რა გამორჩეული თვისებები ახასიათებთ ამ ერის წარმომადგენლებს?

Bu millətin xüsusiyyətlərini fərqləndirən nədir?

- ნაციონალური საჭმელების შესახებ რა გსმენიათ?

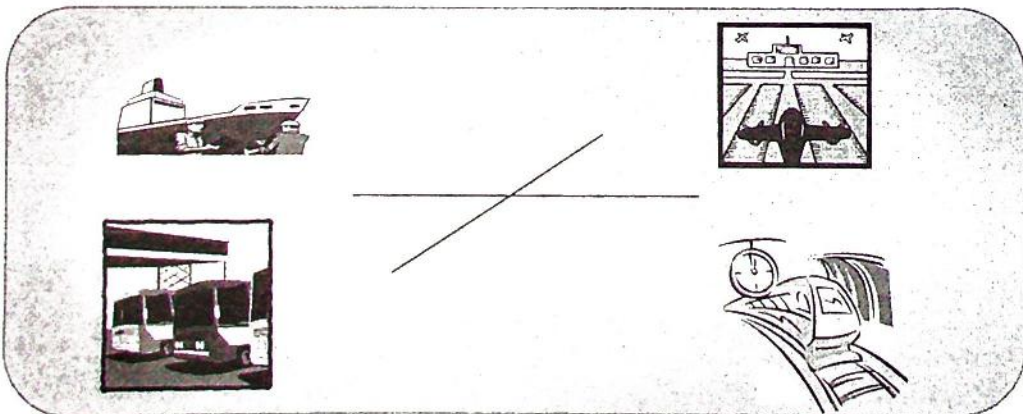
Müllü xərəklər haqqında nə eşitmişiniz?

- კულტურა
- Mədəniyyət
- ბუნება.

Təbiət

6. დაახასიათეთ თქვენი ქვეყანა. ისაუბრეთ მასზე და დაწერეთ თემა.

Ölkənizi adlandırın. Onun haqqında danışın və mətn yazın.

თემა 11

Mövzu 11

ბანემორება და შეჯამება

Təkrar etmək

ბაკვეთილი 1

Dərs 1

1. გაიხსენეთ ყ ბგერის შემცველი სიტყვები და ფრაზები. წარმოთქვით სწორად.

Y səsinə əhatə edən sözləri yadıma salın və sözləri düzgün tələffüz edin.

2. შეაერთეთ ფრაზები:

Sözləri birləşdirin:

დილა მშვიდობისა!

მაპატიეთ.

გამარჯობა!

მოკითხვა გადაეცით.

როგორა ხართ?

ღამე მშვიდობისა!

ნახვამდის!

როგორ ბრძანდებით?

მადლობელი ვარ.

კარგად ბრძანდებოდეთ!

გამარჯობა!

გმადლობთ.

ღამე მშვიდობისა!

მომავალ შეხვედრამდე!

არაფრის.

არა მიშავს.

გმადლობთ, კარგად..

კარგად ბრძანდებოდეთ!

არა უშავს.

დილა მშვიდობისა!

3. შეარჩიეთ სწორი ფრაზები: Düzgün olan cümlələri seçin:

I. მე მაქვს ხუთი ბურთები.

მე მაქვს ხუთი ბურთი.

მე მყავს ხუთი ბურთი.

II. მე ხარ მასწავლებელი.

მე ვართ მასწავლებელი.

მე ვარ მასწავლებელი.

III. მე მყავს დედ-მამა.

მე მაქვს დედ-მამა.

მე მყავს დედ-მამები.

IV. ეზოში უამრავი ბავშვებია.

ეზოში უამრავი ბავშვია.

ეზოში უამრავი ბავშვი არიან.

V. ეს წიგნები ჩემია.
ეს წიგნები არიან ჩემი
ეს არის წიგნები ჩემი.

4. ჯერ ისაუბრეთ, მერე დაწერეთ თემა: წელიწადის დროები.
Önce konuşun, sonra ilin fasilləri mövzusunı yazın.

5. მოისმინეთ:

1. რის შესახებაა ტექსტი?
2. თქვენი აზრით, რომელ დროზეა საუბარი?
3. რაღორი ამინდია?

გაკვეთილი 2

Dars 2

1. დაასახელოთ თარიღი:

Tarixi qeyd edin:

14. 02. 1998 წ.

17. 05. 1912.წ.

24. 02. 1792 წ.

XX საუკუნე.

XIV საუკუნე.

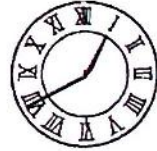
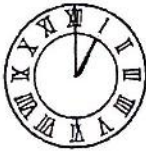
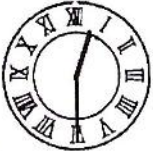
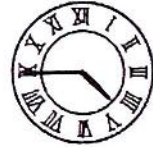
2000 წელი.

785 წელი.

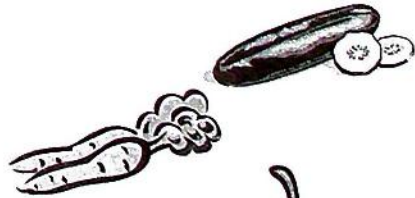
.....

2. რომელი საათია?

3. რა არის ეს?

4. დაასრულოთ წინადადება: Cümlələri tamamlayın

- მე ვჭამ (ხილი).
- მე ვსვამ (ბორჯომი).
- მე არ ვსვამ (ღვინო).
- ჩემი ძმა არ ჭამს (ხორცი).
- შენ ჭამ ბევრ (ხილი).
- მე (წყალი) (ჭიქა) ვსვამ.
- საჭმელს (დანა-ჩანგალი) ვჭამ.

5. ჯგუფი გაიყოს ორად. ასახელებენ საქართველოს ქალაქებს, მსოფლიოს ქვეყნებს, ენებს, რომელიც ველარ დაასახელებს, ის ჯგუფი წაგებულია.

Grup uki hissəyə bənlünür. Gürcüstanın şəhərlərini, dünyanın ölkələrini, dillərini adlandırırlar. Adlandıra bilməyən məğlud olur.

6. მოისმინეთ:

7. შეადგინეთ ამგვარი განცხადებები.

ბაკვეთილი 3

Dərs 3

1. ჩამოთვალეთ მისაღმების, გამომშვიდობების, მოკითხვის და ა. შ. თავაზიანი ფორმები.

Salamlaşmanın, vıdalaşmanın, əhval – ruhiyyə sormanın nəzakətli formalarını adlandırın.

2. დაწერეთ თქვენს შესახებ. გამოიყენეთ ზმნები: დავიბადე, ვცხოვრობ, ვმუშაობ, ვსწავლობ, მომწონს, მიყვარს, ვაპირებ.

Öz haqqınızda yazın. Fəllərdən istifadə edin:

3. აღწერეთ წელიწადის ის დრო, რომელიც ახლაა. რა ხდება?

Fəslin hazırkı zamanını təsvir edin. nə olur?

4. ჩამოწერეთ რამდენი სიტყვაც გაგახსენდებათ:

Xatırladığınız sözləri yazın:

სასმელი	საჭმელი	ამინდი	პროფესია

5. ამ სიტყვების გამოყენებით შეადგინეთ თემა: „ერთი საღამო რესტორანში“.

Verilmiş sözlərdən istifadə etməklə mövzu yazın.

რესტორანი	თავისუფალი	ადგილი	მენიუ	სადილი	სასმელი	ღარი
გუშინ	საჭმელი	შეკვეთა	მუსიკა	ძალიან	კარგი	გემრიელი
მეგობრები	დაკავებული	საღამოს	ფასები	ძვირი	თეთრი	

6. მოისმინეთ:

7. შეადგინეთ ამგვარი განცხადებები.

თემა 12

Mövzu 12

ბაკვეთილი 1

Dərs 1

1. გავიმეოროთ და ვისწავლოთ ახალი ფორმები:

Təkrar edək və yeni formalar öyrənək:

ძვეყანა	წარმოშობენული (ადაშიანი)		აროღუშტი (საბანი)
	-ელ	უნიშნო	-ურ (ულ)*
საქართველო	ქართველი	-	ქართული
სომხეთი	-	სომეხი	სომხური
აზერბაიჯანი	აზერბაიჯანელი	-	აზერბაიჯანული
რუსეთი	-	რუსი	რუსული
უკრაინა	უკრაინელი	-	უკრაინული
საფრანგეთი	-	ფრანგი	ფრანგული
ინგლისი	ინგლისელი	-	ინგლისური
საბერძნეთი	-	ბერძენი	ბერძნული
გერმანია	გერმანელი	-	გერმანული
ჩეხეთი	-	ჩეხი	ჩეხური
იტალია	იტალიელი	-	იტალიური
თურქეთი	-	თურქი	თურქული
ამერიკა	ამერიკელი	-	ამერიკული

შეაერთეთ; რა ცვლილებები ხდება სიტყვებში?

ჩინეთი

ნორვეგია

არგენტინა

მექსიკა

ბრაზილია

+

-ულ-ი

თუ

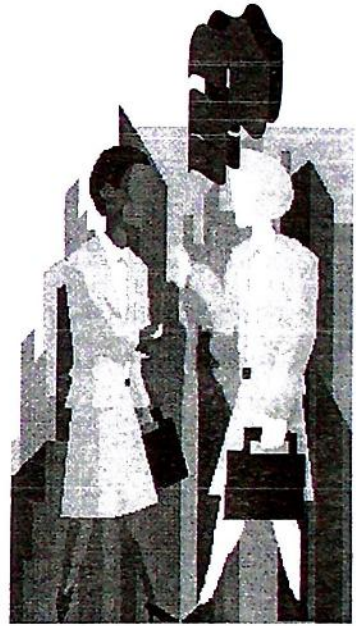
-ურ-ი

* თუ ფუძეში არის -რ- ბგერა, მაწარმოებელი იქნება -ულ(-ურ → -ულ).
 Əgər sözlün kökündə -r- samit varsa sözdüzəldici şakilçi – ul (-ur –ul) olacaq.

2. დიალოგი:

- გამარჯობათ!
- გამარჯობა!
- თქვენ ამ სახლში ცხოვრობთ?
- დიახ, ამ სახლში ვცხოვრობ.
- მე ჩემს ნაცნობს ვეძებ, ხომ ვერ დამეხმარებით?
- დიდი სიამოვნებით.
- ჩემი ნაცნობი სომეხია, ცოლი კი რუსი ჰყავს.
- რომელ ქუჩაზე ცხოვრობს?
- არ ვიცი.
- არც სახლი იცით?
- არა.
- რა ჰქვია თქვენს ნაცნობს?
- ჩემს ნაცნობს არმენი ჰქვია, ცოლს კი მარია.
- შვილები ჰყავთ?
- კი, შვილები ჰყავთ, ლევონი და ანა. ლევონი სტუდენტია, ანა კი მოსწავლე.
- მე მყავს სომეხი მეზობელი, მაგრამ მას არმენი არ ჰქვია. იმ სახლთან იკითხეთ!
- გმადლობთ!
- არაფრის.

რა დაბოლოება აქვს ამ ქვეყნების წარმომადგენელთა სახელს?

Bu ölkənin nümayəndələrinin adlarının sonluğu nədir?

- ბელორუსია
- ტაჯიკეთი
- ლიტვა
- უზბეკეთი
- ყირგიზეთი
- ლატვია
- ესტონეთი

+

-ელ-ი
თუ
-ო

3. მოუსმინეთ ტექსტს:

- I. რაზეა აქ საუბარი?
- II. ჯგუფი გაიყოს ორად. ერთმა დასვას კითხვები ტექსტის შესახებ, მეორემ უპასუხოს.
- III. უცხო სიტყვები გაარჩიეთ კლასში.

4. გაგიმეორეთ და დაგიმახსოვროთ ახალი ანტონიმები:

აქ – იქ
 აქაური – იქაური
 ეს – ის
 ეს (სახლი) – ის (სახლი)
 ამ (სახლში) – იმ (სახლში)

რით გინდათ სამოგზაუროდ წახვლა?

ველოსიპედით

ავტობუსით

მოტოციკლეტით

მატარებლით

ფეხით

გაკვეთილი 2

Dars 2

1. დიალოგი:

- გამარჯობა, გიორგი. რამდენი ხანია, ჩვენთან არ ყოფილხარ.
- გამარჯობა. მართლა დიდი ხანია, თქვენთან არ ვყოფილვარ.
  - რატომ?
  - ესპანელი სტუმრები მყავს.
  - თქვენი ნათესავები არიან თუ ნაცნობები?
  - არმენი ჩვენი ნათესავია, ესპანელი ცოლი მოიყვანა. მას ანუელა ჰქვია.
  - მხოლოდ ცოლ-ქმარი გყავთ სტუმრად?
  - არა, არმენის ძმაცაა, მას ინგლისელი ცოლი ჰყავს.
  - ძალიან დაკავებული ყოფილხარ.
  - მართალია, ძალიან დაკავებული ვარ.
  - აბა, კარგად იყავი.
  - კარგად იყავით. მომიკითხეთ ყველა.

2. დავიმახსოვროთ:

- I. რამდენი ხანია, ჩვენთან არ ყოფილხარ.
დიდი ხანია თქვენთან არ ვყოფილვარ.
- II. დაკავებული ყოფილხარ.
დაკავებული ვარ.

რით გინდათ სამოგზაუროდ წასვლა?

ვერტმფრენით

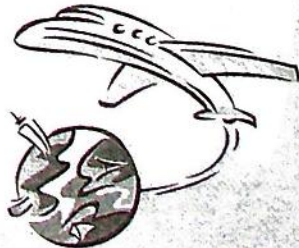

დელტაპლანით

გადაადგილება ჰაერში

თვითმფრინავით

3. დიალოგი.

3. დიალოგი:

- გიყვარს მოგზაურობა?

- ძალიან.

- ყოფილხარ საზღვარგარეთ?

- კი, რამდენჯერმე ვყოფილვარ.

- სად?

- ბიძასთან, ნიუ-იორკში.

- მოგეწონა ნიუ-იორკი?

- ძალიან მომეწონა. ეს მსოფლიოს უდიდესი ქალაქია, ცათამბჯენებით და ფართო ქუჩებით.

- როდის იყავი იქ?

- ორი წლის წინ.

- პარიზში ნამყოფი ხარ?

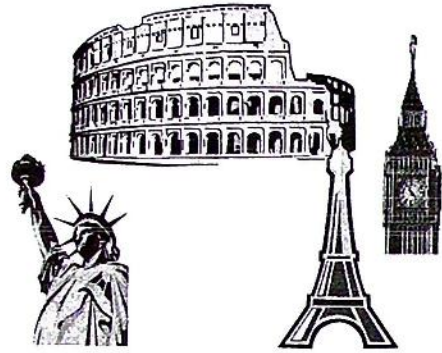
- არა, პარიზში არ ვყოფილვარ.

- ლონდონში?

- არც ლონდონში არ ვყოფილვარ.

- იმედია, წახვალ.

- იმედია. მე მოგზაურობა ძალიან მიყვარს.

იმედია

- სიტყვა, რომელიც გამოხატავს მომავალში მოსახდენ და სასურველ მოვლენას.

კითხვები: ყოფილხარ? ნამყოფი ხარ?

პარალელურად იხმარება. ამ კითხვებზე გაიცემა პასუხები: ვყოფილვარ, ნამყოფი ვარ.

რით გინდათ სამოგზაუროდ წახვლა?

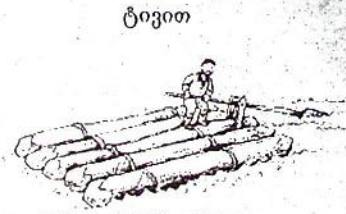
[

გემით

ნავით

ტივით

გადაადგილება ზღვით

4. დაუკვირდით, როდის გამოიყენება ყოფილხარ (შენ) და როდის – იყავი (შენ) ფორმები.

ყოფილხარ – გამოხატავს წარსულში მომხდარი მოქმედების შედეგს.
 üzaq keçmişdə olan hərəkətin icrasını bildirir.

იყავი – გამოხატავს წარსულში მომხდარ მოქმედებას.
 keçmişdə olan hərəkətin icrasını bildirir.

5. სწორია თუ არა ფრაზა: Cümlənin doğru və yaxud yanlış olduğunu qeyd edin?

დიდი ხანია ჩვენთან არ იყავი.

დიდი ხანია ჩვენთან არ ყოფილხარ.

როდის იყავი ამერიკაში?

როდის ყოფილხარ ამერიკაში?

როდისმე ყოფილხარ ამერიკაში?

ორი წლის წინ ეიყავი ამერიკაში.

ორი წლის წინ ვყოფილვარ ამერიკაში.

6. შეადგინეთ წინადადებები და სწორად გამოიყენეთ ვიყავი და ვყოფილვარ ფორმები.

რომელი სუფიქსი დაერთვის? Hansı şəkilçi əlavə olunur?

რუმინეთი

უნგრეთი

იტალია

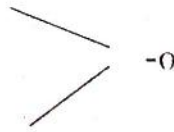
პორტუგალია

მონღოლეთი

-ურ

-ულ

-ი

7. მოისმინეთ:

ქარი გიმღერის ნანასა,
 ზღაპარს გაიმბობს ჭადარი...
 ძეწნამ ალერსით ამავსო
 ეჭვებით ნაავადარი...
 საქართველოო ლამაზო,
 „სხვა საქართველო სად არი?“

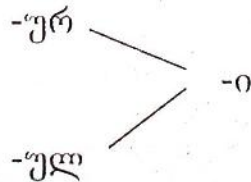
მინდვრები, ქართლის მინდვრები,
 ქედები მხარგაშლილები...
 მთაში – ტყე დანაბინდები,
 ტყეში – ქორბუდა ირმები...
 ბარად შრიალებს ჭადარი,
 მზეს უმღერიან ჩიტები...
 მხარეე მოსილო დიდებით,
 „სხვა საქართველო სად არი?“

ქარი გიმღერის ნანასა,
 ზღაპარს გაიმბობს ჭადარი...
 ძეწნამ ალერსით ამავსო
 ეჭვებით ნაავადარი...
 საქართველოო ლამაზო,
 „სხვა საქართველო სად არი?“

ანა კალანდაძე

რომელი სუფიქსი დაერთვის? Hansı şəkilçi əlavə olunur?

- უკრაინა
- პოლონეთი
- ჩეხეთი
- სლოვაკეთი
- იაპონია

ბაკვეთილი 3

Dars 3

1. დიალოგი:

რჩევის საკითხავად

- გამარჯობათ, ბატონო დავით!
- გამარჯობათ, თამარ, როგორ ბრძანდებით?
- გმადლობთ, კარგად, ბატონო დავით. მე თქვენთან შეკითხვა მაქვს.
- ბრძანეთ!
- მოგახსენებთ, ბატონო დავით.
თქვენ იურისტი ბრძანდებით და ალბათ იცით, რა არის საჭირო საზღვარგარეთ წასასვლელად.
- ენები იცით?
- ქართული კარგად ვიცი, რუსული და სომხურიც ვიცი. ცოტა გერმანულიც. ინგლისური კარგად არ ვიცი. ფრანგული კი სულ არ ვიცი, არც ესპანური.
- სად გინდათ წასვლა?
- გერმანიაში.
- ჩვენთან არის ენის შემსწავლელი კურსები. ვინც უცხოეთში მიდის, იქ სწავლობს უცხო ენას.
- ძალიან კარგი. დიდი მადლობა.
- არაფრის. კარგად ბრძანდებოდეთ. გისურვებთ წარმატებას.
- გმადლობთ, ნახვამდის.

ხარ - ხართ - ბრძანდებით
 თქვი - თქვით - ბრძანეთ
 მიდი - მიდით - მიბრძანდით
 გამტყვი - გემტყვით - მოგახსენებთ

რომელი სუფიქსი დაერთვის?

ბელგია
შოტლანდია
რუსეთი
სომხეთი
საქართველო

-ურ

-ულ

-ი

2. დაიმახსოვრეთ:

ხარ, თქვი, მიდი - მიმართვის ჩვეულებრივი ფორმებია. თავაზიანობას ამ ზმნების მრავლობითი რიცხვის ფორმები გამოხატავენ: ხართ, თქვით, მიდით.

თავაზიანობას და, ამასთან ერთად, განსაკუთრებულ პატივისცემას გადმოსცემს ფორმები: ბრძანდებით, ბრძანეთ, მიბრძანდით.

სინონიმებია: საზღვარგარეთ ანუ უცხოეთში

3.

ინგლისური
რუსული
გერმანული
ფრანგული
ქართული
სომხური

ენა

ჩვეუმი გაიყოს ორ ნაწილად და გაესაუბრეთ ერთმანეთს რამდენიმე თემაზე:

- ა) რომელი ენები იცით?
- ბ) სად გინდათ წასვლა, მოგზაურობა?
- გ) რომელი ქვეყნის პროდუქცია მოგწონთ?
- დ) რომელი ერის წარმომადგენლები გყავთ ნაცნობები?

თემა 13

Mövzu 13

ბაკვეთილი 1

Dərs 1

1. ისაუბრეთ თქვენი ქალაქის შესახებ. დაწერეთ.

Öz şəhəriniz haqqında danışın və yazın.

2. დიალოგი ქუჩაში.

- გამარჯობათ!
- გამარჯობათ!
- აბაშიძის ქუჩა სად არის, ახლოსაა თუ შორს?
- შორს არაა, ახლოსაა, ფეხით მიხვალთ.
- როგორ მივიდეთ იქ?
- მიბრძანდით პირდაპირ, შემდეგ მარჯვნივ. იქ პატარა ბაღია, ბაღის ზემოთ, მარცხენა მხარეს იწყება ეს ქუჩა.
- გმადლობთ!
- არაფრის!
- თუ შეიძლება, ისიც მითხარით, რომელი საათია?
- სიამოვნებით. ახლა ხუთის ოცი წუთია.

მიბრძანდით,

მობრძანდით.

მი-

მო-

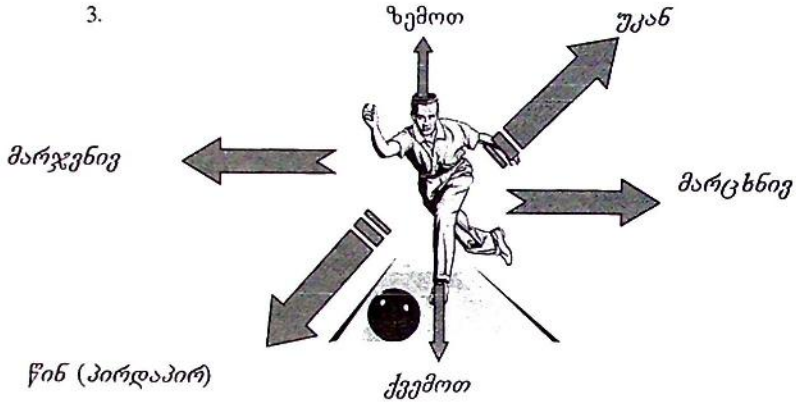
ვის როგორ მიმართავენ?

ხარ - ხართ - ბრძანდებით
 თქვი - თქვით - ბრძანეთ
 მიდი - მიდით - მიბრძანდით
 გაუწყვი - გაუწყვით - მოგახსენებთ

- გმადლობთ, კარგად ბრძანდებოდეთ!
- კარგად ბრძანდებოდეთ!

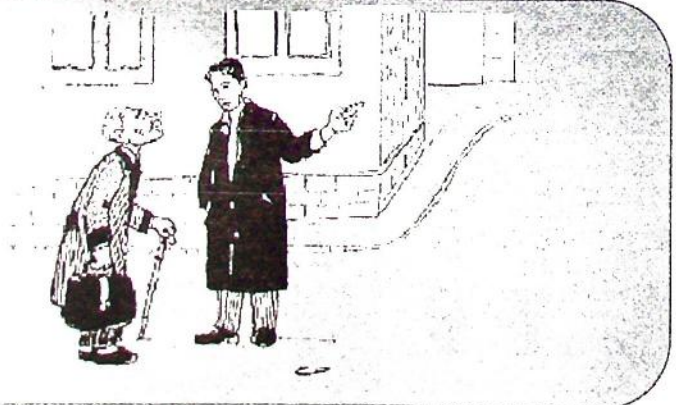
3.

4. დაიმახსოვრეთ ანტონიმები: Antonimləri yadda saxlayın:

- ძველი – ახალი
- köhnə - taze
- ვიწრო – განიერი
- dar – enli
- ახლოს – შორს
- yaxın – uzaq
- ზემოთ – ქვემოთ
- yuxarı – aşağı
- მარჯვნივ – მარცხნივ
- sag – sol

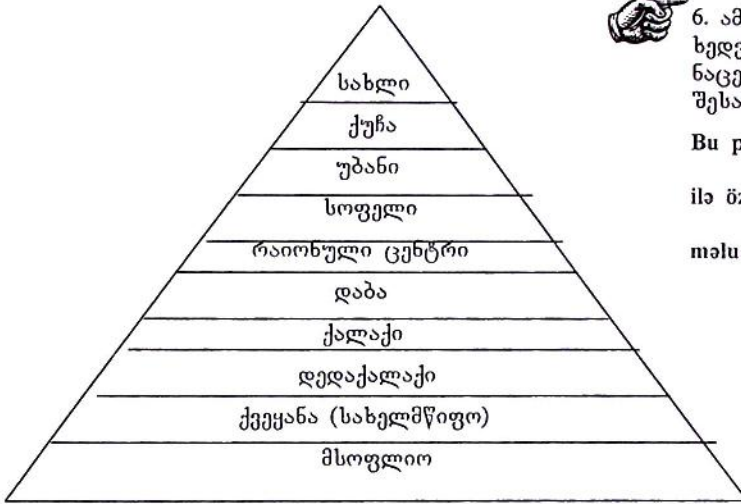
აღწერეთ სურათი:

5. შეადგინეთ წინადადებები ამ სიტყვების გამოყენებით. დაწერეთ.

Bu sözlərin vasitəsi ilə cümlələr qurun

6. ამ პირამიდის მიხედვით მოგვაწოდეთ მონაცემები თქვენს შესახებ. დაწერეთ.

Bu piramidaların vasitəsi

ilə özünüz haqqında

məlumat verin. Yazın

მე მსოფლიოს მოქალაქე ვარ.

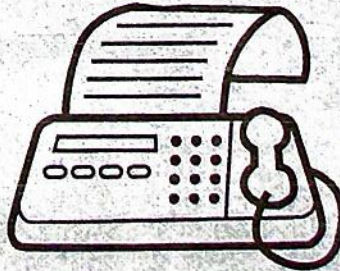
ვცხოვრობ საქართველოში.

საქართველოს დედაქალაქია თბილისი.

საქართველოს ქალაქია ბოლნისი.

.....

ისაუბრეთ:

ფაქსი

ბაკვეთილი 2

Dars 2

1. ალის დედა ავადაა, მამა კი მივლინებაშია. დედასთან ექიმი უნდა მოვიდეს. დედას ორი გადაუღებელი საქმე აქვს – ქალაქის სადგურში და იურიდიულ კონსულტაციაში.

უცხოეთიდან ნათესავი ჩამოდის და მას სადგურში უნდა დახვდნენ. გუშინ დეპეშა მიიღეს:

მატარებელი წხრა საათზე იქნება სადგურში. დიდი ხანია, თქვენთან არ ვყოფილვარ. მენატრებით. იმედია, მალე გნახავთ.

ანასტასია

ალიმ გადაწყვიტა: ჯერ იურისკონსულტთან, მერე კი – სადგურში; მაგრამ ალიმ არ იცის, სად არის იურიდიული კონსულტაცია. დედამ ალის წერილი და გეგმა მისცა.

ისაუბრეთ:

ზაჭონო ღავეით!

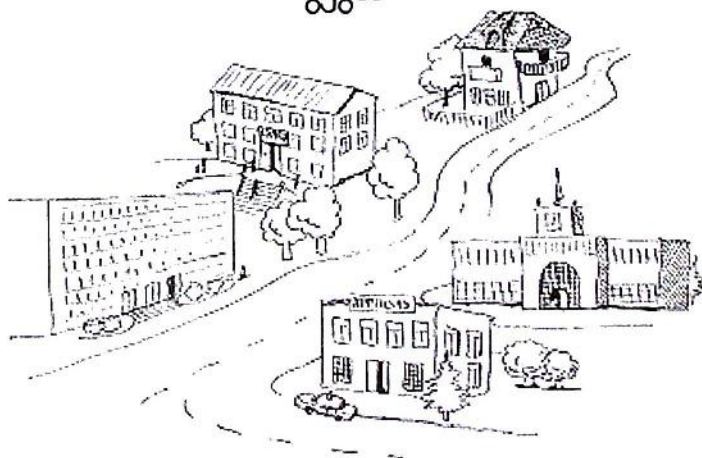
ჟუარავად, მე ავად ვარ და თქვენთან
მოსვლა არ შემიძლია.

სურათი გამოაჭანეთ ალის. წინასწარ გიხდით
მადლობას.

თამარი.

15. 02. 2002

გეგმა

ამ სიტყვების გამოყენებით დაწერეთ პატარა წერილი:

მენატრებით

გამარჯობა

როგორ ხართ?

გწერ

მომიკითხე

წინასწარ

გიხდით

მადლობა

ნახვამდის

2. დავალება:

ამ გეგმის მიხედვით:

- I. როგორ მიხვალთ სახლიდან სადგურამდე?
- II. როგორ მიხვალთ სახლიდან სკოლამდე?
- III. როგორ მიხვალთ სკოლიდან საავადმყოფომდე?
- IV. როგორ მიხვალთ სკოლიდან უნივერსიტეტამდე?

გამოიყენეთ სიტყვები:

მარჯვნივ

დაღმართი

მარცხნივ

პირდაპირ

წინ

მოსახვევი

უკან

აღმართი

კუთხე (კუთხეში)

3. ყურადღება მიაქციეთ:

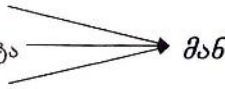
სუბიექტი ამ ზმნებთან მოთხრობით ბრუნვაშია:

Subyekt bu fellərlə adlıq haldadır:

იცის

გადაწყვიტა

მისცა

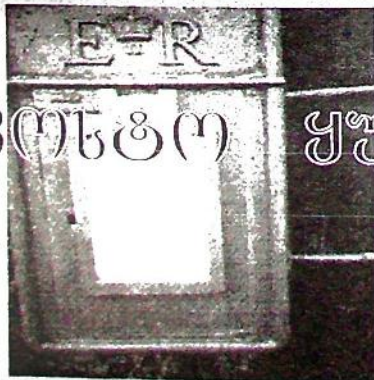
მან

4. მოისმინეთ:

ისაუბრეთ:

საფონტო ყუთი

ბაკვეთილი 3

Dars 3

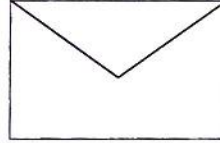
1. უპასუხოთ კითხვებს: Suallara cavab verin:

ა. მივიწერიათ წერილი ვინმესთვის?

Kimə isə məktub yazıbsınız?

ბ. ხშირად წერთ წერილებს?

Tez – tez məktub yazırsız?

შენიშვნა: წერილი ორგვარი არსებობს: პირადი და ოფიციალური. პირადი წერილი იწყება იმ პიროვნების (და მისი ოჯახის) მოკითხვით, ვისაც ვწერთ. ძირითად ნაწილში მთავარი სათქმელი ანუ თემაა, ბოლოს კი ისევ მოკითხვით ან დამშვიდობების ფრაზებით სრულდება. რა თქმა უნდა, ეს საეკლდებულო სქემა არ არის: პირადი წერილი მაინც ისე იგება, როგორც ეს მის დამწერს სურს. ოფიციალური წერილები კი ძირითადად ორგანიზაციებში იგზავნება, ამიტომ არსებობს გარკვეული ფორმა – შაბლონი, რომელიც მეტ-ნაკლებად ყველამ უნდა დაიცვას.

Əlavə: məktubun iki forması var. Şəxsi və məlumat bildirən. Şəxsi məktub həmin şəxsin və ailəsinin əhval – ruhiyyəsinin söğusu ilə başlanır. Əsas hissəsi deyiləcək və mövzudan ibarətdir. Məktubun sonu usə vidalaşma cümlələri ilə bitir. Əlbəttə, bu məcburi struktura deyil: Şəxsi məktub yazanın istəyi əsasında qurulur, məlumat bildirən məktublar əsasən təşkilatlara göndərilir ki, bunun da xüsusi forması mövcüddür.

ისაუბრეთ :

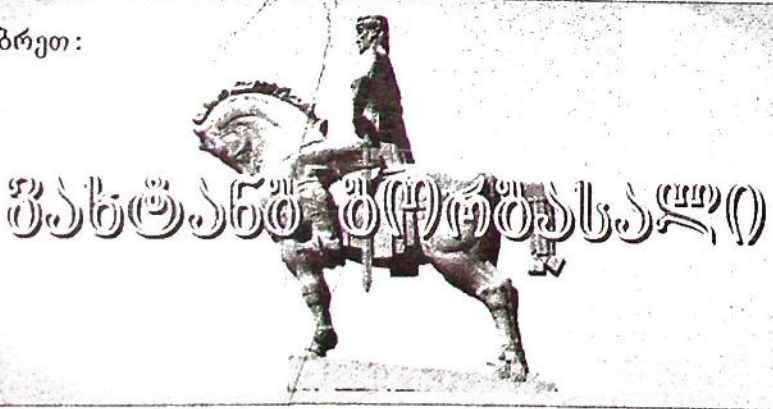
დაზღვეული სახილვი

2. ალი ბოლნისში ცხოვრობს, მაგრამ ახლა თბილისშია. იგი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში სწავლობს სამართალმცოდნეობის ანუ იურიდიულ სპეციალობაზე. მისი ნათესავეები ამერიკაში ცხოვრობენ და ზაფხულში ახალქალაქში *ისვენებდნენ*.

ახლა ალი წერილს *სწერს* ჯორჯს:

გაძარტობა, კორჯ!
 როგორ ხარ? შენი ოჯახი როგორაა?
 ამ წერილს ახლა თბილისში ვწერ. ექვსი თვეა უკვე აქ ვარ, უნივერსიტეტში ვსწავლობ. ახალქალაქში დიდი ხანია, არ ვყოფილვარ. თბილისი ძალიან მომწონს, ლამაზი ქალაქია. ძველი თბილისი კი ულამაზესია. აღმათ ბევრი რამ გაინტერესებს ამ ქალაქის შესახებ.
 თბილისი საქართველოს დედაქალაქია. ის უდიდესი ქალაქია საქართველოში. აქ მილიონ-ნახევარი ადამიანი რეზიდირებს. თბილისში მრავალი ისტორიული ადგილია. ქალაქში ბევრი პარკი და სკვერია, სადაც თბილისელები ისვენებენ.
 თბილისის შესახებ ულამაზესი ლეგენდა არსებობს. ამ ქალაქის მშენებლობა ვახტანგ გორგასალმა დაიწყო მეხუთე საუკუნეში. ლეგენდა კი ასეთია: ვახტანგ გორგასალი ერთხელ მსახურებთან ერთად სანადიროდ წავიდა. ხოხობს ისარი

ისაუბრეთ :

ესროლეს. დაჭრილი ხოხობი დაიკარგა. წოცა ხნის შემდეგ კი
ქველ წყაროში ჩაგდებული იპოვეს. ვახტანგ გორგასალს ძალიან
მოეწონა ეს ადგილი და აქ ქალაქის აშენება ზრძანა. სახელად
თბილისი დაარქვეს, რაჟ ნიშნავს თბილი წყლის ადგილს.
თბილისში ახლარჯა გოგირდის წყლის აბანოები, რომელიჟ
მსოფლიოშია განთქმული.

თბილისში ზეკრი ძველი უბანია. აქაა ორსართულიანი ლამაზი
ხის სახლეები საერთო ეზოებით, ვინრო ქუჩები, ეკლესიები.

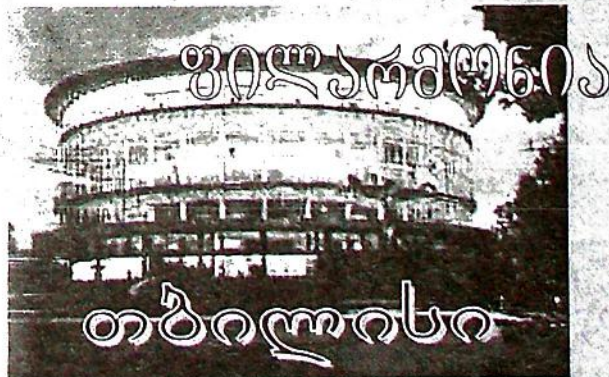
თბილისში ახალი უბნებიჯა. აქ ძირითადად ერთნაირი
მრავალსართულიანი სახლეებია და თბილისის მოსახლეობის დიდი
ნაწილი ეხოვრობს. ახლა თბილისში უამრავი მალაზია, კაფე, ზარი
და რესტორანია. თბილისი უფრო და უფრო ლამაზდება.

კარგად იყავი, შენჯ მომწერე. მომიკითხე შენი ოჯახი.

ალი

თბილისი, 2002 წლის 4 აპრილი

ისაუბრეთ:

3. დავალება:

I. მისწერეთ წერილი ვინმეს და წაუკითხეთ ჯგუფს.

Kiməisə məktub yazın və qrupa oxuyun.

II. მისწერეთ წერილები ერთმანეთს.

Bir – birinizə məktub yazın.

4. მოისმინეთ:

ამ სიტყვების გამოყენებით დაწერეთ პატარა წერილი:

საღამო როგორ ბრძანდებით? ოჯახი

ჩემი ქალაქი ძველი ქუჩა უბანი

შენც მომწერე მრავალსართულიანი ვიწრო

თემა 14

Mövzu 14

ბაკვეთილი 1

Dars 1

1. ოჯახი.

მე მყავს დედა და მამა. მე მათი შვილი ვარ. დედაჩემის დედა ჩემი ბებიაა. ასევე ბებიაა ჩემთვის მამაჩემის დედა. დედაჩემის მამა ჩემი პაპაა. პაპას სხვანაირად ბაბუასაც ეძახიან. მამაჩემის მამაც ჩემთვის პაპა ანუ ბაბუაა.

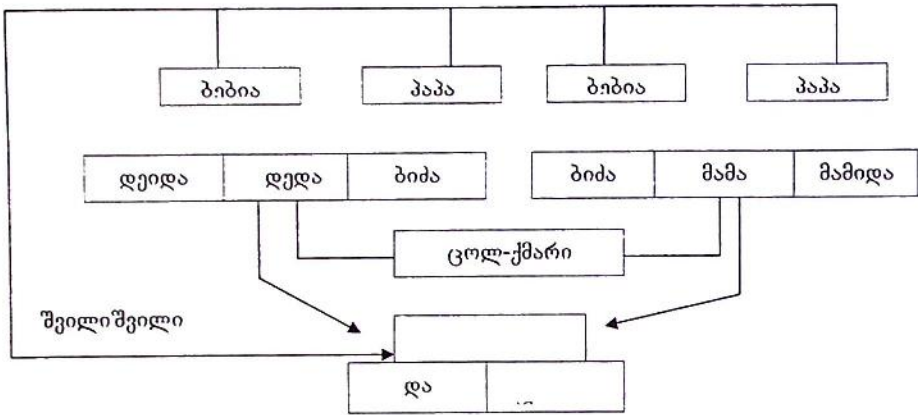
მე მყავს ერთი და და ერთი ძმა. დედაჩემის ძმა ჩემი ბიძაა, ხოლო და – დეიდა. მამაჩემის ძმაც ბიძაა, და კი – მამიდა. მე მყავს ბიძაშვილები, დეიდაშვილები და მამიდაშვილები.

მე უფროსი შვილი ვარ. შუათანა ჩემი ძმაა, ხოლო უმცროსი კი ჩემი და. ჩემი ძმა და და ჩემთვის დედამამიშვილები არიან. ჩემი მამიდაშვილი დედისერთაა, მას არა მყავს არც და და არც ძმა.

ბებიაჩემს მყავს სამი შვილი, ცხრა შვილიშვილი და ორი შვილთაშვილი. ჩვენ მისი შთამომავლები ვართ. ჩვენი წინაპარი საქართველოში ცხოვრობდა.

ისაუბრეთ:

2. აღწერეთ თქვენი (ან თქვენი მეგობრის) ოჯახი. ვინ გყავთ უახლოესი ნათესავები?

3. ყურადღება მიაქციეთ:

თუ წინადადებაში სიტყვა (მეტწილად – ზმნა) გამოტოვებულია, მის ნაცვლად ტირე იწერება; ზეპირმეტყველებაში კი ამ დროს ოდნავი პაუზა იგრძნობა:

Әғәр cumlәdә sөz buraxılmışdırsa, onun әvәzinә tire yazılır. Şifahi nitqdә isә bu zaman bir – az fasılә hiss edilir.

„ცოლის დედას ჰქვია *სიდედრი*, ხოლო მამას – *სიმამრი*.“

ჰქვია

პიროვნების ფიზიკური მახასიათებლები:

კარგი აღნაგობის

დაბალი

მაღალი

მსუქანი

გამხდარი

ბაკვეთილი 2

Ծափ 2

1. ცოლ-ქმრის ნათესავები

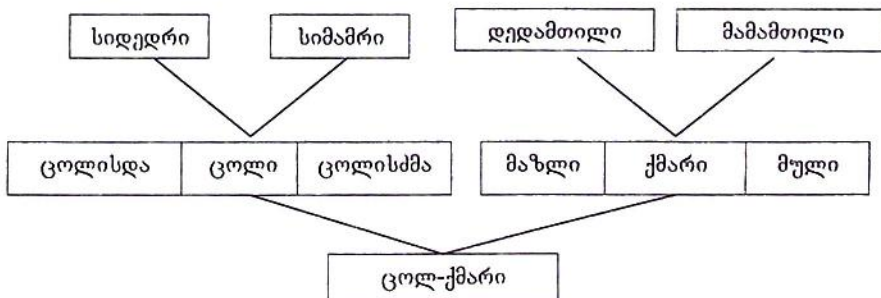
ვაჯიშვილის ცოლს რძალი ჰქვია, ხოლო ქალიშვილის ქმარს ჰქვია სიძე.

ქმრის ძმას ცოლისთვის ჰქვია *მაზლი*, დას კი – *მული*. დედაჩემს ერთი მაზლი და ერთი მული ჰყავს. დედაჩემის მაზლი ჩემი ბიძაა, ხოლო დედაჩემის მული ჩემი მამიდაა. ბიძაჩემის ცოლი და დედაჩემი რძლები არიან, ანუ მაზლის ცოლებს ერთმანეთისთვის რძლები ჰქვიათ.

ცოლის ძმას ქმრისთვის ჰქვია *ცოლისძმა*, დას კი – *ცოლისდა*. მამაჩემს ჰყავს ერთი ცოლისძმა და ერთი ცოლისდა. დების ქმრებს ერთმანეთისთვის ჰქვიათ *ქვისლები*. მამაჩემს ქვისლი ჰყავს, იგი დედაჩემის ქმარია.

ქმრის დედას ცოლისთვის ჰქვია *დედამთილი*, ხოლო მამას – *მამამთილი*. დედაჩემის დედამთილი და მამამთილი ჩემი ბებია და პაპაა.

ცოლის დედას ქმრისთვის ჰქვია *სიდედრი*, ხოლო მამას – *სიმამრი*. მამაჩემის სიდედრი და სიმამრი ჩემთვის ბებია და პაპაა.

2. აღწერეთ თქვენი ოჯახის სანათესაო წრე.

Qohumlarınızı təsvir edin.

3. უბასუხეთ ამ მონაცემებს და ისაუბრეთ საკუთარ თავზე ან თქვენი ნათესავების შესახებ:

Verilmişlərə cavab verin və öz haqqınızda ya qohumlarınız haqqında danışın:

სახელი –

გვარი –

მამის სახელი –

დაბადების წელი –

დაბადების ადგილი –

მისამართი –

ტელეფონი –

ასაკი –

ქორწინება –

სამსახური –

პიროვნების ასაკობრივი მახასიათებლები:

ჩვილი

ბავშვი

მოზარდი

ბაკვეთილი 3

Dars 3

1. არასისხლისმიერი ნათესალები

ჩემს ამხანაგს თამაზი ჰქვია. მას მამა არ ჰყავს. იგი *ობოლია*. დედამისი *მეორეჯერ გათხოვდა* და თამაზს ახლა *მამინაცვალი* ჰყავს. მამინაცვლისთვის თამაზი გერია. ხათუნას კი *დედინაცვალი* ჰყავს. დედინაცვლისთვის ხათუნაც გერია.

ჩემი და ოცი წლისაა. მას ჰყავს *საქმრო*. ჩემი და მისი *საცოლეა*, ისინი *დანიშნულები* არიან. მათი *ქორწილი* მალე იქნება.

ქალს, რომელსაც ქმარი ჰყავს, *გათხოვილი* ჰქვია, ხოლო ქალი, რომელიც ასაკოვანია და არ არის *გათხოვილი*, *გაუთხოვარი* ანუ *შინაბერაა*, *უცოლო* კაცს კი *ბერბიჭა* ჰქვია.

ჩემი მეგობრის, ოთარის მშობლები *გაყრილები* ანუ *განქორწინებულები* არიან. ოთარის მამას მეორე ოჯახი ჰყავს, მისი შვილები ოთარის *ნახევარდა* და *ნახევარძმა*. ოთარს ჰყავს დედით ერთი ძმა და მამით ერთი და-ძმა.

2. აღწერეთ თქვენი ნაცნობის ოჯახი.

Tanışınızın ailesini tasvir edin.

3. უპასუხეთ ამ მონაცემებს და ისაუბრეთ საკუთარ თავზე ან თქვენი ნაცნობის შესახებ.

Verilmişlere cavab verin və öz və ya tanışın haqqında danışın.

პიროვნების ასაკობრივი მახასიათებლები: Şaxsin yaş xüsusiyyətləri:

ზრდასრული

არასრულწლოვანი

სრულწლოვანი

გვარი _____
სახელი _____
პროფესია _____
მშობლიური ქალაქი _____
სამუშაო ადგილი _____
ენა _____
ოჯახი _____
თავისუფალი დრო _____

4. მოისმინეთ:

პიროვნების ასაკობრივი მახასიათებლები: Şəxsin yaş xüsusiyyətləri:

ასაკოვანი

ხანდაზმული

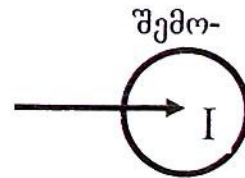
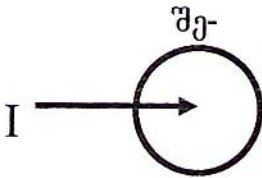
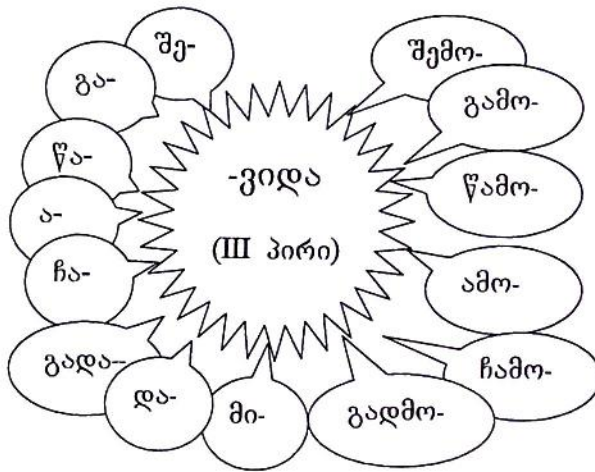
მოხუცი // ბებერი

თემა 15
Mövzu 15

გაკვეთილი 1

Dərs 1

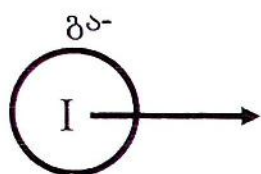
1.

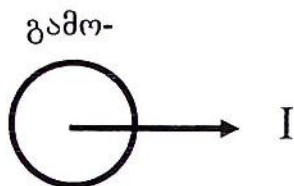
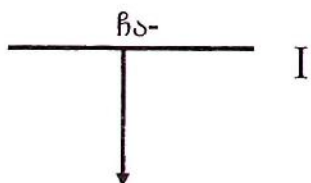
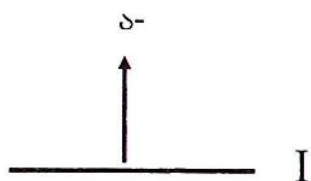
დიალოგები ტელეფონით:

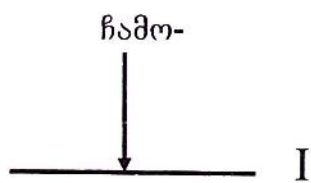
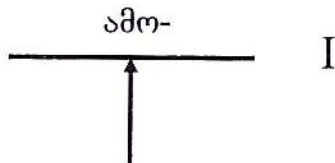
- გიორგის სთხოვეთ!
- სახლში არ გახლავთ.
- როდის იქნება?
- დარეკეთ ერთ საათში.

წა

წამო-

დიალოგები ტელეფონით:

- თუ შეიძლება, გიორგი მინდოდა!
- ვინ ბრძანდებით?
- მე მისი მეგობარი ვარ.
- დარეკეთ ნახევარ საათში.

გადა-

გადმო-

და-

2. გაიმეორეთ ამ ფორმათა მნიშვნელობები და შეადგინეთ წინადადებები.

Verilmişlərin mənasını təkrar edin və cümlələr qurun.

3. დიალოგი

გამარჯობა, ბაგრატ.

- გაგიმარჯოს, შოთა.
- როგორა ხარ?
- გმადლობ, კარგად. შენ?
- არა მიშავს, ნელ-ნელა. სტუმრები მყავს უცხოეთიდან.
- ვინ?
- ჩემი დეიდაშვილი თავისი ქმარ-შვილით და ჩემი ბიძაშვილი თავისი ცოლ-შვილით. რამდენიმე წლის წინ ჩემი დეიდაშვილი ინგლისში წავიდა სამუშაოდ. შემდეგ ქმარ-შვილიც გადავიდა იქ საცხოვრებლად. იქიდან საფრანგეთში

დიალოგები ტელეფონით:

- თუ შეიძლება, ქეთის სთხოვეთ!
- ვინ ხართ?.
- მისი კლასელი ვარ.
- ახლავე დაგუდახებ.
- გმადლობთ!

ჩავიდნენ, შემდეგ კი ამერიკაში **წავიდნენ**. ახლა იქ ცხოვრობენ.

- დიდი ხანია საქართველოში არ ყოფილან?
- კი, ორი წელია, ახლა **ჩამოვიდნენ** ჩვენთან სტუმრად.
- შენი ბიძაშვილი?
- ჩემი ბიძაშვილი ცოლ-შვილით ახალციხეში ცხოვრობს. ისინიც **წავიდნენ** უცხოეთში, მაგრამ მალე უკან **წამოვიდნენ**. ახლა რამდენიმე დღით **ჩამოვიდნენ** თბილისში ნათესავეების სანახავად.
- მოსწონთ თბილისი?
- კი, თბილისში ახლა ყველაფერი მოსწონთ. გუშინ კინოში **წავედით**, შემდეგ მალაზიეში **შევედით**. მთაწმინდაზეც **ავედით**, ქალაქბარეთაც **გავედით**.
- თეატრშიც იყავით?
- კი, თეატრში გუშინწინ ვიყავით და სახლში ძალიან გვიან **მოვედით**.
- როდის **მიდიან** შენი სტუმრები?
- ზეგ ახალქალაქში უნდა **ჩავიდნენ** ნათესავეებთან. ორ კვირაში კი ამერიკაში უნდა **წავიდნენ**.
- ძალიან დაკავებული ყოფილხარ.
- ჰო, დაკავებული ვარ.
- აი, ჩემი მეგობარი **მოვიდა**. კარგად იყავი.
- ნახვამდის. ოჯახი მომიკითხე.
- გმადლობ, შენც.

4. მოისმინეთ:

დიალოგები ტელეფონით:

- გამარჯობათ, ეკატერინეს სთხოვეთ!
- მე მგონი, სხვაგან მოხვდით.
- მაპატიეთ... რა ნომერია?
- 32-17-24. თქვენ რა ნომერზე რეკავთ?
- 32-18-14 მაპატიეთ, ეტყობა, ნომრის აკრეფა შემეშალა...

ბაკვეთილი 2

Dars 2

1. თავისუფალი დრო

რას აკეთებთ თავისუფალ დროს?

თავისუფალ დროს

მიყვარს
მომწონს

ტელეფონით ლაპარაკი.
დღიურების წერა.
თევზაობა.
სეირნობა.
წიგნის კითხვა.
ტელევიზორის ყურება.
მუსიკის მოსმენა.
ქსოვა.
კროსვორდების შევსება.
მოგზაურობა.
კარტის თამაში.
ხატვა.
ცურვა.
კინოში წასვლა.
ფეხბურთის თამაში.
მაღაზიებში სიარული.
ჭადრაკის თამაში.

ტელეფონით ვლაპარაკობ.
დღიურებს ვწერ.
ვთევზაობ.
ვსეირნობ.
წიგნს ვკითხულობ.
ტელევიზორს ვუყურებ.
მუსიკას ვუსმენ.
ვქსოვ.

ჭადრაკს ვთამაშობ.
კროსვორდებს ვაცხებ.
ვმოგზაურობ.
კარტს ვთამაშობ.
ვხატავ.
ვცურავ
კინოში დავდივარ.
მაღაზიებში დავდივარ.

ფეხბურთს ვთამაშობ.

დიალოგები ტელეფონით:

- უკაცრავად, ეს მერიაა?
- დიახ. ვინ გნებავთ?
- მე ბატონი დავითი მინდოდა.
- ბატონი დავითი ახლა გასულია, მოგვიანებით დარეკეთ.
- უკაცრავად.

2. ააგეთ ამ სქემის მიხედვით რამდენიმე თემა:

- I. როგორ ატარებთ თქვენ თავისუფალ დროს?
- II. როგორ ატარებენ თქვენი ოჯახის წევრები თავისუფალ დროს?
- III. როგორ ატარებენ თავისუფალ დროს თქვენი ნაცნობები?

სწორად გამოიყენეთ ზმნის პირიანი და უპირო ფორმები!

3. დიალოგი ტელეფონზე.

- ოჯახში როგორ ხართ?
- გმადლობთ, კარგად.
- თქვენი და როგორ არის?
- კარგადაა.
- სიძე ჩამოვიდა ესპანეთიდან?
- კი, ჩამოვიდა. იქ სამსახური არ ჰქონდა და წამოვიდა.
- მაზლი სად არის?
- მაზლი პორტუგალიაშია, იქ მუშაობს.
- მისი ცოლიც იქაა?
- არა, ჩემი რძალი აქაა. ბავშვებიც აქ არიან, სკოლაში სწავლობენ, ჩემი რძალი კი პედაგოგად მუშაობს სკოლაში.
- თქვენი მული?
- ჩემი მული თბილისშია გათხოვილი. იქ ოჯახთან ერთად ცხოვრობს.

დიალოგები ტელეფონით:

- ეს სკოლაა?
- დიახ. ვინ გინდათ?
- ქალბატონი ეკატერინე მინდოდა.
- ქალბატონი ეკატერინე ახლა გაკვეთილზეა. რა გადავცემ?
- გადავცით, რომ მისმა მეზობელმა მარიამმა დარეკა და აუცილებლად დამირეკოს.
- გადავცემ
- გმადლობთ!

- დედამთილ-მამამთილი თქვენთანაა?
- კი, ჩვენთან ცხოვრობენ.
- მოკითხვა გადაეცით.
- გმადლობთ, თქვენც მომიკითხეთ თქვენი ოჯახი.
- კარგად იყავით.
- კარგად.

5. მოისმინეთ:

დიალოგები ტელეფონით

- გამარჯობათ, ცნობათა ბიუროა?
- დიახ, 09 გისმენთ.
- თუ შეიძლება, მითხარით ვახტანგ მაღლაკელიძის ტელეფონის ნომერი.
- სად ცხოვრობს?
- მელიქიშვილის 12 ნომერში, ბინა 21.
- მოითმინეთ... ჩაიწერეთ: 99. 12. 34
- დიდი მადლობა.
- არაფრის, გენაცვალებ.

ბაკვეთილი 3

Dərs 3

1. ა) პირველი გაკვეთილიდან აირჩიეთ ფორმები. დააჯგუფეთ იქითა მიმართულების და აქეთა მიმართულების ზმნისწინიანი ფორმები ცალ-ცალკე.

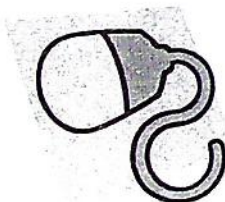
Birinci dərsdəki üsullrı seçin. O tərəfə olan istiqaməti və Bu tərəfə olan istiqaməti seçin fel önü olan formaları ayrı – ayrı seçin.

- ბ) რომელი ზმნისწინი აძლევს ამ ფორმებს აქეთა მიმართულების მნიშვნელობას?
Bu tərəf istiqamətini bildirən felin ön şakilçisi hansıdır?:

2. ინტერვიუ

- გამარჯობათ. ჩვენ ჟურნალისტები ვართ, ახალციხის რაიონულ რედაქციაში ვმუშაობთ. გვინდა თქვენი სტუმრების შესახებ წერილი დაეწეროს.
- ძალიან კარგი. მობრძანდით.
- როდის ჩამობრძანდით ამერიკიდან?
- ორი კვირაა აქ ვართ.
- სად ცხოვრობთ ამერიკაში?
- ქალაქ ჩიკაგოში.
- იქ მუშაობთ?
- კი, სამსახური გვაქვს მეც და ჩემ ქმარსაც.
- რამდენი ხანია საქართველოში არ ყოფილხართ?
- ორი წელია.
- ინგლისური აქ ისწავლეთ თუ ამერიკაში?
- აქ ვისწავლე. ამერიკაშიც გავაგრძელე სწავლა. ახლა კარგად ვლაპარაკობ ინგლისურად.
- კიდევ რომელ ენაზე ლაპარაკობთ?
- ვლაპარაკობ ქართულად, სომხურად, რუსულად, ინგლისურად. გერმანულიც ვიცი, მაგრამ გერმანულად კარგად ვერ ვლაპარაკობ.
- თქვენი შვილები?
- ჩემმა შვილებმა კარგად იციან ქართული, სომხური და ინგლისური. ისინი ამერიკულ სკოლაში სწავლობენ, ქართულად კი სახლში ვლაპარაკობთ.
- მოგწონთ ამერიკა?

დიალოგები ტელეფონით

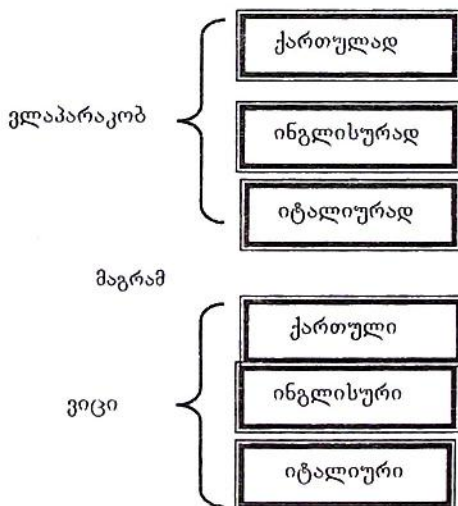
- გამარჯობათ, საერთაშორისო სადგურია?
- დიახ.
- თუ შეიძლება, მიიღეთ შეკვეთა.
- გისმენთ.
- ამერიკის შეერთებული შტატები, ქალაქი ნიუ-იორკი. ოლბონდ-ავენიუ, ნომერი 997 345 234.
- ახლავე დაგაკავშირებთ.
- გმადლობთ.

- კი, ამერიკა განვითარებული ქვეყანაა, მაგრამ იქ ცხოვრება ძნელია, თუ კარგი სამსახური არ გაქვს.
- ამერიკელებთან ურთიერთობა ადვილია?
- კი, საინტერესო ხალხია.
- როდის მიდიხართ ამერიკაში?
- ზაფხულში აქ დავისვენებთ, აგვისტოში კი წავალთ.
- კარგ დასვენებას გისურვებთ.
- გმადლობთ.
- კარგად ბრძანდებოდეთ.
- ნახვამდის.

3. დაიმახსოვრეთ:

4. მოისმინეთ:

დიალოგები ტელეფონით:

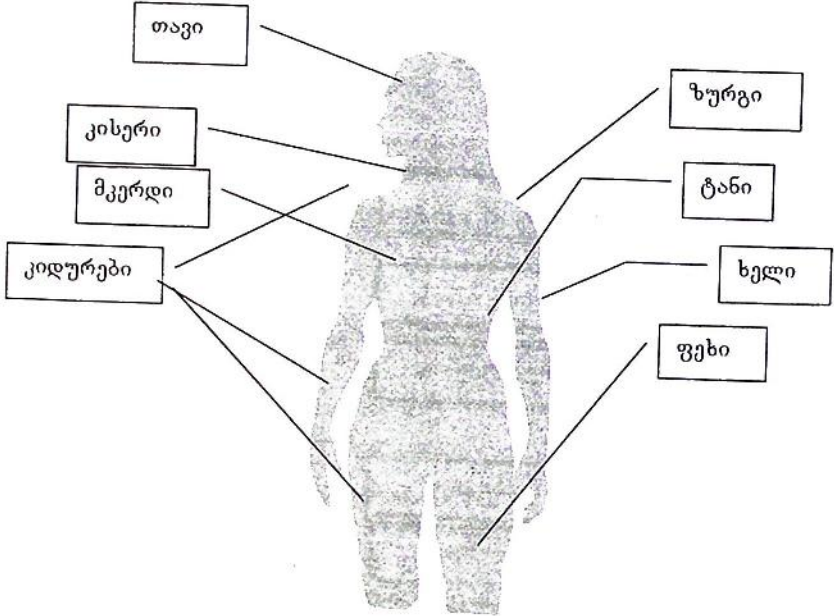
- გამარჯობათ, ბერიძის ბინაა?
- დიახ. ვინ გნებავთ?
- თუ შეიძლება, თქვენს მეზობელს - ოთარს სთხოვეთ.
- მოითმინეთ, ახლავე დავუძახებ.
- გმადლობთ, მაპატიეთ შეწუხებისათვის.
- არაფერია...ერთი წუთით...

თემა 16
Mövzu 16

ბაკვეთილი 1

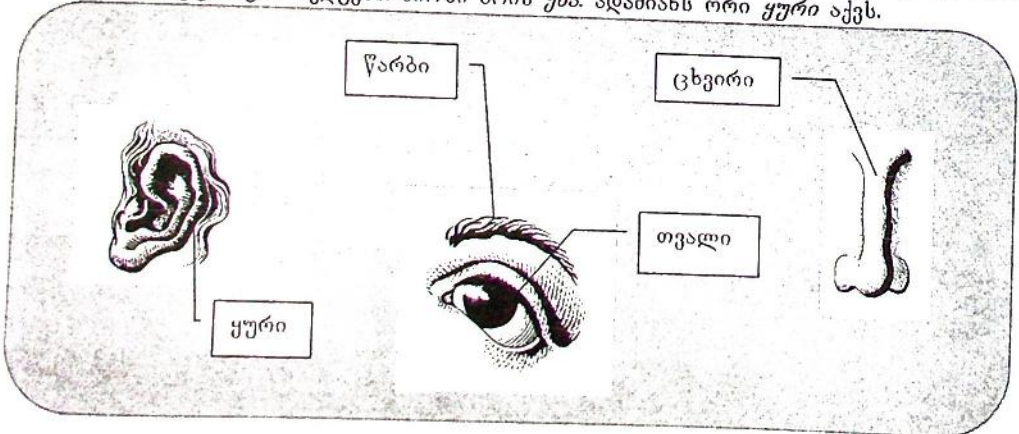
Dars 1

1.

2. ადამიანის ორგანიზმში შემდეგი ნაწილებისგან შედგება: თავი, ტანი და კიდურები. თავის უკანა ნაწილს ეწოდა ჰქვია, თავის წინა ნაწილი კი სახვა. სახის

ნაწილებია: შუბლი, წარბები, თვალეები, წამწამები, ღოჭები, ცხვირი, ნიკაპი, პირი. პირი ორი ტუჩისგან შედგება. პირში არის ენა. ადამიანს ორი ყური აქვს.

თავი ტანს უკავშირდება კისრით. კისრის წინა მხარეს ყელი ეწოდება.

კისრის შემდეგ მოდის მხრები. მხრებს ებმის ხელები. ხელი მთავრდება ხელის მტევნით. ხელის მტევანზე ადამიანს ხუთი თითი აქვს: ყველაზე მსხვილს ცერი ეწოდება, ყველაზე პატარა კი ნეკია. თითები მთავრდება ფრჩხილებით.

ადამიანის სხეულის წინა მხარეს მკერდი ჰქვია, უკანა მხარეს კი – ზურგი. კიდურებია ხელები და ფეხები. ხელები ზედა კიდურებია, ფეხები კი – ქვედა. ადამიანი ფეხებით დადის.

3. სინონიმები:

Sinonimlər:

ჰქვია – ეწოდება

მთავრდება – სრულდება

ანტონიმები:

antonimlər:

მსხვილი – წვრილი

ზედა – ქვედა.

სახე – კეფა

თავი მტკივა.

გული მაწუხებს.

მაღალი წნევა მაქვს.

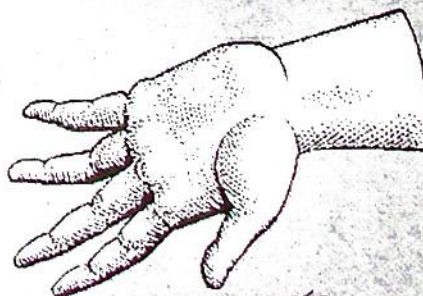
ხელის მტევანი:

ნეკი

არათითი

შუა თითი

საჩვენებელი თითი

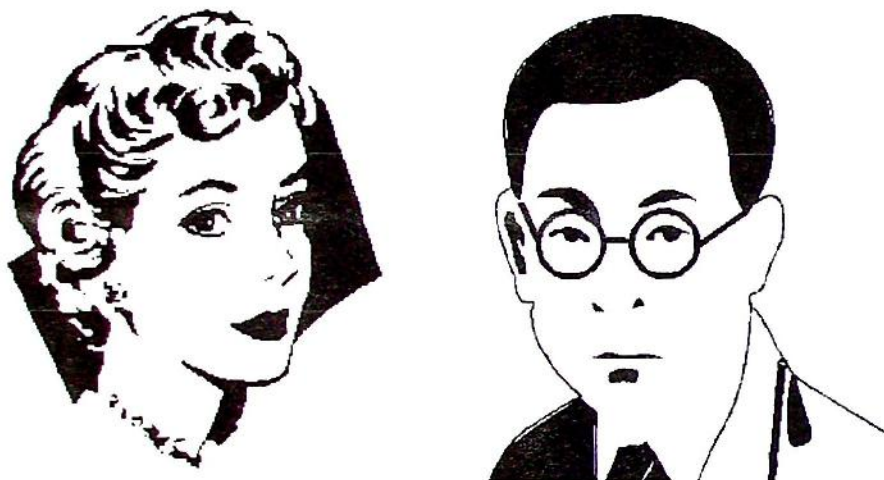

ცერი

ბაკვეთილი 2

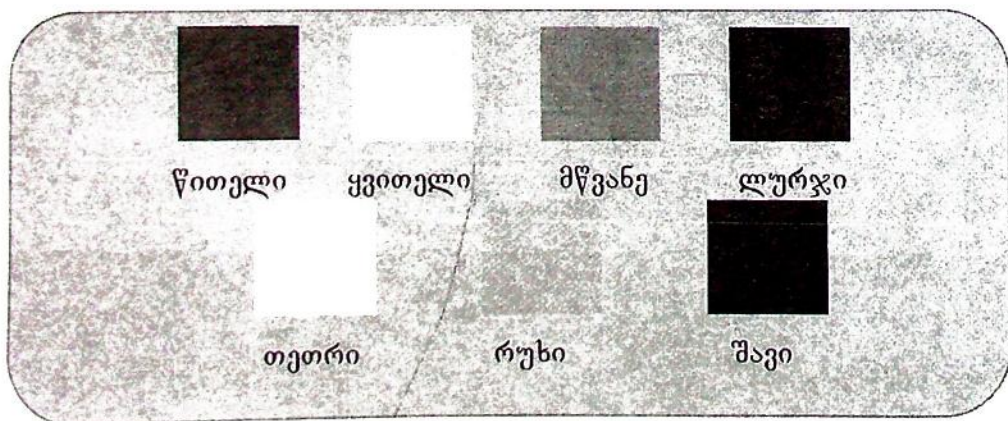
Dars 2

1.

ადამიანს თავზე *თმა* აქვს. თმა შეიძლება იყოს *სწორი, ხვეული, ხუჭუჭი*. თმა ძირითადად შემდეგი ფერებისაა: *ქერა, შავი, მოწითალო, წითელი*. თმა შეიძლება იყოს *გრძელი, მოკლე, აჭრილი, შეჭრილი*. თეთრ თმას *ჭაღარა* პქვია.

ზოგიერთი კაცი *წვერ-ულვაშს* ატარებს, *ზოგს* კი მხოლოდ *ულვაში* აქვს. ულვაში შეიძლება იყოს *პატარა* ან *დიდი*. *ზოგს წვერი* ბალიან უხდება. თვალები შეიძლება იყოს *ცისფერი, ლურჯი, მწვანე*.

სახის ფერი შეიძლება იყოს: თეთრი, შავგერემანი, შავი. ზოგჯერ ადამიანი გაფითრებულია. ეს სახის ბუნებრივი ფერი არაა. გაფითრებული ავადმყოფია, ჯანმრთელი ადამიანი კარგად გამოიყურება.

2. აღწერეთ თქვენი ნაცნობი, მეგობარი, ამხანაგი, ახლობელი, ნათესავი, ოჯახის წევრი. დაწერეთ საგარჯიშოების რეგულში და წაიკითხეთ საკლასო ოთახში.
Tanışınızı, dostunuzu, yoldaşınızı, qohumunuzu, ailə üzvünüzü təsvir edin.
Çalışma dəftərinizə yazın və sinifdə oxuyun.

ანტონიმები:

ჯანმრთელი – ავადმყოფი.

3. მოისმინეთ:

ვარდისფერი

ყავისფერი

იისფერი

ნარინჯისფერი

ცისფერი

შინდისფერი

ბაკმეთილი 3

Dars 3

1. იაკობ გოგებაშვილი

ჩხუბი ადამიანის სხეულის ნაწილებისა

ერთხელ ადამიანის სხეულის ნაწილებმა ჩხუბი დაიწყეს. ფეხებმა თქვეს:

– აღარ გვინდა თქვენი ტარება. თქვენ თვითონ იარეთ!

ხელებმა წამოიძახეს:

– აღარ გვინდა ამდენი მუშაობა თქვენთვის! თქვენ თვითონ იმუშავეთ!

პირმა წაიბუტბუტა:

– აღარ მინდა თქვენთვის საჭმლის დეჭვა! თქვენ თვითონ ჭამეთ!

თვალები ამბობდნენ:

– აღარ გვინდა თქვენი ამდენი დარაჯობა!

ყურებმაც ხელი აიღეს სმენაზე.

ასე წაიჩხუბნენ ადამიანის სხეულის ნაწილები და შეწყვიტეს ერთმანეთის სამსახური. მაგრამ სხეულის ყველა ნაწილი დასუსტდა, სხეული გახდა და სიკვდილზე მიდგა. მაშინ მიხვდნენ ნაწილები, რომ ჩხუბით ისინი ერთმანეთს დაღუპავდნენ. ისევ შერიგდნენ, დაიწყეს ერთმანეთის დახმარება და სხეული ისევ საღი და ღონიერი შეიქნა.

ანტონიმები:

ღონიერი – სუსტი

2. წაიკითხეთ ეს მოთხრობა და დაწერეთ მისი შინაარსი.

Hekayəni oxuyun və məzmununu yazın.

3. შეარჩიეთ უცხო სიტყვები და გაარჩიეთ მასწავლებელთან ერთად.

[

Yeni sözləri seçin və müəllimlə birlikdə təhlil edin.

ჯანსაღი

ავადმყოფი

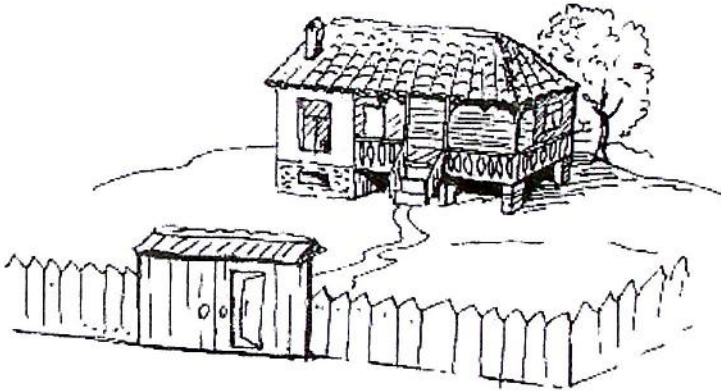

თემა 17

Mövzu 17

ბაკჲეთილი 1

Dərs 1

1. გაზაფხულზე ქალაქი ლამაზია, მაგრამ სოფელი განსაკუთრებით ლამაზია, ულამაზესია. ამ გაზაფხულზე ჩემს მეგობართან ერთად სოფელში წავედი პაპასთან და ბებიასთან.

პაპა და ბებია ახალციხის რაიონის ერთ პატარა და ლამაზ სოფელში ცხოვრობენ. მათ კარგი მეურნეობა აქვთ: ყანა, ხეხილის ბაღი, ვენახი, რომელსაც პაპა უელის და კარგი ბოსტანი, სადაც ბებია მუშაობს ხოლმე.

ჭიშკარი

ვენახი

ბოსტანი

ღობე

ყანა

გიორგი ჩემი მეგობარია. იგი *თბილისელია*, ჩემთან ერთად სწავლობს. გიორგი *მესხეთში*, საქართველოს ულამაზეს *კუთხეში*, არასოდეს ყოფილა. მას ძალიან მოეწონა *იქაურობა*, განსაკუთრებით კი ჩვენი სოფელი.

ბებია და პაპა *გახარებულები* იყვნენ ჩვენი მისვლით.

პაპას დიდი *ორსართულიანი* სახლი აქვს. პირველ *სართულზე* ერთი *ოთახი* და *მარანი*, მეორე *სართულზე* კი ხუთი *ოთახი* – სამი *საძინებელი*, ერთი *სასტუმრო ოთახი* და ერთიც *კაბინეტი* ჩემთვის. როცა მივდივარ, ამ ოთახში ვიძინებ ხოლმე. აქ წიგნის *თაროები* და ბევრი წიგნია. მე კითხვა ძალიან მიყვარს. ეს იცის პაპამ და ეს ოთახი ჩემთვის *მოაწყო*.

სახლს წინ დიდი *ეზო* აქვს.

ეზოში ხილის ხეებია. სახლის უკან ვენახია, სახლის გვერდით კი ბოსტანია. სახლს წინა *მხარეს* კიბე აქვს. კიბით *აივანზე* აღიხარ. *ზაფხულობით* ჩემი ბიძაშვილები და მამიდაშვილები *აივანზე* *ვიკრიბებით* და დიდხანს *ესაუბრობთ*, *ეხუმრობთ*, *ვიცინით*, *ეთამაშობთ*.

გიორგიმ ერთ-ერთ საძინებელში დაიძინა. აქ დგას ორი *საწოლი*, *კარადა*, *პატარა* მაგიდა, სამი *სკამი* და ერთი *საეარძელი*. ოთახი *ნათელია*. აქვს ორი *ფანჯარა*, *კარებთან* კი *სარკეა* დაკიდებული.

მე ძალიან მიყვარს პაპაჩემის სოფელი და ჩვენი სახლი. პაპას ძალიან კარგი მეზობლები ჰყავს. მეც სოფელში ბევრი ამხანაგი, მეგობარი, ნაცნობი და ახლობელი მყავს. ჩვენ მათაც ვესტუმრეთ.

- ტექსტში მოცემული ახალი სიტყვების გამოყენებით აღწერეთ თქვენი სახლი, ეზო, მეურნეობა.

Matnda verilmiş yeni sözlərdən istifadə etməklə evinizi, həyatınızı təsərrüfatınızı fəsvir edin.

კიბე

კარები

აივანი

საკვამური

3.

მეურნეობა

4. მოისმინეთ:

შეადგინეთ წინადადებები ამ სიტყვების გამოყენებით:

ყანა

ხეხილის ბალი

ვენახი

ბოსტანი

მეურნეობა

სოფელი

სახლი

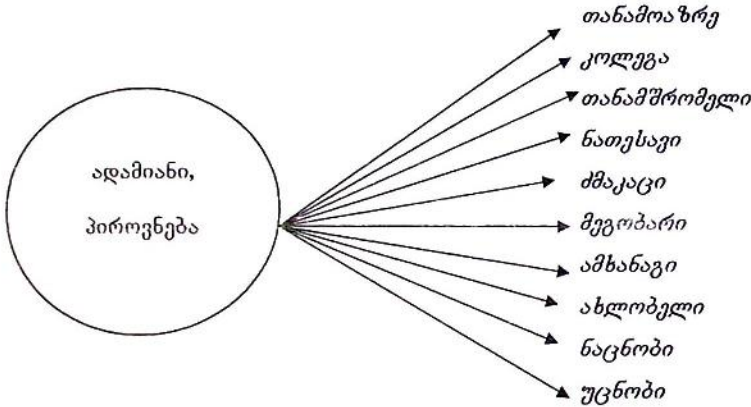
ეზო

ბაკვეთილი 2

Dərs 2

1. გაეიმეოროთ და დავაშატოთ:
Təkrar və əlavə edək.

2. თვალი გადააგლეთ თქვენს წრეს და ამ სიტყვების გამოყენებით შეადგინეთ წინადადებები. გაესაუბრეთ ერთმანეთს.

Ətrafınıza nəzər salın və bu sözlərin vasitəsi ilə. Cümlələr qurun.

3. ჩემს ამხანაბთან

ჩვენს სოფელში ბევრი ჩვენი ნათესავი და ახლობელი ცხოვრობს, მაგრამ მე ყველას არ ვიცნობ. ზოგი ჩემთვის უცნობია, ბევრი კი ნაცნობია. სოფელში მე ბევრი ამხანაგი მყავს. მე და გიორგი ჩემი ბავშვობის მეგობარს ვესტუმრეთ. მას ძალიან გაუხარდა ჩვენი სტუმრობა.

ისაუბრაი:

სკოლის	მეგობარი	ერთგული
ეზოს		უერთგულესი
ბაღის		კარგი
ბავშვობის		უახლოესი

ჩემი ამხანაგის პაპა პაპაჩემის თანამშრომელი იყო. ისინი სკოლაში ერთად მუშაობდნენ, კოლეგები იყვნენ. ახლა კი *პენსიაზე* არიან, მაგრამ თანამოაზრეები ხშირად *ხვდებიან* ერთმანეთს.

მათ *აგურის* ორსართულიანი სახლი აქვთ. პირველ სართულზე სასტუმრო და სასადილო ოთახებია, მეორე სართულზე კი – საძინებლები. სასტუმრო ოთახში *ტელევიზორი* დგას. ტელევიზორის წინ *ტახტი*, ორი *საეარძელი* და *ჟურნალების მაგიდა*. სასადილო ოთახში კი დიდი მაგიდაა. ამ მაგიდის ირგვლივ ექვსი სკამი დგას. იქვე *ჭურჭლის კარადა*. ამ მაგიდაზე ვისადილეთ. ჩემმა ამხანაგმა ბევრი *სადღევრძელო* თქვა.

4. აღწერეთ თქვენი ან თქვენი ნაცნობის სახლი (ბინა).

Öz və ya tanışınızın evini təsvir edin.

5. სინონიმები:

ტახტი - დივანი

5. მოისმინეთ:

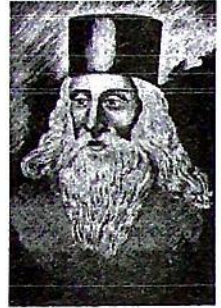
აღწერეთ ოთახი:

ბაკვეთილი 3

Dars 3

1. იგავ-არაკი მცირე ზომის პროზაული ნაწარმოებია, რომელშიც გადმოცემულია პატარა ამბავი და მისით მოწოდებულია დიდი სიბრძნე. წაიკითხეთ სულხან-საბა ორბელიანის იგავ-არაკი და იმსჯელეთ მის შესახებ.

Təmsillər xırda ölcüli əsərlərdir. Onda balaca hadisə təsvir olunur, lakin müdrik fikir var. S.S.Orbelianinin təmsillərini oxuyun və təhlil edin.

სულხან საბა ორბელიანი ცხოვრობდა მე-17-მე-18 საუკუნეებში (1658-1725). მან დაწერა იგავ-არაკების კრებული „სიბრძნე სიცრუისა“.

Sulxan Saba Orbeliani XVII-XVIII əsrlərdə yaşayıb-yaratmışdır. (1658-1725) O "yalanın müdrikliyi" adlı təmsillər məcmuəsini yazmışdır.

2. სულხან-საბა ორბელიანი

უტკბესი და უმწარესი

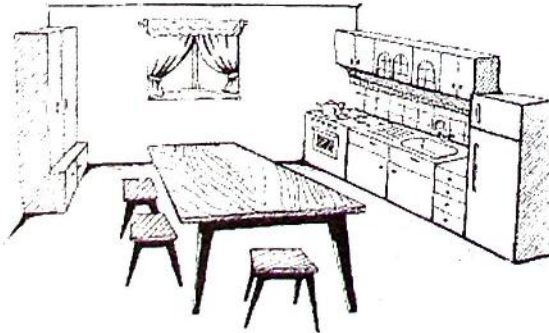

ერთმა მეფემ თავის ვეზირს უთხრა:

- წადი და ისეთი საჭმელი მომიტანე, რომ მიწაზე იმაზე უტკბესი არაფერი იყოსო. წავიდა ვეზირი და ენა მიუტანა, შეწვა და აჭამა. მეფეს მოეწონა. ცოტა ხნის შემდეგ ისევ უბრძანა:

- ახლა წადი და ისეთი რამე მომიტანე, ქვეყანაზე იმაზე უმწარესი არაფერი იყოსო. წავიდა ვეზირი, ისევ ენა იყიდა და მოუტანა. მეფემ ჰკითხა:

აღწერეთ სამზარეულო:

- მწარე გთხოვე - ენა მომიტანე, ტკბილი გთხოვე და ისევ ენა რატომ მომიტანეო? ვეზირმა უთხრა:
- არც ენაზე უტკბესია ქვეყანაზე რამე და არც ენაზე უმწარესიო.

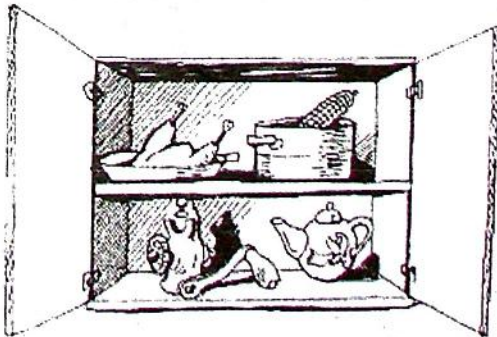
3. უპასუხეთ კითხვებს:

- რა ფორმებია უტკბესი და უმწარესი? რომელი ზედსართაგებისგანაა ნაწარმოები?
 Մի փրին və ռո აცი „, hansı növdür? Hansı sifətlərdən əmələ gəlmişdir.
- რა მნიშვნელობითაა გამოყენებული იგავ-არაკში სიტყვა ენა?
 Təmsildə dil hansı mənada verilmişdir?
- თქვენი აზრით, როგორი ადამიანი იყო ვეზირი? გამოიყენეთ ზედსართავი სახელები – ჭკვიანი, გონიერი... ეს ზედსართაგები სინონიმებია.
 Vəzir necə bir adam idi. Ağıllı, zəkali sifətlərindən istifadə edin. Bu sifətlər sinonimlərdir.
- რა სიბრძნეა ამ არაკით გადმოცემული?
 Bu təmsildə hansı müdrik fikir ifadə edilmişdir.

4. ისწავლეთ არაკი, მოჰყევით და დაწერეთ მისი შინაარსი.
 Təmsili öyrənin, məzmununu söyləyin və yazın.

ისაუბრეთ:

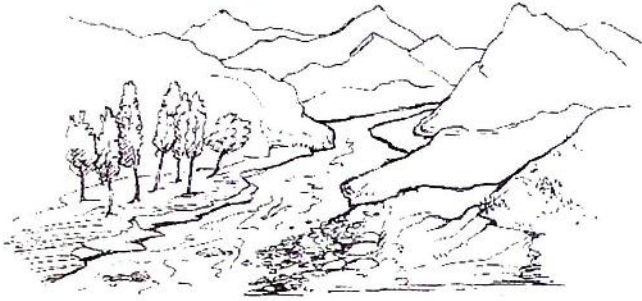
თემა 18

Mövzu 18

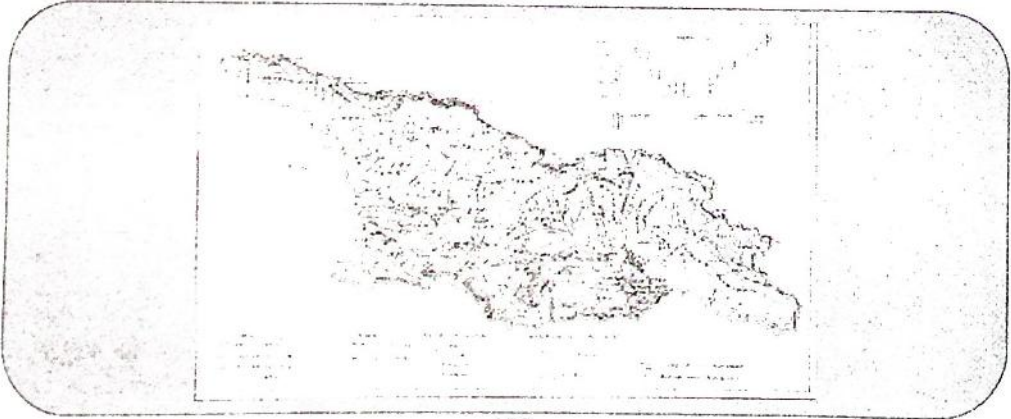
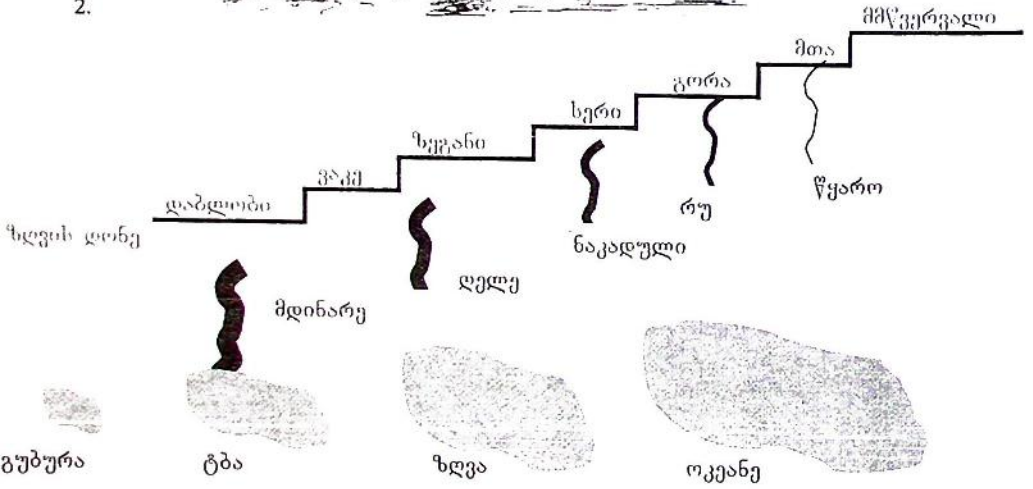
ბაკვეთილი 1

Dars 1

1.

2.

3. ჩვენი სოფელი

მე და ჩემი მეგობარი გიორგი სოფელში ერთი კვირა დავრჩით. ჩვენ მთელი სოფელი და მისი შემოგარენი დავათვალიერეთ. სოფლიდან შორს მთა ჩანს. მთის მწვერვალზე ზამთარ-ზაფხულ ყინულია. სოფელში სახნავე-სათესი მიწა ცოტაა, ვენახი და ყანა დაბლობში აქვთ. სოფლის ცენტრი ვაკეა, თვითონ სოფელი კი მთაზეა, ზღვის დონიდან 900 მეტრზე.

სოფლიდან ორ კილომეტრში დიდი მდინარე ჩამოდის. სოფელში რამდენიმე წყაროა. სოფელს ორ ნაწილად ჰყოფს პატარა დელე, რომელიც მდინარეს უერთდება. ეს დელე მდინარის ერთ-ერთი შენაკადია. დელე ღრმა ხევში მიდის და მდინარის ვიწრო ხეობას ერთვის. მდინარეც და დელეც მთიდან ეშვება და ზოგ ადგილას რამდენიმე ჩანჩქერია. მდინარეზე უფრო დიდი ჩანჩქერებია. ჩვენ დელეშიც ვიყავით და მდინარეზეც, ჩანჩქერები ვნახეთ. გიორგის ძალიან მოეწონა ჩვენი სოფლის ბუნება.

ჩემს სოფელს და მეორე სოფელს მდინარე ჰყოფს. ამ მდინარეზე ორი ხილია. სოფლის ზემოთ ტყეა. ტყის ზემოთ კი კლდეებია. მე და ჩემი მეგობარი ტყეშიც ვიყავით.

4. ზამთარ-ზაფხულ = სულ, მუდამ.

სულ, მუდამ – სინონიმებია;

სინონიმებია აგრეთვე: უმართება – ერთვის

5. აღწერეთ თქვენთვის ნაცნობი რომელიმე ადგილი ახალი სიტყვების გამოყენებით.

Yeni sözlərdən istifadə etməklə hər hansı bir yeri təsvir edin.

ნიადაგი:

უხვმოსავლიანი – ნოყიერი

მცირემოსავლიანი – მწიფი

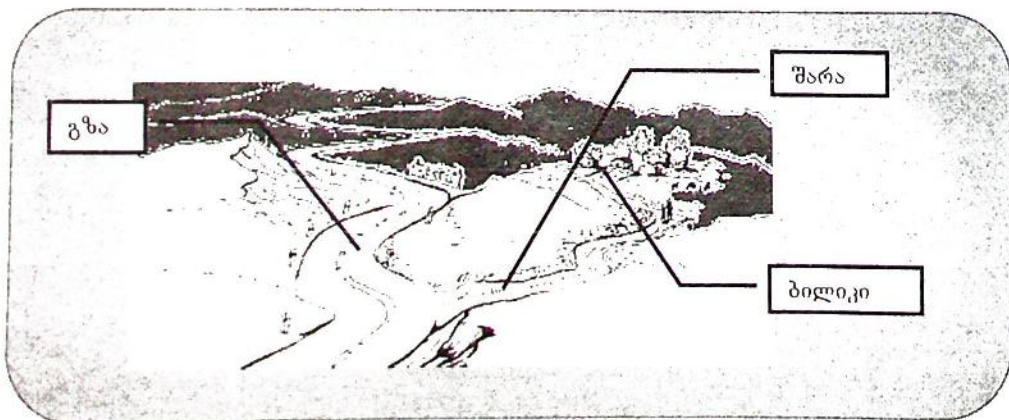
ბაკვეთილი 2

Dars 2

1. დიალოგი:

- გამარჯობა, რა კარგია, რომ გნახე!
- გამარჯობა. მეც მიხარია, რომ შეგხვდი. როგორ ხარ?
- კარგად, არა გვიშავს, თქვენ?
- ჩვენც კარგად. როდის გადიხართ ქალაქიდან?
- ალბათ ერთ კვირაში.
- ზაფხულში სად დაისვენებთ?
- ალბათ ჯერ მთაში, შემდეგ კი ზღვაზე წავალთ.
- მთაში სად?
- ჩვენს სოფელში. სოფელი გვაქვს მესხეთში, მთიანი სოფელია. ბავშვებისთვის მთის ჰაერი ძალიან სასარგებლოა.
- სოფელში მდინარე არის?
- მდინარე ცოტა შორსაა, მაგრამ სოფელში პატარა ღელე ჩამოდის. იქ ბავშვები მიდიან და ბანაობენ. არც გვეშინია... წყალი ცივია, ღელე კი მთისაა და ჩქარია. ერთ ადგილას ჩანჩქერია. წყალი დიდი სიმაღლიდან ჩამოდის და ძალიან ღამაზია.
- ზღვაზე როდის წახვალთ?
- აგვისტოს მეორე ნახევარში.
- სად?

- ვფიქრობთ, ან ბათუმში, ან ქობულეთში. ბათუმში ნათესავეები გვყავს, ქობულეთში კი ბინას ვკირაობთ ხოლმე. ორი კვირა დავგრჩებით. ზღვა ძალიან მიყვარს. თქვენ სად მიდიხართ ამ ზაფხულს?
- მეგობართან ვართ დაპატიუებული თიანეთში. იქ ახლოს სიონის წყალსაცავია, ირგვლივ კი ტყეა და ძალიან კარგი დასასვენებელი ადგილია.
- ძალიან კარგი.
- ახლა კი ჩემი ავტობუსი მოვიდა, მეჩქარება. ალბათ კიდევ გნახავთ.
- კარგად იყავი.

სინონიმებია:

ისევე – კიდევე

2. ლექსიკა Leksika

შეიძლება სახელს დაერთოს რაიმე მაწარმოებელი და მისგან სხვა სიტყვა მივიღოთ. ქართულში ასეთი სიტყვა ბევრია. მათი გაგებისა და დამახსოვრებისათვის კარგია ვიცოდეთ ამ სიტყვის შედგენილობა: ძირეული სიტყვის მნიშვნელობას ერთვის მაწარმოებელი აფიქსის მნიშვნელობა და მათი შეერთებით ვიღებთ ახალი მნიშვნელობის სიტყვას. ერთ-ერთი ასეთი მაწარმოებელია –იან სუფიქსი, რომელიც გამოხატავს ძირეული სიტყვით აღნიშნული საგნის ქონას ან ყოლას. მაგალითად:

Sözə hər hansı bir sözdüzəldici şəkilçi əlavə etməklə yeni bir söz alınır. Gürcü dilində belə sözlər çoxdur. Onları yadda saxlamaq üçün onun quruluşunu öyrənmək lazımdır. Sözüün kökünə sözdüzəldici şəkilçi əlavə edilir və onların birləşməsi ilə yeni söz düzəlir. Belə şəkilçilərdən biri-ian-şəkilçisidir. Bu şəkilçi əşyanın olmasını bildirir. Məsələn.

სერპანტინი
(მიხვეულ-მოხვეული გზა)

მოსახვევი

შვილ-ი → შვილ-იან-ი

მთა → მთ-იან-ი

ბავშვი-ი → ბავშვი-იან-ი

ახალი სიტყვის საწარმოებლად გამოიყენება სუფიქსები, პრეფიქსები ან პრეფიქსი და სუფიქსი ერთად.

სუფიქსი ხმოვანს შეიცავს და ის ისევე მოქმედებს ფუძეზე, როგორც ბრუნვისა და რიცხვის ნიშნები (იხ. თემა XI). ასე რომ, ფუძე შეიძლება უცვლელი დარჩეს, დაიკარგოს ფუძიდან ხმოვანი (მტერ-ი → მტრ-იან-ი - კუმშვადი ფუძე), ანდა ბოლოში მოეკვეცოს ხმოვანი (მთა → მთ-იან-ი - კვეცადი ფუძე).

Yeni sözlər düzəltmək üçün şəkilçilərdən istifadə edilir. Kökə sait şəkilçi də təsir edir. Halanma zamanı bəzən kök dəyişmir. Bəzən kökdən sait səs ixtisar olunur ((მტერ-ი → მტრ-იან-ი), bəzən kökün son sait səsi düşür (მთა → მთ-იან-ი)..

4. დავალბა: დაურთეთ ჩამოთვლილ სიტყვებს იან სუფიქსი და თქვენ თვითონ ახსენით მიღებული სიტყვის მნიშვნელობა:

უცვლელი ფუძეები:
ცოლ-ი

საპონ-ი (საპნ)

ქუდ-ი

კვეცადი ფუძეები:

მარილ-ი

თმა (თმ)

კუმშვადი ფუძეები:

ტყე (ტყ)

ფოთოლ-ი (ფოთლ)

მანქანა (მანქან)

წყალ-ი (წყლ)

5. სამშობლო არის ის ქვეყანა, სადაც დაიბადეთ, გაიზარდეთ, სადაც ჩვენი მშობლები და ნათესავეები ცხოვრობენ.

მამული და სამშობლო სინონიმებია.

დაეუკვირდეთ სიტყვა სამშობლოს წარმომავლობას:

Vatən sözüünə diqqət edək:

დედა და მამა მშობლებია.

დედა – მშობელი

მამა – მშობელი

მშობლები

სა-მშობლო

ა. რა მოუვიდა ძირს?

ბ. როგორ ფიქრობთ, რატომ?

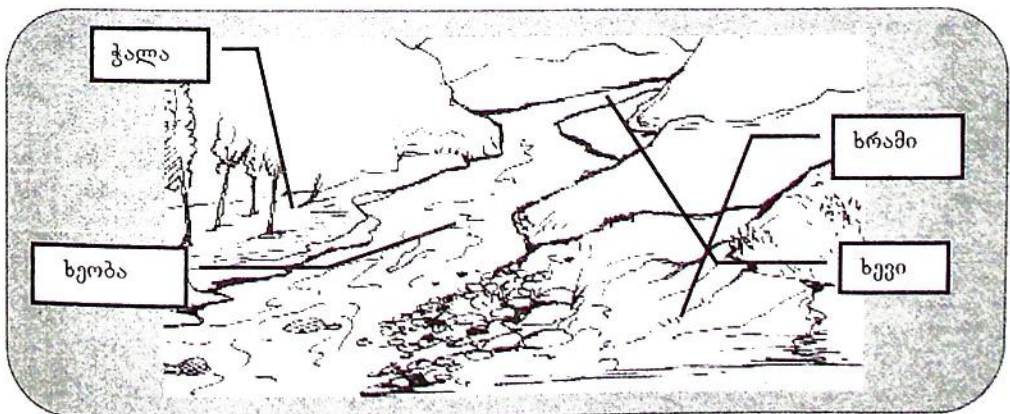
გ. რა არის ამ სიტყვის ძირი?

დ. რა ერთვის ამ ძირს?

ე. რის შეშვეობით ვდებულობთ ერთი სიტყვიდან მეორე სიტყვას?

ვ. შეადარეთ ძირეული და მისგან ნაწარმოები სიტყვები ერთმანეთს. რა კავშირია მათ შორის მნიშვნელობის თვალსაზრისით?

სა – ლ, სა – ე რეფიქს-სუფიქსი დანიშნულების სახელებს აწარმოებს არსებითი სახელებისგან. ამ მაწარმოებლებით მიღებული ფორმა გვიჩვენებს, რომ ეს სახელი ძირითად გამოხატული საგნისთვისაა განკუთვნილი:

სა - ე
 კაბა → სა-კაბ-ე
 ჩოხა → სა-ჩოხ-ე
 ყინულ-ი → სა-ყინულ-ე

სა - ო
 ექიმ-ი → სა-ექიმ-ო
 სადილ-ი → სა-სადილ-ო
 სურსათ-ი → სა-სურსათ-ო

7. დაგალება:

სა - ე

სიმინდ-ი
 ღორ-ი
 ქათამ-ი

სა - ო

ხიფათ-ი
 მაგალით-ი
 ბავშვ-ი

დაურთეთ ამ სახელებს
 სა - ე, სა - ო მაწარმოებლები და
 თავადვე ახსენით, რა
 მნიშვნელობის სიტყვები მიიღეთ.

8. გაიხსენეთ ადამიანისა და საკვების წარმომავლობის აღმნიშვნელი სახელები. გამოყავით ის პრეფიქსები და სუფიქსები, რომლებითაც ძირეული სიტყვებისგან იწარმოებიან ეს სიტყვები.

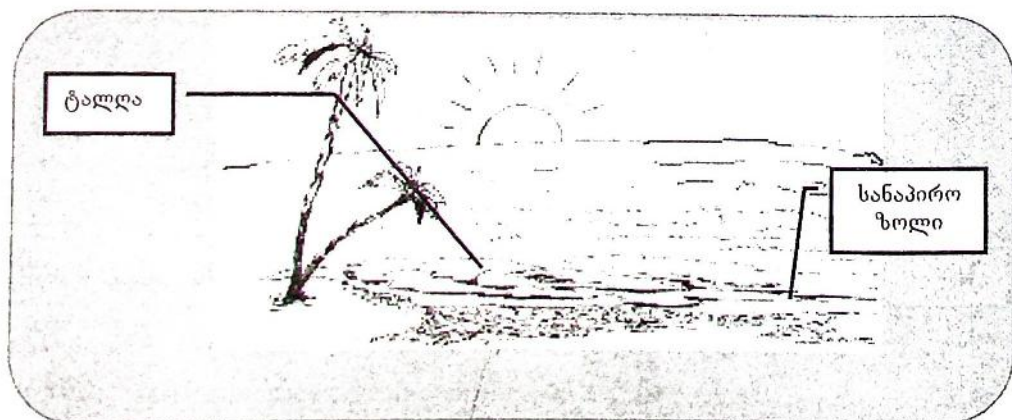
Әңғауа уа insan adları bildiren isimleri yadınıza salın. Şakilçileri ayırın.

9. ლექსიკის სამარჯობო. Leksikaya aid çalışma.

გამოიცანით ის ქართული სიტყვები (სათანადო ფორმით), რომელთა დახასიათებასაც ქვემოთ ვთავაზობთ:

Hal şkilçileri əsasında gürcü sözlərini tapın Aşağda verilmişlər.

I.	რით დავედივართ?	XII.	რა პქვია ოთახს, საღაც გეძინავს?
II.	რით ვლაპარაკობთ?	XIII.	რა პქვია ოთახს, საღაც ვსადილობთ?
III.	რით ვხედავთ?	XIV.	რა პქვია ოთახს, საღაც ვწერთ ან ვკითხულობთ?
IV.	რას ვწერთ მეგობარს?	XV.	რაზე ვზივართ?
V.	რას ვჭამთ?	XVI.	რაზე ვსადილობთ?
VI.	რას ვსვამთ?	XVII.	როდის იწყება სწავლა?
VII.	როდის ცხელა?	XVIII.	როდის სრულდება სწავლა?
VIII.	როდის ცივა?		
IX.	როდის გრილა?		
X.	როდის თბილა?		
XI.	რა პქვია შენობას, საღაც ვცხოვრობთ?		

მზის ამოსვლა

მზის ჩასვლა

ბაკვეთილი 3

Dars 3

1. აკაკი წერეთელი ცნობილი და ქართველებისათვის უსაყვარლესი პოეტია. მას მხოლოდ სახელით მოიხსენიებენ საქართველოში. მისი ლექსები ყველამ ზეპირად იცის და მათზე სიმღერები იწერება. ცნობილი ქართული სიმღერის - „სულიკოს“ ტექსტიც აკაკი წერეთლის კალამს ეკუთვნის. აკაკი გამორჩეული იუმორის ნიჭითაც ყოფილა დაჯილდოებული. თავის დროზე მეტად გავრცელებული იყო მისი მოსწრებული გამონათქვამები, ნაკვესები, ოხუნჯობანი, რომლებიც შემდგომ შეკრიბეს და რამდენჯერმე წიგნადაც გამოსცეს.

აკაკი და უცნობი

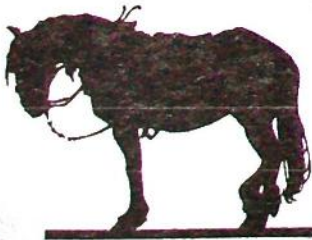
ერთხელ აკაკი სადგურიდან სოფელში ეტლით წავიდა. მეეტლემ სხვა მგზავრიც წაიყვანა, რომელიც აკაკის გვერდით დაჯდა. მას აკაკი არასოდეს არ ენახა. მგზავრმა მოინდომა აკაკის გართობა და ზეპირად თქვა მგოსნის რამდენიმე ლექსი, თან დააყოლა: ეს ლექსები სულ ჩემიაო.

აკაკის ძალიან გაუკვირდა და პკითხა:

- ეს ლექსები ხომ აკაკისააო?

- დიახ, ბატონო! აკაკი წერეთელიც მე გახლავარო! - ამყად თქვა მატყუარამ და

ბადააღბილების საშუალებები:

ცხენი

ველოსიპედი

ურემი

ისევ გააგრძელა ლექსების თქმა.

აკაკი გაოცდა, მაგრამ არაფერი არ თქვა.

ცოტა ხნის შემდეგ „ცრუ აკაკიმ“ ეტლი გააჩერა და აკაკის დაემშვიდობა, თან ვინაობა ჰკითხა.

- მე რა მოგახსენოთ, აქამდე აკაკი წერეთელი ვიყავი და ახლა კი აღარ ვიცი, ვინა ვარო! - ღიმილით მიუგო აკაკიმ.

2. უპასუხეთ კითხვებს:

- I. როგორი პოეტი ყოფილა აკაკი? გამოიყენეთ ამ ანტონიმებიდან ერთ-ერთი: ცნობილი, უცნობი.
- II. რას ნიშნავს ის, რომ ახალგაზრდა არ იცნობდა აკაკის, მაგრამ მისი ლექსები ზეპირად იცოდა. პასუხი შეარჩიეთ სიტყვებიდან: ბამონდენილი, ნაცნობი, უცნობი, კარბი, უსაყვარლესი...
- III. რა ჩანს აკაკის პასუხში? შეარჩიეთ სიტყვებიდან: არ მოეწონა, ბაბრაზა, გაუხარდა, მოეწონა...

სინონიმები:

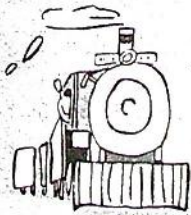
- პოეტი - მგოსანი
- მატყუარა - ცრუ
- უპასუხო - მიუბო
- გაოცდა - გაუკვირდა

ანტონიმები:

- ცნობილი - უცნობი
- გაუხარდა - ბაბრაზა

ბადაბდილების საშუალებები: Yerkeçirma imkanlari.

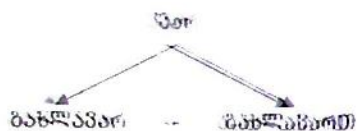
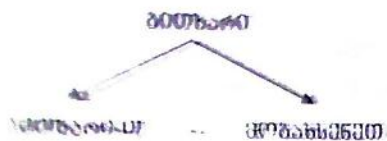

მატარებელი

თვითმფრინავი

მე-მესამე კლასში. Nozakatli forma.

3. მთხუეფით და დარწერეთ ამ ტუქსტის შინაარსი.

Mətnin məzmununu söyləyin və yazın

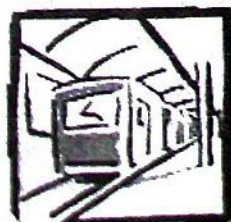
4. შეადგინეთ წინადადებები აბალი სიტყუების გამოყენებით.

Yeni sözlərin vasitəsi ilə cümlələr qurun.

Verkeçirma imkanlari.

ბუბტობუბ

მუბტრო

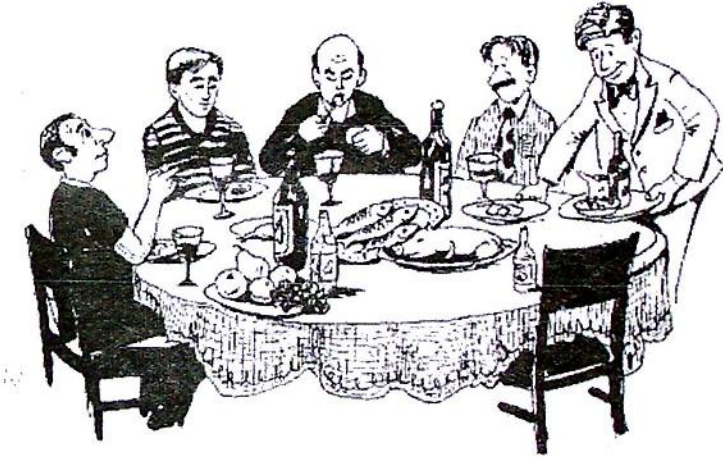
თემა 19

Mövzu 19

ბაკჰეტილი 1

Dərs 1

1. ქართული სუფრა. Gürcü süfrəsi

ქართველებს ღამაში *სუფრა* უყვართ. სუფრა ყოველთვის *უხვია* – *ნაირნაირი კერძებით გაწყობილი*.

მაგიდაზე *ჯერ* დაალაგებენ *ჭურჭელს*: თევშებს, დანა-ჩანგალს და ჭიქებს. შემდეგ აუცილებლად მარილს და პურს, რაც, ქართველების *აზრით*, *მთავარია*,

რადგან ლხინის სუფრას ქართულად *პურმარილი* ჰქვია – ასე ამბობენ: „კარგი პურმარილი ჰქონდა“, ანუ კარგი სუფრა გაშალაო.

სუფრაზე საჭმელი და კერძები ბევრი შემოაქვთ. ჯერ ცივი კერძები – *სალათები, საცივი, სოკო, თევზი, ყველი, მოხარშული და შემწვარი ხორცი, მუავე, მწვანილი*. შემდეგ კი შემოაქვთ ცხელი კერძები – ჯერ აუცილებლად *ხაჭაპური*, მერე კი *ხორციანი კერძები*.

სუფრაზე აუცილებელია ქართული ღვინო. განსაკუთრებით კარგი სასმელია კახური ღვინო. სხვა სასმელები კი *შერჩევითაა*.

ქართული ლხინი დიდხანს გრძელდება. ბოლოს დესერტი შემოაქვთ – ხილი, ტკბილეული და ცხელი სასმელი – ჩაი ან ყავა.

ქართულ სუფრას თავისი წესი აქვს. სუფრა *თამადას* მიჰყავს. იგი *არჩეულია*.

3. ქართული კერძები

I. ცხელი კერძები:

ჩაქაფული – ცხვრის ხორცისგან გაკეთებული *წვნიანი* კერძი *ტყემლით*.

ხაშლამა – მოხარშული ძროხის ხორცი მწვანილით.

ყაურმა – *შიგნეულობისგან დამზადებული* წვნიანი.

მწვადი – *შამფურზე* შემწვარი ხორცი.

ხინკალი – *ცომში* გახვეული და ისე მოხარშული ხორცი.

ღოში – მოხარშული სიმინდის *ფქვილისგან* გაკეთებული კერძი.

ხაჭაპური – ყველი, ცომში გახვეული და *გამომცხვარი*.

ჩაქაფული

მწვადი

ხაჭაპური

ხინკალი

II. ცივი კერძები

საცივი – მოხარშული ქათამი *ნიგეზის* წყენით. *იჭმევა* ცივად. ძალიან გემრიელია.

კუჭმაჭი – მოხარშული შიგნეულობა *ნიგეზითა* და *სუნელებით*.

ფხალი – სხვადასხვა სახის *ნიგეზიანი* ბოსტნეული.

ბაჟე – ნიგეზიანი საწებელია.

მჭადი – გამომცხვარი სიმინდის ფქვილი.

სასმელი

არაყი
 წყალი
 ღვინო
 ლიმონათი
 მინერალური წყალი
 ღუდი
 კონიაკი
 ლიქიორი
 შამპანური

კერძები

ხაჭაპური	მუავე
ყველი	მჭადი
თევზი	მწვადი
ფხალი	საცივი
სოკო	ბაჟე
კუჭმაჭი	სალათი
მწვადი	ხაშლაძა
ყაურმა	ჩაქაფული
ლომი	

დესერტი

ხილი
 ჩაი
 ყავა
 ნამცხვარი
 ტორტი

ტკბილეული

მე მწყურია
 შენ გწყურია
 მას სწყურია

4. ლექსიკა Leksika

1. -ურ (-ულ - თუ სიტყვაში არის რ ბგერა) სუფიქსი გვიჩვენებს წარმომავლობას:

Ur(-u)-შაკილჩისი მათნაშა ბიღირი.

კახეთი - კახური ღვინო

სამეგრელო - მეგრული ღობი

იმერეთი - იმერული ყველი.

5. გამოიყენეთ ახლად შესწავლილი ლექსიკა და ისაუბრეთ შემდეგი თემების შესახებ (დაწერეთ სავარჯიშოების რვეულში):

Yeni öyrändiyiniz leksikadan istifadə edin və verilmiş mövzu haqqında danışın. (Çalışma dəftərlərinə yazın)

I. რა საჭმელები მიყვარს;

Hansı yeməkləri sevirəm

II. სუფრა მეგობრებისთვის;

Dostum üçün süfrə;

III. სადილი;

Yemək

IV. რესტორანში.

Restoranda.

მე მშობია

შენ გშობია

მას შობია

ბაკვეთილი 2

Dars 2

1. დაბადების დღე Ad günündə.

გიორგი და ლევანი გიორგის ნათესავის დაბადების დღეზე *დაპატივეს*. ისინი დიდი სიამოვნებით წაეიდნენ.

როცა ოჯახში სტუმრები მივიდნენ, სუფრა უკვე *გაწყობილი* იყო. *გრძელ* მაგიდაზე ლამაზად იყო დალაგებული ჭურჭელი. ერთმანეთის შეხვედრისა და მოკითხვის შემდეგ სტუმრები სუფრასთან დასხდნენ. სუფრას თანდათან მიემატა კერძები. *ოჯახის უფროსმა* პირველმა აიღო ჭიქა და თქვა:

– დღეს ჩემი შვილის დაბადების დღეა და ამიტომ *შევიკრიბეთ*. ამ სუფრის თამადა იქნება ჩვენი ოჯახის ნათესავი და მეგობარი გიორგი.

იუბილარი საჩუქრებს იღებს.

(ისაუბრეთ ამ თემაზე)

გიორგი ფეხზე ადგა და ჭიქით ხელში *სამადლობლო სადღეგრძელო* თქვა:
 – დიდი მადლობა ჩემი არჩევისთვის. *თავდაპირველად ღმერთი ვახსენოთ* და ჩვენი სუფრაც დავიწყოთ. ღმერთი შეგვეწიოს ყველას – ესაა პირველი სადღეგრძელო. ღმერთს *დიდება*, ჩვენ – *მშვიდობა!*

ყველამ გაიმეორა ეს სადღეგრძელო და დაიწყო ღზინი. ცოტა ხნის შემდეგ თამადა ისევ *წამოდგა* და ის ოჯახი *დალოცა*, სადაც შეიკრიბნენ. მესამე სადღეგრძელოთი კი იუბილარი დალოცეს, მიულოცეს დაბადების დღე და უსურვეს *ჯანმრთელობა* და *ბედნიერება*. მომდევნო სადღეგრძელოთი მშობლები დაულოცეს იუბილარს.

გიორგი კარგი თამადაა და ლამაზი სადღეგრძელოები თქვა. სუფრაზე სტუმრები ბერს ხუმრობდნენ, იცინოდნენ, ლაპარაკობდნენ. თამადა კი სადღეგრძელოებს *აგრძელებდა*: *იუბილარს* დაულოცა დედამამიშვილები, პაპა-ბები, ნათესაეები, მეგობრები. ქართულ სუფრაზე განსაკუთრებულად სვამენ სამშობლოს – საქართველოს სადღეგრძელოს.

ქართულ სუფრაზე თამადა მთავარია. იგი უნდა იყოს კარგად *მოლაპარაკე*, *მხიარული*, *განათლებული*, რომ მასთან სუფრასთან *ჯდომა* არ იყოს *მოსაწყენი*.

2. ფრაზეოლოგია:

- გეპატიუებით ჩემთან (ჩვენთან) სტუმრად!
- დიდი სიამოვნებით გესტუმრები(თ)!
- გილოცავ(თ) დაბადების დღეს!სს
- გმადლობ(თ)!
- გილოცავ. გისურვებ ჯანმრთელობას და ბედნიერებას!
- დიდი მადლობა!
- გაიცანით, ეს გიორგია.

- სასიამოვნოა. მე სალომე მქვია.
- სუფრა გაწყობილია, მობრძანდით!
- ღმერთი შეგვეწიოს ყველას!
- ღმერთს დიდება, ჩვენ – მშვიდობა!

გილოცავ
გლოცავ

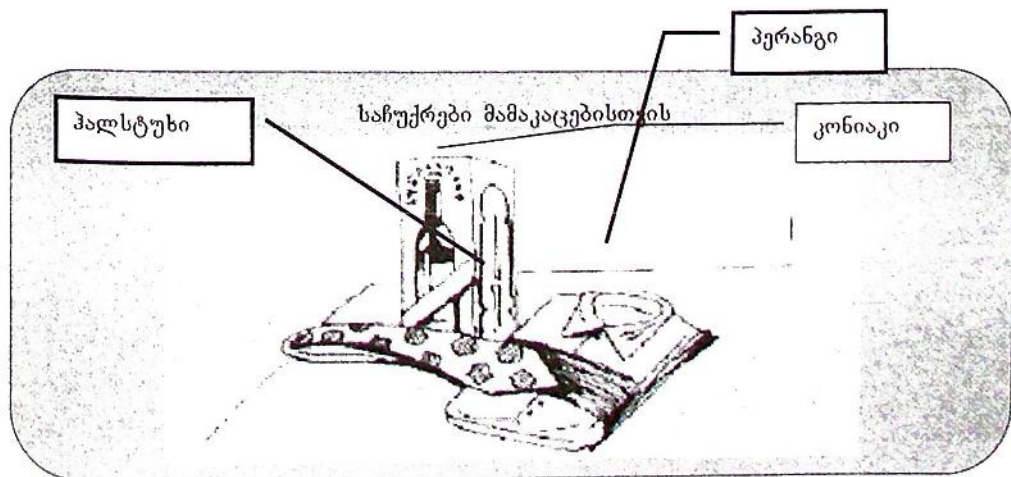

3. მოყევით და დაწერეთ თემები: *Mövzuları yazın və danışın.*

- I. ჩემი დაბადების დღე;
- II. ჩემი მეგობრის დაბადების დღე;
- III. ქართული სუფრა.

მოყოლისას (წერის პროცესში) გამოიყენეთ ახალი სიტყვები:

ვიცეკვით / ვცეკვავდით; ვიმღებთ / ვმღებოდი, ვიხუმრეთ / ვხუმრობდით,
ვილაპარაკეთ / ვლაპარაკობდით...

ბაკვეთილი 3

Dars 3

1. ლექსი „ამირანი“ აკაკი წერეთლის ერთ-ერთი უბრწყინვალესი ნაწარმოებია. ადამიანებისათვის ცუცხლის მომტანი, ხალხისთვის თავდადებული ამირანი კავკასიის მაღალ ქედზე მიჯაჭვული გმირია, რომელიც დიდ ტანჯვას ითმენს, მაგრამ არსებობს იმედი მისი განთავისუფლებისა. ბერძნული მითოლოგიის გმირს პრომეთეს და ამირანს ერთმანეთს უკავშირებენ და არსებობს მოსაზრება ამ ორი გმირის იდენტურობის შესახებ.

ამ ლექსში ქართული მითოლოგიის გმირი ამირანი საქართველოს სიმბოლურ-ალეგორიულ სახედაა გამოყვანილი.

ამირანი

კავკასიის ქედზე იყო
ამირანი მიჯაჭვული,
ყვავ-ყორანი ეხვეოდა,
დაფლეთილი ჰქონდა გული.

ქვეყნად ცეცხლის მოტანისთვის
გულს ცეცხლი არ ნელდებოდა,
და რაღაცა მანქანებით
წყლული ისევ მთელდებოდა.

ჰქონდა ჭირში მოთმინება,
არც კენესოდა, არც ოხერიდა;
უსამართლო ძლიერებას
მონურად ქედს არ უხრიდა!
ბოლოს მაინც გამარჯვება
დარჩა, ყველა გააოცა!..
და ის დვაწლი მაგალითად
მიწის შვილთა მან გადმოსცა.

კავკასიის მაღალ ქედზე
მიჯაჭვული ამირანი
არის მთელი საქართველო
და მტრები კი ყვაე-ყორანი.

მოვა დრო და თავს აიშვებს,
იმ ჯაჭვს გაწყვეტს გმირთაგმირი,
სიხარულით შეეცვლება
ამდენი ხნის გასაჭირი!..

2. განმარტებანი:

ქედი – მაღალი მთების რიგი.
მიჯაჭვული – ჯაჭვით დაბმული
ცეცხლი არ ნელდებოდა – ცეცხლი არ ქრებოდა
რაღაცა მანქანებით – რაღაც ძალით
წყლული – ნატკენი
მიწის შვილი – ადამიანი

ქედი
(მთაგრეხილი)

თავს აიშვებს – განთავისუფლდება
ქვეყნად – ქვეყანაზე
გულს – გულზე
ქედის მოხრა – დამორჩილება
გმირთაგმირი – დიდი გმირი
ხანი – დრო
ამდენი ხნის – დიდი დროის.

3. გადმოეცით ამ ლექსის შინაარსი. ერინ მაზმუნუნუ სყლაყინ

რას ეხება ლექსი?

Şer nəyə aiddir?

როგორია ამირანი?

Amiran necə insandır?

როგორ მდგომარეობაშია ამირანი?

Amiran hansı vəziyyətdədir?

რატომ არის ასე ამირანი?

Amiran nə üçün bu vəziyyətdədir?

რატომაა გმირი ამირანი?

Amiran nə üçün qəhrəmandır?

რა მაგალითი მისცა ამირანმა ადამიანებს?

Amiran adamlara hansı nümunəni verdi?

რისი სახეა ამირანი?

Amiran nəyin simvoludur?

როგორ მთავრდება ლექსი? იმედით? თუ არა?

Şer necə bitir? Ümüdlə yoxsa ümüdsiz?

რას ეუბნება ამ ლექსით აკაკი მკითხველს?

Akakı oxucularına bu şer vasitəsi ilə nə deyir?

ააგეთ თითო წინადადება შემდეგი ნასწავლი ფრაზების
გამოყენებით:

Öyrəndiyiniz cümlələr vasitəsi ilə bir-bir cümlə qurun.

ცეცხლი არ ნელდებოდა

ამდენი ხნის

თავს აიშვებს

რალაცა მანქანებით

თემა 20

განმეორება და შეჯამება

1. ქართული ანბანი. ქართული ენის ბგერითი სისტემა

ქართული ენა ერთ-ერთი უმდიდრესი და უძველესი ენაა მსოფლიოს ენათა შორის, ქართული ანბანი კი ერთ-ერთია დედამიწაზე გაერცელებულ 14 ანბანს შორის. ქართული მიეკუთვნება ქართველურ ენათა ჯგუფს და ძველ სამწერლობო ენას წარმოადგენს. ქართული წერილობითი ძეგლები V საუკუნიდან დასტურდება.

ქართულმა ანბანმა განვითარების ხანგრძლივი გზა განვლო და სხვადასხვა ეპოქაში სხვადასხვა სახით გამოიყენებოდა.

ქართული ანბანი სრულყოფილი და მარტივია. ყველა სამეტყველო ბგერას მოეპოვება თავისი ერთადერთი ნიშანი – ცალკე ასო, რომელიც ყოველთვის ერთნაირად იკითხება. აქედან გამომდინარე, ქართული ორთოგრაფიაც მარტივია – იკითხება ისევე, როგორც იწერება და პირიქით: როგორც გამოითქმის, ისე იწერება. ქართულს არა აქვს დიდი და პატარა ასოები.

ქართულ ენაში 33 ასო-ბგერაა. აქედან 5 ხმოვანია და 28 თანხმოვანი. სომხურისგან განსხვავებით, ქართულში არ გვაქვს ორგვარი რ. სამაგიეროდ, ქართულს მოეპოვება ყ ბგერა, რომელიც სომხურისთვის უცხოა და საკმაოდ რთული წარმოსათქმელიც ბგერა ენის ძირთან წარმოითქმის:

ხმოვნებია: ა, ე, ი, ო, უ

ყველა დანარჩენი ბგერა   თანხმოვანია.

ხმოვნები	ა, ე, ი, ო, უ
თანხმოვნები	ბ, გ, დ, ვ, ზ, თ, კ, ლ, მ, ნ, პ, ჟ, რ, ს, ტ, ფ, ქ, ღ, ყ, შ, ჩ, ც, ძ, წ, ჭ, ხ, ჯ, პ

2. მარცვალი

ქართულში მარცვალს ქმნის ხმოვანი, ამიტომ მარცვალი აუცილებლად შეიცავს ერთ ხმოვანს. ხმოვანთან ერთად, მარცვალი შეიძლება შეიცავდეს ერთ, ორ და მეტ თანხმოვანს.

სიტყვის დამარცვლისას უნდა დაეიმახსოვროთ ერთი საჭირო წესი: თუ სიტყვაში ხმოვანს ორი ან მეტი თანხმოვანი მოსდევს, პირველი წინა მარცვალს მიეკედლება, ხოლო დანარჩენი – მომდევნოს.

სიტყვათა დამარცვლის წესების ცოდნა ძალიან გვეხმარება წერის დროს: სტრიქონის ბოლოს ხშირად გვიხდება სიტყვის გაწყვეტა და გადატანა მომდევნო სტრიქონზე; თუკი ვიცით სიტყვის სწორად დამარცვლა, აღარ დაგუშვებთ შემდეგ შეცდომებს:

- ა. ერთმარცვლიანი სიტყვის გაწყვეტა არ შეიძლება: ის ან იმავე სტრიქონზე უნდა დავტოვოთ, ანდა მთლიანად გადავიტანოთ მომდევნოზე (მაგალითად, ისეთი გრძელი ერთმარცვლიანი სიტყვა, როგორცაა გებრდღენის, არ შეიძლება გაწყვიტოთ.
- ბ. მარცვალი შეიძლება ერთმა ხმოვანმა შექმნას. მიუხედავად ამისა, ერთი ხმოვნის არც დატოვება და არც გადატანა არ შეიძლება: შეცდომაა როგორც ა-ილო, ასევე, აილ-ო.
- გ. რამდენიმე თანხმოვანი თუ მოიყრის ერთად თავს ორ- და მეტმარცვლიან სიტყვაში, პირველი თანხმოვანი წინა ხმოვანთან ერთად უნდა დავტოვოთ, დანარჩენი კი გადავიტანოთ: და-აფ-რთხობს, დამ-წვა და ა.შ.

3. მენტყველების ნაწილები

ქართულ ენაში 10 მეტყველების ნაწილია. ესენია: არსებითი სახელი, ზედსართავი სახელი, რიცხვითი სახელი, ნაცვალსახელი, ზმნბიზედა, ზმნა, თანდებული, ნაწილაკი, კავშირი და შორისდებული.

4. არსებითი სახელი

არსებითი სახელი საგნის აღმნიშვნელი სიტყვაა. ის მოგვიგებს კითხვებზე ვინ? და რა? კითხვა ვინ? მხოლოდ ადამიანს მიემართება, რა? კი ყველა დანარჩენს, სულიერსაც და უსულოსაც.

არსებით სახელებში გამოიყოფა საკუთარი და საზოგადო სახელები. საკუთარი სახელებია: გიორგი, არმენი, თამარი, ახალქალაქი, მტკვარი. საზოგადოა: დედა, სოფელი, კატა, ფეხი, სახლი და სხვა.

5. ზედსართავი სახელი

ზედსართავი სახელი გამოხატავს საგნის ამა თუ იმ თვისებას; იგი გვიჩვენებს, თუ როგორია საგანი.

ზედსართავ სახელს დაესმის კითხვები: როგორი? (რანაირი? რომელი?), სადაური? როდინდელი?

ზედსართავ სახელებში ბევრია სინონიმები და ანტონიმები.

სინონიმური ზედსართავი სახელებია:

ლამაზი – მშვენიერი, ამაყი – ამპარტავანი, ბეჯითი – შრომისმოყვარე...

ანტონიმური ზედსართავებია:

ბეჯითი – ზარმაცი, გრძელი – მოკლე, დიდი – პატარა, მაღალი – დაბალი...

ზედსართავი სახელი საგნის თვისებას გამოხატავს, მაგრამ ეს თვისება საგანს შეიძლება მეტად ან ნაკლებად ჰქონდეს; მაგალითად, დიდი – მოდილო – უდიდესი; თეთრი – მოთეთრო – უთეთრესი, ეს ხარისხის ფორმებია. დიდი, თეთრი – დადებითი ხარისხის ფორმებია, მოდილო, მოთეთრო – ოდნაობითი ხარისხის ფორმებია, რაც იმას ნიშნავს, რომ თვისება საგანს ოდნავ, მცირე ოდენობით ახასიათებს. უდიდესი, უთეთრესი – უფროობითი ხარისხის ფორმებია, ანუ საგნის თვისების მომეტებულ ოდენობაზე მიუთითებს.

ოდნაობითი და უფროობითი ხარისხის ფორმები დადებითისგან იწარმოება (შესაბამისად, მო – ო, უ – ეს აფიქსების დართვით):

დიდ-ი	მო-დიდ-ო	უ-დიდ-ეს-ი
თეთრ-ი	მო-თეთრ-ო	უ-თეთრ-ეს-ი

-ელ და -ილ მარცვლებით დასრულებულ ზედსართავ სახელებს ხარისხის ფორმები სხვაგვარად ეწარმოებათ - იკარგება ეს მარცვლები:

გრძ-ელ-ი	მო-გრძ-ო	უ-გრძ-ეს-ი
ტკბ-ილი	მო-ტკბ-ო	უ-ტკბ-ეს-ი

განსხვავებულად ეწარმოება უფროობითი ხარისხის ფორმები ანტონიმურ ზედსართავ სახელებს – კარგი, ცუდი:

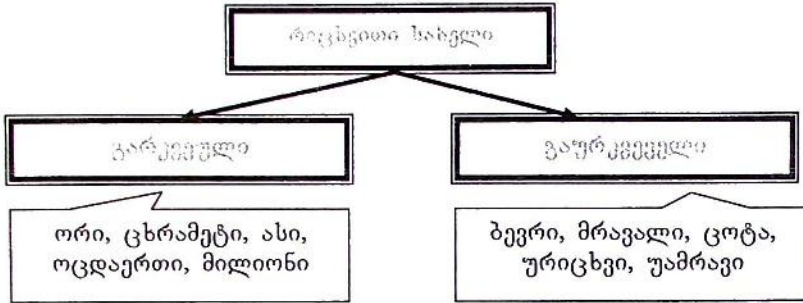
კარგი	საუკეთესო
ცუდი	უარესი

6. რიცხვითი სახელი

რიცხვითი სახელი აღნიშნავს საგანთა რაოდენობას ან რიგს, ან კიდევ გამოხატავს საგნის ნაწილს მთელთან შეფარდებით. ამის მიხედვით გამოყოფენ რაოდენობით, რიგობით და წილობით რიცხვით სახელებს.

რაოდენობით რიცხვით სახელებს დაესმის კითხვა რამდენი?

რაოდენობის აღნიშვნა ორგვარადაა შესაძლებელი: გარკვეულია ის რიცხვები, რომლებიც ითვლება და გადმოიცემა ციფრებით: მაგალითად: ერთი, ოცი, სამოცდაშვიდი, ათას ხუთასი... გაურკვეველი რიცხვის აღნიშვნელი სახელებია: ბევრი, მრავალი, ურიცხვი, უთვალავი, უამრავი.

ბევრი-ს ანტონიმია ცოტა. ვაურკვეველი რიცხვის აღმნიშვნელი სახელების მნიშვნელობა ციფრებით ვერ გამოიხატება. გარკვეული რიცხვის აღმნიშვნელი რიცხვითი სახელი იხმარება ისეთი საგნის აღმნიშვნელ სახელებთან, რომელიც შეიძლება დაეთვალით (აიხ ვაშლი, ოცე ბავშვი...), რასაც ვერ დავითვლით, იმ საგნის სახელთან გარკვეული რიცხვითი სახელი არ იხმარება: ბევრი ფუჭილი (მაგრამ არა: ორი, ხუთი, ოცი ფუჭილი).

რიცხვითი სახელი შეიძლება იყოს მარტივი ან რთული. მარტივი რიცხვითი სახელებია 1-დან ათამდე, ოცი, ასი, მილიონი, მილიარდი. დანარჩენები რთულია. რთული რიცხვითი სახელები ორი ან მეტი ფუძისგან იწარმოება: თერთმეტი, სამოცი, ოცდაათი, ოთხას ოცი... როცა რიცხვი გადმოცემულია რამდენიმე რიცხვითი სახელით, ისინი ცალ-ცალკე იწერება: ათას ცხრაას ოთხმოცდაათი. ცალკე იწერება აგრეთვე ასის ზევით რიცხვის აღმნიშვნელი სახელები: ას ერთი, ას ოცდაათი.

ქართულში თვლის სისტემა ათობით-ოცობითია. ათობითია ათიდან ცხრამეტამდე, ხოლო ოცობითია ოციდან ოთხმოცდაცხრამეტამდე.

რიგობითი რიცხვითი სახელი აღნიშნავს საგანთა რიგს, თანამიმდევრობას.

მესამე, ოცდამეერთე, მეათე - რიგობითი რიცხვითი სახელებია.

რიგობითი რიცხვითი სახელი უპასუხებს კითხვებზე მერამდენე? ანდა რომელი?

რიგობითი რიცხვითი სახელები რაოდენობითისგან იწარმოება:

ორ-ი →	მე-ორ-ე
ათ-ი →	მე-ათ-ე
ათას-ი →	მე-ათას-ე

რთულ რიცხვით სახელებთან გამოიყენება რიგობითი რიცხვითი სახელი მეერთე 9ოცდამეერთე, ას მეერთე), მაგრამ ცალკე ხმარებისას მას ცვლის სიტყვა პირველი.

და-თი შეერთებულ რიცხვით სახელებში მე- დაერთვის მეორე ნაწილს (ოც-და-მე-ხუთე, ორმოც-და-მე-თხუთმეტე...).

რიგობითი რიცხვითი სახელები არაბული ციფრებით გამოხატვისას ასე გადმოიცემა: თუ მე- თავსართი თავში აქვს, ციფრის წინ მე- იწერება: მე-5, მე-15, მე-100... თუკი მე- შუაშია მოქცეული, ციფრის მერე -ე იწერება: 25-ე, 50-ე, 101-ე...

რიგობითი რიცხვითი სახელების გადმოსაცემად რომაული ციფრებიც გამოიყენება. ასეთ შემთხვევაში არც თავში ეწერება რამე და არც ბოლოში: V, XI, IX, LI...

წილობითი რიცხვითი სახელი მთელის ნაწილს გამოხატავს; ნახევარი, მესამედი, ოცდამეხუთედი, მეასედი – წილობითი რიცხვითი სახელებია.

წილობითი რიცხვითი სახელი რიგობითისგან იწარმოება:

მე-ორ-ე →	მე-ორ-ე-დი	// ნახევარი
მე-ათ-ე →	მე-ათ-ე-დი	
მე-ათას-ე →	მე-ათას-ე-დი	

7. ნაცვალსახელი

ნაცვალსახელი ისეთი სიტყვაა, რომელიც სახელის ნაცვალად გამოიყენება. ნაცვალსახელი იხმარება არსებითი, ზედსართავი და რიცხვითი სახელების ნაცვლად.

არსებით, ზედსართავ, რიცხვით სახელებს, როგორც წესი, კითხვების საშუალებით განვასხვავებთ. ნაცვალსახელს კითხვით ვერ ამოვიცნობთ – იგი იმავე კითხვებზე მიუგებს, რაზედაც აღნიშნული მეტყველებების ნაწილები (არსებითი, ზედსართავი, რიცხვითი).

ნაცვალსახელი, თავისი სახელწოდებიდან გამომდინარე (სახელის ნაცვალი, სახელის მონაცვლე), სახელს ჩაენაცვლება წინადადებაში. მაგრამ ზოგიერთ ნაცვალსახელს ისეთი მნიშვნელობის გადმოცემა შეუძლია, რასაც შესაცვლელი სიტყვა (არსებითი, ზედსართავი, რიცხვითი) არ გამოხატავს. ნაცვალსახელები ეს, ეგ, ის მოლაპარაკე პირთან სიახლოვე-სიშორეზე მიუთითებს, თვითონ არსებით სახელს (კაცი) კი, რომელსაც ეს ნაცვალსახელები ჩაენაცვლებიან, ამ მნიშვნელობის გადმოცემა არ შეუძლია.

ნაცვალსახელების გამოყენება განსაკუთრებით მაშინ არის საჭირო, როცა ზმნის პირიანობას ვადგენთ. სახელის ნაცვლად ზმნას ნაცვალსახელებს შევეუთანხმებთ (ხატავს ის მას, დახატა მან ის).

ნაცვალსახელებს შორის გამოიყოფა რამდენიმე ჯგუფი: პირის, ჩვენებითი, კუთვნილებითი, კათსკათა ნაცვალსახელები.

პირის ნაცვალსახელები საუბარში მონაწილე პირების რომლობაზე მიუთითებენ. მე I პირის ნაცვალსახელია. ახე უწოდებს მოლაპარაკე პირი თავის თავს. შენ თანამოსაუბრეს აღნიშნავს. III პირის ნაცვალსახელებია: ეს, ეგ, ის. III პირი აღნიშნავს სხვა პირს, რომელიც არც მოლაპარაკეა (მე) და არც თანამოსაუბრე (შენ).

ჩვენებითი ნაცვალსახელი მოლაპარაკე (პირველ) ან თანამოსაუბრე (მეორე) პირთან დამოკიდებულებას გამოხატავს: ეს აღნიშნავს ჩემთან, პირველ პირთან მყოფს – აქ მყოფს; ნაცვალსახელი ეგ მეორე პირის გაგებას მოიცავს. ნაცვალსახელი ის აღნიშნავს იქ, შორს მყოფ პირს ან საგანს.

კუთვნილებითია ნაცვალსახელი, რომელიც გამოხატავს საგნის (პირის) ვინმესადმი კუთვნილებას.

კუთვნილებითი ნაცვალსახელებია: ჩემი, შენი, მისი, ამისი, მაგისი, იმისი.

კითხვითი ნაცვალსახელი კითხვას გამოხატავს. ვინ? რა? რომელი? როგორი? რამდენი? – ეს ის კითხვებია, რომლებზეც უპასუხებს ენაში არსებული ნებისმიერი სახელი – არსებითი, ზედსართავი, რიცხვითი და ყველა ჯგუფის ნაცვალსახელი, თავად კითხვითის გარდა.

8. ზმნიზედა

ზმნიზედა, ზედსართავი სახელის მსგავსად, სხვა სიტყვის დახასიათებას ახდენს, ოღონდ, ზედსართავი სახელისგან განსხვავებით, ზმნიზედა ახასიათებს არა არსებით სახელს, არამედ ზმნას: კარგად ვარ, ასე ეხატავ, წინ ვდგავარ, სანადიროდ მივდივარ, ამიტომ ეწერ... ზმნიზედა ზოგჯერ შეიძლება ახლდეს არა მხოლოდ მოქმედების გამომხატველ სიტყვებს (ზმნებს), არამედ ზედსართავ სახელს ან თვით ზმნიზედას. თუმცა ასეთი ზმნიზედები ენაში ცოტაა (ძალიან, უფრო, მეტად) და ხარისხის, მეტობის თვალსაზრისით ახასიათებს თანმხლებ სიტყვებს: უფრო დიდი, მეტად გემრიელი, ძალიან კარგად.

შინაარსის მიხედვით გამოყოფენ ზმნიზედათა რამდენიმე ჯგუფს:

ადგილის (სად? საითკენ? საიდან?)	– აქ, იქ, წინ, უკან, შინ, გარეთ, ქვეშ, ახლოს, შორს, ზევითკენ, ქვევითკენ წინიდან, ქვევიდან...
დროის (როდის? როდიდან? როდემდე?)	– ხვალ, ზეგ, ახლა, მაშინ, შარშან, გუშინ, გვიან, ადრე, ხვალიდან, ზეგამდე...
ვითარების (როგორ?)	– ასე, ისე, ძალიან, ნელა, კარგად...
მიზეზისა (რატომ?)	– ამიტომ, მაგიტომ, იმიტომ, რატომღაც;
მიზნისა (რისთვის? რად?)	– ამისთვის, მაგისთვის, იმისთვის...
ზომა-ოდენობის და ჯერობის (რამდენად? რამდენჯერ? რა ზომით?)	– სულ, სრულიად, მთლად, მეტად, ნაკლებ; ორჯერ, ერთხელ, სამჯერ

9. ბრუნვა, ბრუნება

ქართულ ენაში სიტყვამ შეიძლება იცვალოს ფორმა, მაგრამ მისი მნიშვნელობა უცვლელი დარჩეს: ფორმა იცვლება სხვა სიტყვებთან შინაარსობრივი კავშირის დასამყარებლად.

სახელებში (არსებითი, ზედსართავი, რიცხვითი სახელები და ნაცვალსახელი) ფორმის ცვლევადობას ბრუნვა ეწოდება. არსებითია სახელი, ზედსართავი თუ რიცხვითი – ყველას ერთნაირი ბრუნვის ნიშნები დაერთვის.

ბრუნება სახელის ბრუნვათა მიხედვით ცვლას გულისხმობს. ქართულში ყველა სახელი იბრუნება. გვაქვს 7 ბრუნვა. ყოველ მათგანს საკუთარი ნიშანი და სახელწოდება აქვს.

ბრუნვათა სახელებია:

- სახელობითი: -ი (ან არაფერი)
- მოთხრობითი: -მა, -მ
- მიცემითი: -ს
- ნათესაობითი: -ის, -ს[ი]
- მოქმედებითი: -ით, -თი
- ვითარებითი: -ად, -დ
- წოდებითი: -ო, -ვ (ან არაფერი)

10. რიცხვი

სახელი იცვლება რიცხვის მიხედვითაც.

საზოგადოდ, რიცხვი არითმეტიკის შესწავლის საგანია: არითმეტიკული რიცხვებია ერთი, ორი, ოთხმოცი და გარკვეულ რაოდენობაზე მიუთითებს. გრამატიკული რიცხვი შეიძლება იყოს ან ერთი, ან ერთზე მეტი, ანუ მრავალი. ასე რომ, გრამატიკაში გვაქვს მხოლოდ ერთი (ერთის გამომხატველი) და მრავლობითი (ერთზე მეტის გამომხატველი) რიცხვი.

მრავლობითი რიცხვის წარმოება სახელებსა და ზმნებში სხვადასხვა ნიშნებით ხდება. სახელებში მრავლობითი რიცხვის გამომხატველია –ებ, ბოლოსართი.

ბრუნვისა და რიცხვის ნიშნები სუფიქსებია.

11. სახელის ფუძე

ფუძე არის სახელის ის ნაწილი, რომელსაც ჩამოშორებული აქვს ბრუნვისა და რიცხვის ნიშნები. იმისათვის, რომ გავიგოთ, რომელია სახელის ფუძე, უნდა ჩავსვათ მოთხრობით ბრუნვაში და ჩამოვაცილოთ ბრუნვის ნიშანი (თუ მრავლობითშია, მრავლობითი რიცხვის ნიშანიც). ასეთ შემთხვევაში გავიგებთ, თუ რომელია სახელის სრული ფუძე. ქართულში ფუძე შეიძლება ხმოვანზეც ბოლოვდებოდეს (მამა, ხბო, ყრუ, სარკე) და თანხმოვანზეც (ბაგშე-ი, ახალქალაქ-ი, ვაშლ-ი, მინდორ-ი და სხვა).

12. სრული და უსრული ფუძე.

ქართულში ფუძე შეიძლება იყოს სრული და უსრული. სრულია ფუძე, რომელიც ყველა ბრუნვასა და რიცხვის ფორმაში უცვლელი რჩება (კაც-ი, კაც-ით, კაც-ებ-ი, კაც-ების).

უსრული ფუძე გვაქვს რამდენიმე ბრუნვაში და ზოგჯერ მრავლობითი რიცხვის ფორმაშიც (კატა - კატ-ის - კატ-ები-ი, სომეხი - სომეხ-ის - სომეხ-ები-ი, სარკე - სარკ-ის, მაგრამ სარკე-ები-ი...). უსრულია ფუძე მაშინ, როცა დაკარგულია ხმოვანი ფუძის შიგნიდან ან ბოლოში (მამალ-ი - მამლ-ები-ი; დედა - დედ-ები-ი).

13. რა იწვევს ხმოვნის დაპარბასს ფუძიდან?

ბრუნვისა და რიცხვის ნიშანთა ერთი ნაწილი ხმოვანს შეიცავს (მაგალითად, -ე, -ის, -ით, -ად) და ამის გამო სახელის ფუძისა და ბრუნვის ნიშნისეული ხმოვნების თავმოყრა გარკვეულ ცვლილებებს იწვევს. ეს იმიტომ, რომ ქართული ენა ერიდება ორი ხმოვნის თავმოყრას (არ ითქმის *მამა-ი, *წყარო-ის, *ხე-ად). ამიტომაც ბრუნვის ნიშნისეული ხმოვანი იკარგება (მამა-ი → მამა; წყარო-ის → წყარო-ს). ქართულ ენაში ხმოვნით დასრულებულ ფუძესთან არც ერთ შემთხვევაში არ გვხვდება ხმოვნით დაწყებული ბრუნვის ნიშანი:

სახელობითი რკო	(←რკო-ი)
ნათესაობითი რკო-ს	(←რკო-ის)
მოქმედებითი რკო-თი	(←რკო-ით)
ვითარებითი რკო-დ	(←რკო-ად)
წოდებითი რკო-ვ	(←რკო-ო)

ბრუნების დროს ზოგჯერ პირიქითაც ხდება: ბრუნვის ან რიცხვის ნიშანი მოქმედებს ფუძეზე და იგი იცვლება – ფუძიდან ხმოვანი იკარგება: თუ ფუძე ხმოვანზე ბოლოვდება, შეიძლება ეს ბოლო ხმოვანი დაიკარგოს (დედა – დედ-ის, სარკე – სარკ-ის); თუ თანხმოვანზე – ხმოვანი შეიძლება ფუძის შიგნიდანაც ამოვარდეს (მამალ-ი – მამლ-ის, მასწავლებელ-ი – მასწავლებლ-ის); ფუძიდან ორი ხმოვანიც შეიძლება დაიკარგოს: ფუძის შიგნიდანაც და ფუძის ბოლოდანაც (ფანჯარა – ფანჯრ-ის; პეკელა – პეკლ-ის).

ფუძის ბოლო ხმოვანი მაშინ იკარგება, თუკი სახელი ა ან ე ხმოვნებზე ბოლოვდება (მაგიდა, ჩანთა, მუღლე, თვე). ერთადერთი გამონაკლისია ღვინო, რომელიც –ო ხმოვანზე ბოლოვდება და ეს –ო იკარგება (ღვინო – ღვინ-ის).

ფუძის შიგნიდან ხმოვანი ძირითადად იმ სახელებში იკარგება, რომლებიც ბოლოვდება –ად, -ელ, -ოლ, -ან-, ენ, -ონ, -არ, -ერ, -ორ, -ამ, -ემ, -ომ მარცვლებზე. ფორმიდან ო შეიძლება სრულად არ დაიკარგოს და მის ნაცვლად გაჩნდეს ვ; ეს იმ შემთხვევაში, თუკი სახელში არ არის ბ, ფ, კ თანხმოვნები (მაგალითად: ნიგოზი, მინდორი, მაწონი).

თუმცა ქართულში გვაქვს სულ რამდენიმე სახელი, რომლებსაც სხვა დაბოლოება აქვთ, მაგრამ მაინც იკარგება ფუძისეული ხმოვანი (სომეხ-ი, ბეჭედი-ი, ხოხობი-ი, არაყ-ი, ყასაბ-ი) ეს სახელები, უბრალოდ, უნდა დავიმახსოვროთ.

ბოლო ხმოვნის დაკარგვა ხდება ნათესაობითსა და მოქმედებით ბრუნვებში (ზოგჯერ – მრავლობით რიცხვშიც); ფუძის შიგნიდან ხმოვნის დაკარგვა ამავე ბრუნვებში და აგრეთვე ვითარებით ბრუნვაში. ეს გამოწვეულია ამ სუფუქსების შედგენილობით: ხმოვანი + თანხმოვანი (-ის, -ით, -ად, -ებ).

14. ბრუნების ტიპები

იმისდა მიხედვით, თუ რა ბრუნებში (ან რიცხვში) და რა სახის ცვლილება მოხდის სახელის ფუძეს, გამოიყოფა ბრუნების რამდენიმე ტიპი.

1 ტიპი

თანხმოვანზე დაბოლოებული სახელები, რომელთაც ფუძე უცვლელი რჩება (სრულია) ყველა ბრუნვასა და რიცხვში ცვლილებისას:

სახელობითი	კაც-ი	კაც-ები	ხუთ-ი	ხუთ-ები	ლამაზ-ი	ლამაზ-ები
მთხრობითი	კაც-მა	კაც-ებ-მა	ხუთ-მა	ხუთ-ებ-მა	ლამაზ-მა	ლამაზ-ებ-მა
მიცემითი	კაც-ს	კაც-ებ-ს	ხუთ-ს	ხუთ-ებ-ს	ლამაზ-ს	ლამაზ-ებ-ს
ნათესაობითი	კაც-ის	კაც-ებ-ის	ხუთ-ის	ხუთ-ებ-ის	ლამაზ-ის	ლამაზ-ებ-ის
მოქმედებითი	კაც-ით	კაც-ებ-ით	ხუთ-ით	ხუთ-ებ-ით	ლამაზ-ით	ლამაზ-ებ-ით
ვითარებითი	კაც-ად	კაც-ებ-ად	ხუთ-ად	ხუთ-ებ-ად	ლამაზ-ად	ლამაზ-ებ-ად
წოდებითი	კაც-ო	კაც-ებ-ო	ხუთ-ო	ხუთ-ებ-ო	ლამაზ-ო	ლამაზ-ებ-ო

ასევე იბრუნება სახელები: ბარტყი, დიდი, ათი, ოთხშაბათი, ჩემი და სხვა.

II ტიპი

თანხმოვანზე დაბოლოებული სახელები, რომელთა ფუძე უსრულია (ფუძიდან იკარგება ხმოვანი) ნათესაობით, მოქმედებით, ვითარებით ბრუნვებსა და მრავლობით რიცხვში:

სახ.	მამალ	მამლ-ები	სომეხ	სომხ-ები	ობოლ	ობლ-ები
მთხ.	მამალ-მა	მამლ-ებ-მა	სომეხ-მა	სომხ-ებ-მა	ობოლ-მა	ობლ-ებ-მა
მიც.	მამალ-ს	მამლ-ებ-ს	სომეხ-ს	სომხ-ებ-ს	ობოლ-ს	ობლ-ებ-ს
ნათ.	მამლ-ის	მამლ-ებ-ის	სომეხ-ის	სომხ-ებ-ის	ობლ-ის	ობლ-ებ-ის
მოქმ.	მამლ-ით	მამლ-ებ-ით	სომეხ-ით	სომხ-ებ-ით	ობლ-ით	ობლ-ებ-ით
ვით.	მამლ-ად	მამლ-ებ-ად	სომეხ-ად	სომხ-ებ-ად	ობლ-ად	ობლ-ებ-ად
წოდ.	მამალ-ო	მამლ-ებ-ო	სომეხ-ო	სომხ-ებ-ო	ობოლ-ო	ობლ-ებ-ო

ასევე იბრუნება სახელები: კალამი, წყალი, ყვითელი, პირველი, ხოხობი, რომელი, ნოემბერი, წელი, ბეჭედი, არაყი და სხვა.

III ტიპი

თანხმოვანზე დაბოლოებული სახელები, რომელთა ფუძე უსრულია (ფუძიდან იკარგება ო ხმოვანი და მის ნაცვლად ჩნდება ვ) ნათესაობით, მოქმედებით, ვითარებით ბრუნვებსა და მრავლობით რიცხვში:

სახ.	ნიგოზ-ი	ნიგვზ-ები
მოთხ.	ნიგოზ-მა	ნიგვზ-ებ-მა
მიც.	ნიგოზ-ს	ნიგვზ-ებ-ს
ნათ.	ნიგვზ-ის	ნიგვზ-ების
მოქმ.	ნიგვზ-ით	ნიგვზ-ებით
ვით.	ნიგვზ-ად	ნიგვზ-ებ-ად
წოდ.	ნიგოზ-ო	ნიგვზ-ებ-ო

ასევე იბრუნება სახელები: მაწონი, მინდორი, პამიდორი, ნიორი.

IV ტიპი

თანხმოვანზე დაბოლოებული სახელები, რომელთა ფუძე უსრულია (ფუძიდან იკარგება ბოლო მარცვალი) ნათესაობით, მოქმედებით, ვითარებით ბრუნვებსა და მრავლობით რიცხვში:

სახ.	ამბავ-ი	ამბ-ები
მოთხ.	ამბავ-მა	ამბ-ებ-მა
მიც.	ამბავ-ს	ამბ-ებ-ს
ნათ.	ამბ-ის	ამბ-ების
მოქმ.	ამბ-ით	ამბ-ებით
ვით.	ამბ-ად	ამბ-ებ-ად
წოდ.	ამბავ-ო	ამბ-ებ-ო

ქართულში სულ ორი სახელი იბრუნება ასე: ამბავი და ხეცები.

V ტიპი

ხმოვანზე დაბოლოებული სახელები, რომელთა ფუძე უცვლელი რჩება ყველა ბრუნვასა და რიცხვში ცვლილებიხას:

სახ.	რკო	რკო-ები	ყრუ	ყრუ-ები
მოთხ.	რკო-მ	რკო-ებ-მ	ყრუ-მ	ყრუ-ებ-მ
მიც.	რკო-ს	რკო-ებ-ს	ყრუ-ს	ყრუ-ებ-ს
ნათ.	რკო-ს[ი]	რკო-ებ-ს	ყრუ-ს[ი]	ყრუ-ებ-ს
მოქმ.	რკო-თი	რკო-ებ-ით	ყრუ-თი	ყრუ-ებ-ით

ვით.	რკო-დ	რკო-ებ-ად	ყრუ-დ	ყრუ-ებ-ად
წოდ.	რკო-ვ	რკო-ებ-ო	ყრუ-ვ	ყრუ-ებ-ო

ასევე იბრუნება სახელები: სოკო, თარო, მომწვანო, გოგო, ყრუ, ღრუ და სხვა.

VI ტიპი

ხმოვანზე დაბოლოებული სახელები, რომელთა ფუძე უსრულია (იკარგება ბოლო ხმოვანი) ნათესაობითსა და მოქმედებით ბრუნებსა და მრავლობით რიცხვში:

სახ.	დედა	დედ-ები
მოთხ.	დედა-მ	დედ-ებ-მა
მიც.	დედა-ს	დედ-ებ-ს
ნათ.	დედ-ის	დედ-ების
მოქმ.	დედ-ით	დედ-ებით
ვით.	დედა-დ	დედ-ებ-ად
წოდ.	დედა-ვ	დედ-ებ-ო

ასევე იბრუნება სახელები: კატა, და, ცხრა, წმინდა, მუხა, მამა და სხვა.

VII ტიპი

ხმოვანზე დაბოლოებული სახელები, რომელთა ფუძე უსრულია (იკარგება ბოლო ხმოვანი) ნათესაობითსა და მოქმედებით ბრუნებში, მაგრამ ფუძე სრულია მრავლობით რიცხვში:

სახელობითი	ხე	ხე-ები
მოთხრობითი	ხე-მ	ხე-ებ-მა
მიცემითი	ხე-ს	ხე-ებ-ს
ნათესაობითი	ხ-ის	ხე-ების
მოქმედებითი	ხ-ით	ხე-ებით
ვითარებითი	ხე-დ	ხე-ებ-ად
წოდებითი	ხე-ვ	ხე-ებ-ო

ასევე იბრუნება სახელები: დღე, მწვანე, თვე, ღამე, სარკე, მეორე, ოცდამეხუთე, ღვინო და სხვა

VIII ტიპი

ხმოვანზე დაბოლოებული სახელები, რომელთა ფუძე უსრულია (იკარგება ბოლო ხმოვანი) მრავლობით რიცხვში, მაგრამ სრული ფუძე აქვს ნათესაობითსა და მოქმედებით ბრუნვებში:

სახელობითი	გოგონა	გღგღნ-ები
მთხრობითი	გოგონა-მ	გღგღნ-ები-მა
მიცემითი	გოგონა-ს	გღგღნ-ები-ს
ნათესაობითი	გოგონა-ს(ი)	გღგღნ-ები-ის
მოქმედებითი	გოგონა-თი	გღგღნ-ები-ით
ვითარებითი	გოგონა-დ	გღგღნ-ები-ად
წოდებითი	გოგონა-ვ	გღგღნ-ები-ო

ასევე იბრუნება სახელები: პატარა, ზებრა, ბოჩოლა, თხუნელა, თოჯინა და სხვა.

IX ტიპი

ხმოვანზე დაბოლოებული სახელები, რომელთა ფუძე უსრულია (ფუძიდან იკარგება ორი ხმოვანი) ნათესაობით, მოქმედებით, ვითარებით ბრუნვებსა და მრავლობით რიცხვში:

სახელობითი	ფანჯარა	ფანჯარ-ები
მთხრობითი	ფანჯარა-მ	ფანჯარ-ები-მა
მიცემითი	ფანჯარა-ს	ფანჯარ-ები-ს
ნათესაობითი	ფანჯარ-ის	ფანჯარ-ები-ის
მოქმედებითი	ფანჯარ-ით	ფანჯარ-ები-ით
ვითარებითი	ფანჯარ-ად	ფანჯარ-ები-ად
წოდებითი	ფანჯარა-ვ	ფანჯარ-ები-ო

ასევე იბრუნება სახელები: პეპელა, მოყვარე, ქვეყანა, ქარხანა

15. ნაცვალსახელობა ბრუნება

ბრუნებისას თავისებურებებით გამოირჩევა ნაცვალსახელი. კერძოდ:

I ტიპი

I და II პირის ნაცვალსახელები (მე ნაცვალსახელის გარდა) ყველა ბრუნვაში უცვლელია. საერთოდ არ იბრუნებამოქმედებითსა და ვითარებით ბრუნვებში:

სახელობითი	შენ	ჩვენ	თქვენ
მთხრობითი	შენ	ჩვენ	თქვენ
მიცემითი	შენ	ჩვენ	თქვენ

ნათესაობითი	შენ-	ჩვენ-	თქვენ-
მოქმედებითი	–	–	–
ვითარებითი	–	–	–
წოდებითი	შენ // შე	–	თქვენ // თქვე

II ტიპი

I პირის ნაცვალსახელი მე განსხვავებულად იბრუნება: უთანდებულო მიცემითში მე გვაქვს, როცა თანდებული დაერთვის (-ვით, -თან, -ზე, -ში) მიცემითში, მე ფორმას ჩემ- ფუძე ჩაენაცვლება (ჩემ-ზე, ჩემ-ში, ჩემ-თან, ჩემ-თვის). ჩემ- ფუძეა ნათესაობითშიც:

სახელობითი	მე
მოთხრობითი	მე
მიცემითი	მე, ჩემ- (თვის, -ში, - ზე, -თან)
ნათესაობითი	ჩემ-
მოქმედებითი	–
ვითარებითი	–
წოდებითი	–

III ტიპი

საერთო წესისგან განსხვავებულად იბრუნება III პირის ნაცვალსახელები: სახელობითის გარდა ყველა ბრუნვაში ჩაენაცვლება სხვა ფუძე:

მხოლოდითი რიცხვი

სახ.	ეს	ეგ	ის	იგი
მოთხ.	ამა-ნ	მაგა-ნ	მა-ნ	იმა-ნ
მიც.	ამა-ს	მაგა-ს	მა-ს	იმა-ს
ნათ.	ამ-ის	მაგ-ის	მ-ის	იმ-ის
მოქმ.	ამ-ით	მაგ-ით	მ-ით	იმ-ით
ვით.	ამ-ად	მაგ-ად	–	–
წოდ.	–	–	–	–

მრავლობითი რიცხვი

სახ.	ესე-ნი	ეგე-ნი	ისი-ნი	იგი-ნი
მოთ	ამა-თ	მაგა-თ	იმა-თ	მა-თ
მიც.	ამა-თ	მაგა-თ	იმა-თ	მა-თ

ნათ.	ამა-თ	მაგა-თ	იმა-თ	მა-თ
მოქმ	-	-	-	-
ვით.	-	-	-	-
წოდ.	-	-	-	-

IV ტიპი

კითხვითი ნაცვალსახელი ვინ მხოლოდ ორი განსხვავებული ფორმით გვხვდება:

სახ.	ვი-ნ
მოთხ.	ვი-ნ
მიც.	ვი-ს
ნათ.	ვი-ს
მოქმ.	-
ვით.	-
წოდ.	-

16. ორი სახელის ერთად ბრუნება

ჩვენებითი და კუთვნილებითი ნაცვალსახელები წინადადებაში ცალკე არასოდეს გვხვდება. სხვა სიტყვასთან ერთად სახელის ბრუნებას კი განსხვავებული წესები აქვს.

ნებისმიერი სახელი სხვა სახელთან ერთად ბრუნებისას იმისდა მიხედვით იცვლება, ხმოვანზე ბოლოვდება მისი ფუძე თუ თანხმოვანზე. ამისდა მიხედვით

1. ხმოვნით დასრულებული ზედსართავი, რიცხვითი სახელები და ნაცვალსახელები სხვა სახელთან ერთად ბრუნებისას საერთოდ არ იცვლიან ფორმას:

2. თანხმოვანზე დაბოლოებული სახელები სხვა სიტყვასთან ერთად ბრუნებისას შემდეგ თავისებურებებს გვიჩვენებს - მხოლოდ ოთხ განსხვავებულ ფორმას გვაძლევს: დაირთავს -ი სუფიქსს (სახელობითში, ნათესაობითსა, და მოქმედებითში), დაირთავს -მა სუფიქსს (მოთხრობითში), დაირთავს -ო სუფიქსს (წოდებითში) და ფუძის სახითაც გვხვდება მაშინ, როცა მისი თანხმელები სახელი მიცემითსა და ვითარებითშია:

სახ.	მაღალ-ი სახლ-ი
მოთხ.	მაღალ-მა სახლ-მა
მიც.	მაღალ სახლ-ს
ნათ.	მაღალ-ი სახლ-ის
მოქმ.	მაღალ-ი სახლ-ით
ვით.	მაღალ სახლ-ად
წოდ.	მაღალ-ო სახლ-ო

3. კუთვნილებითი ნაცვალსახელი ცალკე ისევე იბრუნება, როგორც სათანადო ფუძის ყველა სხვა სახელი (იცვლება ყველა ბრუნვაში: შენ-ი, შენ-მა. შენ-ს...). სხვა სიტყვასთან

ერთად ბრუნებისას კი იმავე თავისებურებებს გვიჩვენებს, რასაც ზედსართავი სახელები (შენ-ი მეგობარ-ი – მაგრამ შენ-ი მეგობარ-ის).

4. ჩვენებითი ნაცვალსახელი სხვა სიტყვასთან ერთად ბრუნებისას მხოლოდ ორ განსხვავებულ ფორმას გვაძლევს:

სახ.	ეს წიგნ-ი	ეგ წიგნ-ი	ის წიგნ-ი
მთხ.	ამ წიგნ-მა	მაგ წიგნ-მა	იმ წიგნ-მა
მიც.	ამ წიგნ-ს	მაგ წიგნ-ს	იმ წიგნ-ს
ნათ.	ამ წიგნ-ის	მაგ წიგნ-ის	იმ წიგნ-ის
მოკმ.	ამ წიგნ-ით	მაგ წიგნ-ით	იმ წიგნ-ით
ვით.	ამ წიგნ-ად	მაგ წიგნ-ად	იმ წიგნ-ად
წოდ.	–	–	–

17. ზმნა

ზმნა გამოხატავს მოქმედებას ან მდგომარეობას. ზმნა იცვლება პირისა და რიცხვის მიხედვით. მაგალითად: ე-მღერი მე, მღერი შენ, მღერი-ს ის, ვ-მღერი-თ ჩვენ, მღერი-თ თქვენ, მღერი-ან ისინი...

მოქმედების გამომხატველი სიტყვა ორგვარია – პირიანი ფორმა და უპირო ფორმა. პირიანი ფორმა რომელიმე პირის მოქმედებას გადმოსცემს და მას პირის ნაცვალსახელი არ შეეწყობა. მაგალითად: ცეკვა, წერა, ხატვა... უპირო ფორმა საღეჭსიკონო ფორმაა.

18. ზმნის პირი და რიცხვი

ზმნის ნებისმიერ ფორმაში ასახულია ლაპარაკის, მეტყველების პროცესში მონაწილე პირები. მოქმედების ჩამდენი ან მოლაპარაკეა (მე), ან თანამოსაუბრე (შენ), ან კიდევ არც ერთი და არც მეორე – ვიღაც სხვა (ის). ამისდა მიხედვით, პირი სამია ზმნაში: პირველი, მეორე და მესამე.

ზმნასთან შეწყობილი თითოეული პირი რიცხვის მიხედვით შეიძლება იცვალოს „შენ მე მხატავ“ – „თქვენ მე მხატავთ“ – „შენ ჩვენ გვხატავ“ – „თქვენ ჩვენ გვხატავთ“. ზმნის რიცხვზე პირობითად შეიძლება საუბარი, ვინაიდან მოქმედებების სიმრავლე წარმოუდგენელია. ზმნაში აისახება მასთან შეწყობილი სახელების რიცხვი. ზმნის რიცხვი სინამდვილეში სახელის მრავლობითია და არა ზმნისა: წერენ „ბევრჯერ წერას“ არ ნიშნავს, ამ მოქმედებას (წერას) შემსრულებელი (მაშასადამე, სახელით გამოხატული პირი) პყავს მრავალი „ისინი წერენ“.

I პირის მრავლობითი რიცხვია ჩვენ, II პირისა – თქვენ, III პირისა – ისინი (მათ).

19. პირთა რაოდენობა ქართული ზმნის ფორმაში

ქართულ ზმნას ახასიათებს ერთი თავისებურება: მას შეუძლია შეიწყოს არა მარტო ერთი, არამედ ორი და სამი პირიც კი. პირიანობას ვარკვევთ იმის მიხედვით, თუ რამდენი უთანდებულო ნაცვალსახელი შეეწყობა ზმნას შინაარსობრივად.

ვიზაღვნი – ერთ პირს შეიწყობს და ეს პირი მოლაპარაკეა (I პირის ფორმა - მე); **გმალავ** ასევე, მოლაპარაკე პირის მიერ ჩადენილ მოქმედებაზე მიუთითებს (მე გმალავ), მაგრამ ამ ფორმაში II პირიცაა ასახული: მე შენ გმალავ. ზმნას სამი პირის შეწყობაც შეუძლია: ამათგან ერთი მოქმედი, მეორე – სამოქმედო საგანი, მესამე კიდევ პირი, ვისაც ეს მოქმედება რაიმენაირად მიემართება. **გიმოღავ** სამპირიანი ზმნაა – მოქმედი პირველი პირია, სამოქმედო – მესამე პირი (გიმალავ წიგნს); თანამოსაუბრე კი ის პირია, რომელსაც ეს მოქმედება მიემართება (შენ გიმალავ).

20. სუბიექტური და ობიექტური პირები

მოქმედ პირს გრამატიკაში სუბიექტი შეეფარდება: **მხატვარი ხატავს, ქალი მიდის, მასწავლებელი ასწავლის...** თუმცა, გრამატიკული სუბიექტი და რეალურად მოქმედი პირი ზოგჯერ არ შეესაბამება ერთმანეთს. წინადადებაში: **სურათი იხატება - სურათი გრამატიკულად სუბიექტია, მაგრამ რეალურად მოქმედების ჩამდენი ის არის, ვინც ხატავს (მხატვარი).**

სუბიექტური პირი მთავარია, ძირითადია – ის ყოველთვის გვაქვს ზმნაში. ორპირიან და სამპირიან ზმნებში, სუბიექტის გარდა, გვაქვს ობიექტიც. ობიექტით გრამატიკაში ის პირი აღინიშნება, რომელიც ან უშუალოდ განიცდის მოქმედებას, (მხატვარმა სურათი დახატა - სურათზე უშუალოდ მოქმედებენ), ან ეს მოქმედება მას რაიმე სახით მიემართება: მისთვისაა განკუთვნილი, რაიმე სახით იღებს მონაწილეობას მოქმედების პროცესში (მხატვარმა მეგობარს სურათი დაუხატა - სურათი განკუთვნილია მეგობრისთვის).

21. ზმნის დრო

ზმნის დრო გვიჩვენებს, თუ როდის ხდება მოქმედება: თქმის დროს, თქმამდე (უფრო ადრე) თუ თქმის შემდეგ. ამის მიხედვით დრო სამია: ახლანდელი, წარსული და მომავალი.

ხატავს და **დახატავს** ერთმანეთს დროის თვალსაზრისით უპირისპირდება: **ხატავს** ახლანდელი დროა, საუბრის მომენტის თანადროულად ხდება ზმნით გამოხატული მოქმედება. **დახატავს** მომავალია – ზმნით გამოხატული მოქმედება მოსდევს საუბრის მომენტს. დროის თვალსაზრისით უპირისპირდება ერთმანეთს **ხატავს** – **დახატა** ზმნები. **დახატა** წარსულია, ამ ზმნით გამოხატული მოქმედება წინ უსწრებს საუბრის მომენტს.

22. ზმნისწინა

ზმნის წინ დართულ ნაწილს, რომელიც გარკვეული თვალსაზრისით უცვლის ზმნას მნიშვნელობას, ზმნისწინი ეწოდება.

ზმნისწინმა შეიძლება გამოხატოს:

1. მოქმედების მიმართულება;
2. აწარმოოს ახლანდელი დროის ფორმისგან მომავალი დრო;
3. გამოხატოს მოქმედების დასრულება;
4. აწარმოოს სრულიად ახალი მნიშვნელობის მქონე ზმნა.

ქართულში 15 ზმნისწინია:

მი- მო- ა- და- გა- შე- ჩა- წა-

ამო- გამო- შემო- ჩამო- წამო- გადა- გადმო-

მიმართულების ჩვენების მიხედვით ზმნისწინი ორგვარია:

იქითა მიმართულების:

მი- ა- და- გა- შე- ჩა- წა- გადა-

აქეთა მიმართულების:

მო- ამო- გამო- შემო- ჩამო- წამო- გადმო-

ზმნისწინი ზოგჯერ ისე უცვლის ზმნას მნიშვნელობას, რომ ვლუბულობთ ახალ ზმნას:

შე-ხვდა

მი-ხვდა

მო-ხვდა

და-ხვდა

არის ზმნისწინები, რომლებიც ზმნისწინს არ დაირთავენ. ასეთი ზმნებია:

უეუარს, ხსენს, სწამს, ცოცხლობს, ცხოვრობს, წუხს, ცეკვობს.

23. პირის ნიშნები

სუბიექტური პირის ნიშნების ცხრილი

I	მ _____	მ _____ თ
II	_____	_____ თ
III	_____ ს, ა, თ	_____ ენ, ან, ნენ, ნ, ეს

ობიექტური პირის ნიშნების ცხრილი

I	მ _____	ბპ _____
II	ბ _____	ბ _____ თ
III	პ, ს _____	პ, ს _____ თ

Mövzu 20

Təkrar

1. Çürcü əlifbası.Gürcü dilinin səs quruluşu

Gürcü dili Qədim və zəngin dillərdən biridir bu dil 14 - əlifbaya daxil olan dillər içərisində ən yayılmış əlifbadır.Gürcü kartvel dillər qrupuna daxildir və qədim yazılı dili təşkil edir. Gürcü yazılı abidələri V əsrə aiddir.

Gürcü əlifbası uzun bir inkişaf yolu keçmişdir və müxtəlif üsulla istifadə edilirdi.

Gürcü əlifbası bitkin və sadədir. Hər bir tələffüz səsinin ayrıca yeganə işarəsi var və hər zaman eyni cür oxunur. Buradan belə bir həticə çıxarmaq olar ki, gürcü orfoqrafiyası sadədir. Necə yazılırsa elə də oxunur və yaxud əksinə - necə oxunursa elə də yazılır. Gürcü dilinin böyük və kiçik lərfləri yoxdur.

Gürcü dilində 33 hərf var. Bunlardan 5-i saitdir 28 –i isə samitdir.

Saitlər: a, e, i, o, u.

Qalan səslər isə samitlərdir.

2. Heca

Gürcü dilində hecanı sait səs əmələ gətirir. Buna görə də hecada mütləq bir sait səs olur. Sait səsə yanaşı bir, iki və yaxud bir necə samit səs olur.

Sözü hecalayarkən əsas qaydani yadda saxlamalıyıq: əgər sözdə saitle yanaşı bir neçə samit gəlsə birinci samit əvvəlki hecaya aid olur, qalanları isə digər hecaya.

Yazıda sözün sətrdən sətərə keçirilməsi qaydasından istifadə etmək bizə yaxından kömək qöstərir. Çox zaman sətrin sonunda sözü dügər sətərə keçirmək lazım gəlir. Əgər bu qaydanı yaxşı biliriksə səhvə yol vermərik.

a. Birhecalı söz parçalanmır. Onu biz ya həmin sətrdə saxlayıb ya da tam digər səfrə keçirməliyik.uzun, bir hecalı söz parçalanmır.

b. Heca bəzən bir saitdən də ibarət ola bilər, Buna baxmayaraq bir saiti saxlamaq və ya keçirmək qeyri mümkündür.

q. İki və ya çoxhecalı sözlərdə bir neçə samit bərabər gəlsə, birinci samiti əvvəlki hecada saxlamalıyıq, qalanlarını isə keçirməliyik.

3. Nitq hissələri

Gürcü dilində 10 nitq hissəsi var. İsim, sifət, say, əvəzlik, zərf, fel qoşma, ədat, bağlayıcı, nida.

4. İsim

İsim əşyanın adını bildirir. İsim kim? hə? Suallarına cavab verir. Kim? Sualı insanlara, yerdə qalan əşyalar isə nə? Sualına cavab verir.

İsmlər Ümumi və xüsusi olur. Giorgi, Armen, Tamar, Axalkalaki, Mtkvari xüsusi isimlərdir. Ana kənd, pişik, ayaq, ev ümumi isimlərdir.

5. Sifət

Sifət əşyanın əlamətini bildirir. O əşyanın necəliyini bildirir.

Sifət necə? nə cür? hansı? haralı? nə zamankı? Suallarına cavab verir.

Sifətlər bir çox sinonim və antonimlərdən ibarətdir.

Sinonim olan sifətlər:

Gözəl – qəşəng , dikbaş – lovğa, çalışqan - əməksevər -

Antonim sifətlər:

Çalışqan – tənəbəl, uzun – qısa, böyük – balaca hündür – alçaq

Sifətlərin keytiyyət dərəcəsi var, sifətlər dərəcənin ya çox olduğunu ya az olduğunu bildirir. Məsələn: ağ – ağımtıl, ağappaq. Ağ, böyük sifətin adi dərəcəsidir. Azaltma dərəcəsi əşyanın əlamətinin adından az olduğunu bildirir.

Azaltma və çoxaltma dərəcəsi adi dərəcədən əmələ gəlir. (mo – o -; u – es şəkilçilərinin əlavəsi ilə)

- el və - il hecası ilə bitən sifətlərdə keyfiyyət dərəcələri başqa cür əmələ gəlir. Bu hecalar ixtisar olunur:

Çoxaltma dərəcəsi fərqlidir. Xüsusən antonim tipli sifətlərdə:

6. Say

Sau əşyanın, miqdarını, sırasını və hissəsini bildirir. buna əsasən saylar – miqdar sayları, sira sayları və kəsr saylarına ayrılır.

Miqdar sayları neçə? nə qədər? suallarına cavab verir.

Miqdar saylarının iki növü var: nüəyyən miqdar sayları sayılır və rəqəmlə ifadə edilir. Məs: bir, iyirmi, altmış yeddi, min beş yüz. Çox, hesabbsiz, saysız – hesabbsiz: hədsiz qeyri – müəyyən miqdar saylarıdır.

Çoxun antonimi azdır. Qeyri – müəyyən miqdar sayları rəqəmlə ifadə oluna bilmir, müəyyən miqdar sayları isə rəqəmlə sayıla bilər (on alma, iyirmi uşaq. Qeyri müəyyənlik bildirən sözlərlə yanaşı rəqəmlər işlənmişdir! Çox un deyə bilərəm, ancaq iki, beş un deyilməz. Saylar quruluşca sadə və mürəkkəb olur birdən 10-a qədər, iyirmi, yüz, milyon, milyard – sadə saylardır. Mürəkkəb saylar iki və daha çox rəqəmlərdən ibarətdir; on bir; dördyüz iyirmi. Bir neçə rəqəmdən ibarət olanlar ayrı yazılır. Min doqquz yüz doxsan, yüzdən yuxarı olan rəqəmlər də ayrı yazılır. Yuz bir, yüz otuz.

Gürcü dili sayının quruluşu onluq – iyirmiliklərdən ibarətdir. 10 – dan on doqquza qədər onluq, iyirmidən doxsan doqquz iyirmilikdir.

Sira sayları əşyanın sırasını və ardıcılığını bildirir.

Üçüncü, iyirmi səkkizinci, onuncu – sira saylarıdır.

Sira sayları neçənci? və hansı? suallarına cavab verir.

Sira sayları miqdar saylarından əmələ gəlir:

Mürəkkəb saylarla yanaşı sira sayı olan ci-ci-cu cü, şəkilçisi istifadə edilir: iyirmi birinci, yüz birinci.

Da –ti əlavə olunmuş saylarda ci-ci-cu-cü şəkilçisi ikinci hissəyə əlavə edilir.

Sıra sayları ərəb rəqəmləri ilə ifadə olunanda ci-şəkilçisi əvvəldə gəlirsə rəqəmin əvvəlində ci-cı-cu-cü işlənir.

Sıra sayları bəzən Roma rəqəmləri ilə yazılır. Belə hallarda ci-cı-cu-cü şəkilçisi işlənmir: V, XI, iX, 1...

Kəsr sayları tamın hissəsini bildirir yarı, üçdə birI, yüzdə bir.

Kəsr sayları sıra saylarından əmələ gəlir.

7. Əvəzlik

Əvəzlik ismi, sifəti, sayı əvəz edir.

İsmi,sifəti sayı sualları vasitəsi ilə fərqləndiririk.Əvəzliyi sual vasitəsi ilə ayırmaq olmur.Ona ifadə edildiyi nitq hissəsinə görə sual verilir.

Əvəzlilər adından məlum olduğu kimi cümlədə isim, sifət, say yerində işlənir. lakin bəzi sifətlər onları əvəz etmir.Bu, -O əvəzliləri danışan şəxslə yaxın və ya uzağa işarə edir. İsmi isə bu əvəz edərsə həmin mənə – nı ifadə etmir.

Felin şəxsini təyin edəndə əvəzlilərin istifadəsi lazımlıdır. Başqa nitq hissəsi əvəzinə əvəzlikdən istifadə edirik. O onu çəkir, o onu çəkdi.

Əvəzlilərin bir neçə növü var. Şəxs, işarə "müəyyənlik; sual əvəzliləri.

Şəxs əvəzliləri danışqda neçənçi şəxsin olduğuna işarə edir. Mən birinçi şəxs əvəzliyidir.Danışan şəxs özünü belə adlandırır. Sən qarşında danısanı bildirir, o, bu 3 şəxs əvəzliyidir. 3. şəxs haqqında danışılındır.

Bu birinçi şəxsin yanında olan, o isə orada, uzaqda olan şəxsi bildirir

Müəyyənlik bildirən əvəzlilər əşyanın kimə aid olduğunu bildirir.

Mənim, sənin, onun müəyyənlik bildirən əvəzlilərdir.

Sual əvəzliləri sual bildirir. kim? nə? hansı? neçə? ismə sifətə, sayə, verilən suallardır.

8. Zərt

Zərt bəzən sifət kimi neçəlik bildirir. Lakin zərf ismə deyil, fələ aid olur yaxşıyam, belə çəkirəm, irəlidə durmuşam, ova gedirəm. Zərt bəzən yalnız fələ aid olmur. Bəzən sifətə, bəzən zərfin özünə aid olur. Belə zərttər dildə çox azdır (çox, daha çox, lap) Məzmununa görə zərflər bir neçə qrupa ayrılır.

9. Hal, hallanma

Gürcü dilində söz bəzən formasını dəyişə bilir, ancaq mənasını dəyişmir. Sözlər başqa sözlərlə əlaqəyə girdikdə formasını dəyişir.

Nitq hissələrinin formasını dəyişməsinə hallanma deyilir. İsim, sifət, sayın eyni hal şəkilçiləri var.

Hallanma ismin hallarına görə dəyişməsinə nəzərdə tutur. Gürcü dilində bütün nitq hissələri hallanır. 7 hal var. Hər halın öz işarəsi və adı var.

Hallar.

სახელობითი

მოთხრობითი

მიცემითი

ნათესაობითი

მოქმედებითი

ვითარებითი

წოდებითი

10. Kəmiyyət

Nitq hissələri kəmiyyətə görə dəyişir.

Ümumiyyətlə rəqəm riyaziyyatı öyrənən ədəddir. Riyazi rəqəm bir iki, səksən və müəyyəm miqdarı işarə edir. Qramatik rəqəm – kəmiyyət bir neçə ədədi bildirir. Qrammatikada kəmiyyət ikidir! Tək və cəm

Cəm halın əmələ gətirən şəkilçilər nitq hissələrində və feldə təqəllidir. Nitq hissələrində cəm halını yaradan – lar – lər şəkilçisidir.

Hal və kəmiyyət şəkilçiləri

11.Kök

Hal və kəmiyyət şəkilçilərindən ayrılmış hissə kökdür. Gürcü dilində kökü ayırd etmək üçün onu motxrobiti halda islədib hal şəkilçisini ayırmaq lazımdır. Belə halda sözün kökünü tapa bilərik. Gürcü dilində sözün kökü ya saitle bitir, ya da samitlə.

12.Tam və natamam kök.

Gürcü dilində kök tam və natamam olur. Tam kök bütün hallarda deyismir. (kişi, kişinin, kişiyə) Kökdən sait səsin düşməsinə natamam kök deyilir.

13. Kökdə sait səsin ixtisar olunması nədən əmələ gəlir?

Hal və kəmiyyət şəkilçilərinin bir hissəsini sait səs əmələ gətirir (- eb -is -it, ad) Buna görə sözün kökünün sait səsi hal şəkilçilərinin birləşməsi ilə dəyişiklik əmələ gətirir. Gürcü dili isə iki sait səsin birləşməsindən ehtiyat edir, saitle bitən köklərə isə saitle başlanan şəkilçi əlavə edilmir.

სახელობითი რკო (←რკო-ი)

ნათესაობითი რკო-ს (←რკო-ის)

მოკმედებოთი რკო-თი (←რკო-ით)

ვითარებოთი რკო-დ (←რკო-ად)

წოდებოთი რკო-ვ (←რკო-ო)

Hallanma zamanı bəzən əksinə da ola bilər. hal və ya kəmiyyət şəkilçiləri kökə təsir edir və dəyişir – kökdən sait səsi düşür. Kök sait səslə bitirsə kökün son sait səsi ixtisar edilir, samitlə bitirsə, sait səs kökün içərisindən də ixtisar edilə bilər. Bəzən kökdən iki sait düşə bilər biri kökün içindən, digəri, sonundan.

Kök a və e saiti ilə bitirsə kökün son saiti düşür bəzən, o saiti də düşə bilər al – el –ol, an – en, on , ar , er, mr, am, em, om –hecaları ilə bitən köklərdə sait səsin düşməsinə daha çox təsadüf edilir. Bəzən o saiti v samiti əvəz edir, əgər sözdə, b,p, samiti yoxdursa.

Gürcü dilində müxtəlif sonluqları olan cəmi bir neçə söz var. lakin kökün saiti yenə də ixtisar olunur. (erməni, üzük, qızıl quş, qəssab) bunları sadəcə yadda saxlamaq lazımdır.

Son saitin düşməsi yiyəlik və natesaobiti hallarında olur. Kökün içərisindən saitin düşməsi də həmin hallarda baş verir. Bu da şəkilçilərin quruluşundan əmələ gəlir. Sait samit (is, it, ad, eb).

14. Hallanmanın üsulları

Kökün dəyişməsinə əsasən hallanmanın bir neçə üsulu var.

I. üsul

Samitlə bitən sözlər, yəni kökü dəyişməyənlər bütün hallarda dəyişmir:

Sərçə, böyük, on çərşənbə eyni formada hallanır.

II. üsul

Samitlə bitənlər, natamam köklər yiyəlik, natesaobiti, və mokmedebiti vitarebiti hallarda və cəm halda, kökdən sait səs düşür.

Qələm, su, sarı, birinci, hansı, noyabr il, üzük, araq.

III. üsul

Samitlə bitən, natamam köklərdə o saiti düşür, v samiti əvəz edir.

Ayran, çəmən

Pomidor, sarmısaq.

IV. üsul

Samitlə bitən, natamam köklərdə kökün son hecası ixtisar olunur:

Gürcü dilində belə hallanan cəmi iki söz var.

V. üsul

Saitlə bitən sözlər, bütün hallarda kökü dəyişməyənlər:

Köbələk, rət, yaşimtil, qız, kar.

Natamam kökü olan, saitle bitən sözlər.

Pişik, bacı, doqqus, pak

Palıd, ata, və b.

VII. üsul

Natamam kökü olan, saitle bitən sözlər cəm halda kökü tam hallanır:

Gün, yaşıl, ay, gecə, ayna, ikinci iyirmi beşinçi, şərab.

VIII. üsul

Natamam köklü, saitle bitən sözlər cəm halda yiyəlik və mokmedebiti hallarda kökü təmdir:

Balaca, zebra

Oyuncaq və b.sözlər

IX. üsul

Natamam kökü olan saitle bitən sözlər natesaobiti, mokmedebiti və vitarebiti hallarda.

Kəpənək, dost

Ölkə, zavod

15. Əvəzlilərin hallanması

Əvəzlilər hallanarkən xü susiyyətlərinə görə fərqlənir:

I. üsul

I və II şəxs əvəzliləri bütün hallarda dəyişmir:

II. üsul

I şəxs əvəzliyi olan mən fərqli hallanır qoşmasız yönlük harda mənə kimi – da – də, qoşmaları ilə də yönlük halda mən – kökünə mənim əvəz olunur mənə, mənim haqqında, mənim üçün:

III. üsul

III Şəxs əvəzliyi fərqli hallanır. Adlıq haldan başqa bütün hallarda başqa kök əvəz edilir:

Tək hal

Cəm hal

Kim? sual əvəzliyi yalnız iki fərqli forma ilə qarşılaşır:

16. İki sözün bərabər hallanması

İşarə və müəyyənlik bildirən əvəzlilər cümlədə ayrıca işlənir. Başqa sözlərlə bərabər işlənir və fərqli qaydası var.

Kökün sait və yaxud samit səslə olmasına baxmayaraq hər hansı söz isimlə bərabər işləndə dəyişir.

1. Saitlə bitən isim, sifət, saylar, əvəzlik başqa sözlə bərabər hallanarkən formasını ümumiyyətlə dəyişmir:

2. Samitlə bitən sözlər başqa sözlərlə yanaşı hallanarkən əsas dörd fərqli forma nəzərə çarpır; -i –şakilçisi və ma- çakilçisi əlavə olunur, -O- şakilçisi əlavə olunur:

3. Müəyyənlik bildirən əvəzlilər ayrılıqda hallanır, başqa sözlə bərabər hallanarkən sifətə xas olan xüsusiyyətləri qəbul edir.

4. İşarə əvəzliyi başqa sözlə hallanarkən iki fərqli formasına rast gəlmək olur:

17. Fel

Fel hərəkət və yaxud vəziyyət bildirir. Fel şəxsə və kəmiyyətə görə dəyişir. Sən nəgmə söyləyirsən, o nəgmə söyləyir, biz nəgmə söyləyirik, siz nəgmə söyləyirsiniz.

Hərəkət bildirən sozlərin iki forması var: şəxssiz və şəxslı forması. Şəxslı formanın şəxslı qeyd edilmir və hər hansı bir şəxsl tərəfindən hərəkətin icrasını bildirir. Oynamaq, yazmaq çəkmək. Şəxssiz forma lüğət formasıdır.

18. Felin şəxslı və kəmiyyəti

Felin hər hansı bir formasında danışıqda, tələffüzdə iştirak edən şəxslər qeyd edilir. İcra edən ya danışandır ya da deyən. Buna əsasən felin 3 şəxslı var. Birinci, ikinci və üçüncü.

Fellə əlaqədə olan hər hansı şəxsl kəmiyyətə görə dəyişir. „Sən mənı çəkirsən“ „Siz mənı çəkirsiz“ „Sən bizi çəkirsən“ „Siz bizi çəkirsiz.“Hərəkətin miqdari qeyri - mümkün olduğu kimi felin kəmiyyəti haqqında şərtlı olaraq danışmaq olar. Feldə onunla əlaqədə olan sozlərin kəmiyyəti təsvir olunur. Felin kəmiyyəti əslində ismin cəm şəklidir. Yazı yazırlar dedikdə yazının miqdari deyil, şəxsl nəzərdə tutulur

I Şəxslin cəmi biz, II şəxslin cəmi siz, III şəxslin cəmi onlar - dır

19. Felin formasında şəxslilik

Gürcü dilində felin bir neçə şəxslidir ki, bu da gürcü dili felinin əsas xüsusiyyətidir. Bunu isə qoşmasız felə qoşulan əvəzlilər vasitəsi ilə aydın edə bilirik.

Gizlədirəm feli birşəxslidir. Bu şəxsl danışandır (I – şəxsl) sənı gizlədirəm felində iki hadisə qeyd olunur, burada hərəkət danışan tərəfindən icra olunur və iki şəxslidir (mən sənı) fel 3 şəxslı də ola bilər. Bunlardan biri icra edən, ikinci təsir edən, III şəxslə icra yönəldirir. Gizlədirəm – 3 şəxslı feldir, icra edən I şəxsl, həmsöhbət edən isə II şəxslidir.

20. Subyekt və obyekt şəxslər

Hərəkətin icraçısı subyekt şəxsdir: rəssam çəkir, qadın gedir, müəllim öyrədir. Cümlədə bəzən subyektlə icraçı şəxs bir – biri ilə uyğunlaşmır. Şəkil çəkilir – şəkil subyektdir ancaq həqiqətdə icraçı şəkli çəkəndir - rəssam.

Baslıcası və əsası subyekt şəxsdir. Feldə o həmişə mövcuddur. İki və üç şəxslə fəllərdə subyektdən əlavə obyekt də var. Obyekt şəxsin hərəkətin icrasına təsirsiz ehtiyacı var və yaxud hərəkət hansı vasitə ilə ona yönəldilir. (Rəssam dostuna şəkil çəkdi – şəkil dostuna aiddir.

21. Felin zamanı

Felin zamanı hərəkətin icrasının vaxtını bildirir: hərəkət bəzən deyilən zaman icra olunur, deyilənə qədər, bəzən deyiləndən sonra: buna əsasən felin 3 zamanı var.

Çəkir felində hərəkətin icrası deyilənlə eyni zamanda baş verir. Çəkəcək qələcək zamandır – hərəkət deyiləndən sonra icra olunur.

22. Felin ön şəkilçisi

Fel özü felin əvvəlinə əlavə olunur, felin mənasını dəyişir.

Felin ön şəkilçiləri aşağıdakıları ifadə edir:

1. Hərəkətin istiqamətini;
2. İndiki zamandan gələcək zaman əmələ gətirir;
3. Hərəkətin icrasının bitmişliyini bildirir;
4. Yeni mənalı fel əmələ gətirir

Gürcü dilində felin 15 ön şəkilçisi var:

mi- mo- a- da- qa- se- ca- tsa- tsamo-
amo- qamo- şemo- çamo- qada-

İstiqamət göstərən şəkilçilər 2 cürdür.

O tərəf istiqaməti bildirənlər:

mi- a - da- qa- şe- ça- tsa- qada-

Bu tərəf istiqaməti bildirənlər

mo- amo- qamo- şemo- çamo- qadmo-

Felin ön şəkilçisi felin mənasını elə dəyişir ki, yeni söz alırıq:

Görüşdü

Başa düşdü

Dəydi

Qarşılaşdı

Elə fellər var ki, oü şəkilçiləri qəbul etmir:

Sevir, nifrət edir, inanır, yaşayır, mövcuddur, narahatdır, dəcəllik edir.

23. Şəxs şəkilçiləri

Subiekt şəxs şəkilçiləri

Obiekt şəxs şəkilçiləri

